

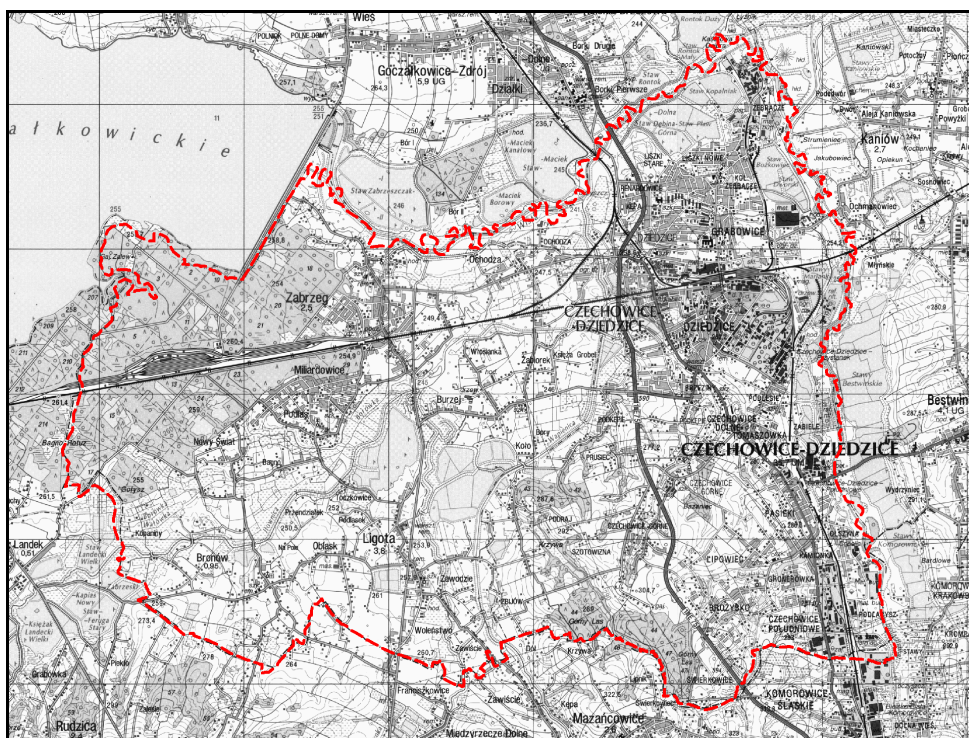
Geologic

44-203 Rybnik, Strzelecka 78

Tel: 502773557

email: geologic1@wp.pl

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PLANU OGÓLNEGO GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE

Zleceniodawca: Pracownia Urbanistyczna w Rybniku sp. z o.o.
ul. Wodzisławska 30
44-200 Rybnik

Autor: Tomasz Miłowski

Data wykonania: 26 czerwiec 2026 r., 27 lipca 2026 r.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	4
1.1 CEL, ZAKRES PRACY, POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	4
1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	6
1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBŁU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU	6
1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY	6
2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA	14
2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE	14
2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA	15
2.3 WODY POWIERZCHNIOWE	17
2.4 WODY PODZIEMNE.....	20
2.5 KLIMAT	22
2.6 POWIERZCHNIA ZIEMI	30
2.6.1 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE	30
2.6.2 GLEBY	33
2.7 ZASOBY NATURALNE	33
2.8 PRZYRODA OŻYWIONA.....	45
2.9 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004.....	50
2.10 KRAJOBRAZ	60
2.11 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH	60
3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO.....	62
5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO GMINY.....	62
5.1 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE	62
5.2 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE.....	62
5.3 WPŁYW NA KLIMAT	63
5.4 POWIERZCHNIA ZIEMI	63
5.4.1 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU	63
5.4.2 WPŁYW NA GLEBY	63
5.5 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE	64
5.6 WPŁYW NA PRZYRODĘ OŻYWIONĄ	64
5.7 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 O OCHRONIE PRZYRODY	66
5.8 WPŁYW NA KRAJOBRAZ	69
5.9 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH.....	70
5.10 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	70
5.10.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	70
5.10.2 KLIMAT AKUSTYCZNY	71
5.10.3 POŁA ELEKTROMAGNETYCZNE.....	72
5.10.4 GOSPODARKA ODPADAMI	72
5.10.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE	72
5.10.6 ZAGROŻENIE OSUWISKOWE	73
6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	73
7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	73
8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000	74

9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	75
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNY... ..	75
11. LITERATURA	83

Spis rysunków

Rys. 1 Wskazanie terenów z możliwością urbanizacji

Oświadczanie zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2026 r. poz. 670).

Oświadczam, że ja, Tomasz Miłowski spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 pkt 1 i 2 ww. ustawy: w 2003 r. ukończyłem studia wyższe z dziedziny geologii oraz w 2011 r. studia podyplomowe z zakresu prawnych problemów górnictwa i ochrony środowiska. W latach 2005 – 2026 wykonałem lub brałem udział w wykonaniu kilkuset prognoz oddziaływania na środowisko, raportów oddziaływania na środowisko oraz innych opracowań dotyczących ochrony środowiska. Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

 Geologic
Tomasz Miłowski
44-203 Rybnik, ul. Strzelecka 78
tel. 502 773 557 e-mail: geologic1@wp.pl
NIP 6-2-283-41-91, REGON 241759860
Tomasz Miłowski

1. WPROWADZENIE

1.1 CEL, ZAKRES PRACY, POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy Czechowice-Dziedzice, sporządzonego w 2026 r.

Należy mieć na uwadze, że Plan Ogólny Gminy jest specyficznym dokumentem, który nie ustala, ani nie reguluje kwestii takich jak np. możliwość wprowadzania zalesień, rodzaj prowadzonych upraw polowych, ochrona zabytków, realizacja zadań ochronnych na terenach chronionych, melioracje wodne czy sposoby polowań. Problemy te regulują odrębne przepisy. Plan Ogólny Gminy wyznacza zaś strefy planistyczne, na podstawie których będą wykonane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz wydawane decyzje o warunkach zabudowy. Dopiero na etapie mpzp istnieje możliwość bardziej szczegółowego odniesienia się do konkretnej problematyki np. wskazania wód powierzchniowych czy terenów zalesień, przy czym każdorazowo będą musiały być tu uwzględnione obowiązujące przepisy odrębne z szeregu sfer np. ochrony przyrody, ochrony zabytków, infrastruktury technicznej.

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy wynika z przepisu art. 51 ust 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2026 r. poz. 670).

Podstawowym celem prognozy jest wykazanie jak określone w POG strefy planistyczne wpłyną na środowisko i czy, a jeśli tak to w jakim stopniu, naruszają one zasady prawidłowej gospodarki zasobami naturalnymi. Ze względu na dużą złożoność zjawisk przyrodniczych, ograniczony zakres rozpoznania środowiska oraz ogólny charakter dokumentów planistycznych, ocena potencjalnych przekształceń środowiska wynikających z projektowanego przeznaczenia terenu ma formę prognozy. Przedmiotowy dokument nie rozstrzyga o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych nowymi ustaleniami planu ogólnego gminy (dalej POG), a jedynie przedstawia prawdopodobne skutki jakie niesie za sobą ich realizacja względem poszczególnych komponentów środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, w szczególności na ekosystemy, krajobraz, a także na ludzi, dobra materialne oraz dobra kultury. Należy pamiętać, że konkretyzacja ustaleń POG nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, sam plan ogólny nie jest natomiast podstawą do wydania jakichkolwiek decyzji.

Niniejsza prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112).

Zgodnie z wyżej wymienionym artykułem sporządzana prognoza:

- a) zawiera

- ustalenia i główne cele projektu planu ogólnego gminy Czechowice-Dziedzice oraz jego powiązania z innymi dokumentami,
 - informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
 - informacje na temat przewidywanych możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko,
 - propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego planu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
 - streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- b) określa, analizuje i ocenia
- istniejący stan środowiska,
 - potencjalne zmiany stanu środowiska przy braku realizacji postanowień projektowanego dokumentu,
 - przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko przy realizacji postanowień projektowanego dokumentu,
 - istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu,
 - cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby w jakich te cele zostały uwzględnione,
- c) przedstawia
- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
 - możliwości rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do obszaru Natura 2000.

Projekt Planu Ogólnego gminy Czechowice-Dziedzice powiązany jest z następującymi dokumentami:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego z 2016 r. przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr V/26/2/2016 z dnia 29 sierpnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 13 września 2016 r., poz. 4619);
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice, które zostało uchwalone uchwałą Nr XXXIV/379/17 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 30 maja 2017 r.;
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Czechowice-Dziedzice, Biuro Planowania Przestrzennego, Bielsko-Biała, maj 2010 r.;
- Duś P., Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Czechowice-Dziedzice, 2012 r.;
- Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Czechowice-Dziedzice, Geologic Tomasz Miłowski, marzec 2026 r.;
- Obowiązujące na terenie gminy Czechowice-Dziedzice miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (około 75% pokrycia gminy, razem dwadzieścia osiem mpzp z lat 2001 - 2025);

1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W celu sporządzenia prognozy przeprowadzono następujące prace:

- zaznajomiono się z projektem Planu Ogólnego Gminy, w tym z wnioskami do POG,
- zaznajomiono się z danymi fizjograficznymi oraz innymi dostępnymi opracowaniami sozologicznymi obejmującymi obszar objęty prognozą,
- dokonano oceny projektu POG w odniesieniu do obowiązujących aktów prawnych, w tym przepisów gminnych,
- przeprowadzono wizję obszaru objętego prognozą w 2025 i 2026 r.,
- dokonano analizy czynników potencjalnie mogących przynieść negatywne skutki dla środowiska,

1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

W projekcie Planu Ogólnego Gminy Czechowice-Dziedzice powinny zostać uwzględnione priorytety w zakresie ochrony środowiska wynikające z dokumentów ustanowionych na szczeblu rządowym, samorządowym, porozumień międzynarodowych oraz projektów dokumentów i dyrektyw Unii Europejskiej.

Poszczególne dyrektywy, międzynarodowe akty prawne zostały wdrożone do polskiego prawodawstwa i tym samym znalazły swoje odzwierciedlenie w projektowanym dokumencie. Projekt analizowanego dokumentu uwzględnia wytyczne i cele ochrony środowiska przyjęte w wyżej wymienionych dyrektywach i konwencjach, poprzez wskazanie stref planistycznych zgodnie z wymogami ochrony środowiska. Uzyskano w ten sposób wysoką zgodność z dokumentami planistycznymi różnego szczebla, co pozwala wnioskować, że związane z nimi cele będą osiągane również przez ustalenia funkcjonalne wynikające z projektu planu. Zostało utrzymane założenie strategiczne dokumentów wszystkich poziomów, że celem generalnym rozwoju jest rozwój zrównoważony, przez który należy rozumieć zrównoważony udział wszystkich istotnych czynników ekologicznych, gospodarczych i społecznych.

1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY

Celem sporządzenia **planu ogólnego gminy** (planowania przestrzennego na poziomie lokalnym) jest ustalenie zasad zagospodarowania przestrzeni, co ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gminy, poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska, poprzez ochronę terenów zielonych, wód powierzchniowych i podziemnych, zasobów naturalnych i cennych przyrodniczo obszarów. Określa, jak będą rozwijane różne części gminy, w tym strefy mieszkaniowe, przemysłowe, usługowe, rolnicze czy rekreacyjne. **Zabezpieczenie ładu przestrzennego** pomoże uniknąć chaotycznej zabudowy chroniąc wartości estetyczne oraz funkcjonalne przestrzeni. Plan uwzględnia potrzeby dotyczące

realizacji dróg, kanalizacji, wodociągów i innych obiektów publicznych. Podczas sporządzania projektu planu ogólnego, mieszkańcy mają wpływ na kształtowanie swojej okolicy i mogą liczyć na zachowanie określonych standardów życia.

Wyznaczone w planie ogólnym strefy planistyczne, uwzględniać będą dotychczasową politykę przestrzenną gminy Czechowice-Dziedzice, wskazane w obowiązujących mpzp i dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 13h ust. 1 i ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z projektem planu ogólnego sporządza się uzasadnienie składające się z części tekstowej i graficznej. Część tekstowa uzasadnienia planu ogólnego zawiera wyjaśnienia przyczyn wyznaczenia stref planistycznych w granicach określonych w planie ogólnym oraz sposobu uwzględnienia uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy. Część graficzna uzasadnienia, to graficzna prezentacja danych stanowiących uwarunkowania, w tym uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, infrastruktury technicznej, górnicze, uwzględniane w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego. Z części graficznej uzasadnienia, wynikać będzie, w jaki sposób te uwarunkowania wpłynęły na sformułowanie ustaleń planu ogólnego.

Sporządzenie planu ogólnego gminy Czechowice-Dziedzice ma na celu zrównoważony rozwój gminy, który uwzględnia potrzeby mieszkaniowe mieszkańców, jednocześnie dbając o zachowanie porządku przestrzennego i dbałość o zachowanie wartości środowiskowych oraz infrastrukturalnych. W projekcie planu ogólnego gminy Czechowice-Dziedzice wyznaczono tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, w sposób zrównoważony i zgodny z polityką przestrzenną gminy. Plan ma na celu nie tylko zaspokojenie zapotrzebowania na nowe powierzchnie mieszkalne, ale również przeciwdziałanie niekontrolowanemu rozproszeniu zabudowy, które mogłoby prowadzić do negatywnych konsekwencji w postaci chaotycznego rozrostu przestrzennego i problemów związanych z infrastrukturą.

Zgodnie z art. 13a ust. 4 u.p.z.p w planie ogólnym określa się strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne. Zgodnie z art. 13a ust. 5 u.p.z.p strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne uwzględnia się przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz stanowią podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenów.

Każda wyznaczona strefa planistyczna opisana jest poprzez unikalne oznaczenie zawierające liczbę naturalną, symbol literowy i nazwę strefy planistycznej, przy czym numeracja poszczególnych stref ustalona jest dla całego obszaru miasta w sposób ciągły w ramach danego rodzaju strefy.

Poszczególne strefy planistyczne zróżnicowane są pod względem profilu funkcjonalnego podstawowego i dodatkowego, jak również pod względem parametrów zabudowy i zagospodarowania terenu. W szczególności strefy planistyczne o tym samym profilu podstawowym różnią się pod względem rodzaju i ilości dopuszczeń w ramach

dodatkowego profilu funkcjonalnego oraz różnic w ustalonych parametrach zabudowy i zagospodarowania terenu, takich jak: maksymalna wysokość zabudowy, maksymalna nadziemna intensywność zabudowy, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

Kluczowe znaczenie dotyczące wyznaczania stref planistycznych oznaczonych symbolem literowym SW, SJ i SZ ma art. 13d u.p.z.p. Zgodnie z w/w artykułem, wyznaczając strefy planistyczne oznaczone symbolem literowym SW, SJ i SZ, w pierwszej kolejności uwzględnia się obszary, dla których w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej, obszary uzupełnienia zabudowy oraz obszary z istniejącą zabudową o funkcji mieszkaniowej z wyłączeniem luk w tej zabudowie, biorąc pod uwagę uwarunkowania, o których mowa w art. 13b.

Jeżeli suma chłonności terenów niezabudowanych w ramach przeznaczeń umożliwiających realizację funkcji mieszkaniowej w obowiązujących planach miejscowych jest większa niż 130% wartości obliczonego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w gminie, to nie można wyznaczyć nowych w/w stref planistycznych.

W/w strefy planistyczne można wyznaczyć jedynie na obszarach, gdzie w obecnie obowiązujących planach miejscowych określono przeznaczenie umożliwiające realizację takich funkcji, na obszarach uzupełnienia zabudowy w ramach istniejącej zabudowy oraz w ramach obszarów z istniejącą zabudową o funkcji mieszkaniowej.

W projekcie Planu Ogólnego Gminy Czechowice-Dziedzice wskazano następujące strefy planistyczne:

- strefa SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną,
- strefa SJ – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną,
- strefa SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową,
- strefa SU – strefa usługowa,
- strefa SP – strefa gospodarcza,
- strefa SR – strefa produkcji rolniczej,
- strefa SC – strefa cmentarzy,
- strefa SN – zieleni i rekreacji,
- strefa SO – strefa otwarta,
- strefa SK – strefa komunikacji.

Szeroka gama kategorii terenów w ramach stref planistycznych nie pozwala na dokładne określenie lokalizacji przedsięwzięć najsilniej oddziałujących na środowisko. Takie rozróżnienie możliwe będzie dopiero po zrealizowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględniających ustalenia POG. Dla poszczególnych kategorii terenu projekt POG nakreśla podstawowe kierunki przeznaczenia (np. w strefie

SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, przewiduje się funkcję mieszkaniową wielorodzinną, ale dopuszczalne jest również przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, usługi, infrastrukturę techniczną, ogródki działkowe czy zieleni urządzonej). Wobec powyższego dokładne przeznaczenie terenów nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, po rozeznaniu lokalnych uwarunkowań środowiska oraz potrzeb inwestycyjnych. Przyjęty w POG sposób kreślenia przyszłej przestrzeni gminy powoduje, że w wielu przypadkach oszacowanie wpływu na środowisko staje się niemożliwe, ponieważ o konkretnym przeznaczeniu (a co za tym idzie np. o zniszczeniu wartościowego siedliska czy stanowiska rośliny chronionej) przesądzała będzie określona lokalizacja na etapie mpzp. Dlatego w niniejszej prognozie przyjęto maksymalny zasięg i skalę oddziaływań. Przykładowo – jeżeli wyznaczono strefę mieszkaniową w projekcie POG, to przyjęto, że w miejscowym planie negatywne oddziaływania mogą zaistnieć na całym jego obszarze. W analizowanym dokumencie wprowadzono odpowiednie wskaźniki urbanistyczne, które nie pozwalają na całkowitą zabudowę terenów, jednakże na dzień dzisiejszy nie wiadomo, które z przestrzeni zostaną zajęte, zależne będzie to bowiem w dużej mierze od ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na podstawie POG zostaną sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a w nich zawarte zostaną, wybrane spośród katalogu zawartego w POG dla każdej ze stref planistycznych, przeznaczenia terenu. Trudno jest wskazać jednoznacznie tereny na których zmieni się przeznaczenie, gdyż projekt POG nie wyznacza zdecydowanie nowych kierunków zagospodarowania. Większość nowych terenów to uzupełnienie istniejącej struktury zarówno już stanu istniejącego, jak i stanu planowanego, wynikającego z ustaleń obowiązującego suikzp i mpzp. Projekt POG nie wskazuje nowych terenów na których kształtowałyby się nowe centra rozwoju. Wizja rozwoju gminy oparta jest o istniejącą strukturę, która została już nakreślona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a następnie w uchwalanych tu mpzp. W obrębie poszczególnych stref planistycznych przewiduje się następujące zasady zagospodarowania:

Strefa SW - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, **strefa SJ** - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną oraz **strefa SZ** - strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową

Zgodnie z art. 13d ust. 1 ustawy strefy planistyczne: wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW), wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ) oraz wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ), o których mowa w art. 13c ust. 2 pkt 1–3, wyznaczono w pierwszej kolejności na obszarach, dla których

w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalono przeznaczenie dopuszczające realizację funkcji mieszkaniowej. Uwzględniono również obszary uzupełnienia zabudowy oraz tereny już zagospodarowane zabudową o funkcji mieszkaniowej, z wyłączeniem luk w tej zabudowie, przy zachowaniu zgodności z uwarunkowaniami określonymi w art. 13b ustawy.

Takie podejście wynika z potrzeby zapewnienia ciągłości i spójności struktury przestrzennej, a także z dążenia do koncentracji procesów inwestycyjnych w granicach terenów już przekształconych, co ogranicza presję urbanizacyjną na obszary otwarte i niezurbanizowane. Zgodnie z art. 13d ust. 3 ustawy w sytuacji, gdy suma chłonności terenów niezabudowanych, w tym luk w istniejącej zabudowie, zlokalizowanych w granicach obowiązujących planów miejscowych oraz na obszarach uzupełnienia zabudowy, przekracza 130% zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, dopuszcza się wyznaczanie stref planistycznych dopuszczających funkcję mieszkaniową wyłącznie w obrębie tych obszarów.

Przeprowadzone analizy wykazały przekroczenie wskazanego progu, co oznacza, że istniejące rezerwy terenowe są wystarczające dla zaspokojenia prognozowanych potrzeb mieszkaniowych. W konsekwencji wykluczono możliwość wyznaczania nowych stref dopuszczających zabudowę mieszkaniową poza terenami już przeznaczonymi na ten cel w planach miejscowych oraz poza obszarami uzupełnienia zabudowy. Przyjęte rozwiązanie służy ograniczeniu rozpraszania zabudowy oraz racjonalnemu wykorzystaniu przestrzeni.

Z uwagi na znaczący udział terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, zasadnicza część stref SJ, SW i SZ została wyznaczona na terenach, dla których obowiązujące plany miejscowe przewidują realizację zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej oraz zagrodowej. Zapewnia to spójność ustaleń planu ogólnego z obowiązującymi dokumentami planistycznymi oraz ciągłość polityki przestrzennej gminy.

Do strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW) włączono również tereny objęte decyzjami o warunkach zabudowy dopuszczającymi realizację zabudowy wielorodzinnej, zlokalizowane w granicach obszarów uzupełnienia zabudowy. Umożliwia to kontynuację rozpoczętych procesów inwestycyjnych oraz uwzględnia istniejące uwarunkowania formalno-prawne.

Do strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ) włączono tereny położone w granicach obszarów uzupełnienia zabudowy, co wynika z ich predyspozycji do dalszego rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz istniejącego zagospodarowania. Obszary te charakteryzują się znacznym stopniem zurbanizowania, obecnością zabudowy jednorodzinnej, dostępem do infrastruktury technicznej oraz powiązaniem z układem komunikacyjnym. Stanowią one naturalne uzupełnienie istniejących struktur osadniczych.

Włączenie tych terenów do strefy SJ ma na celu przede wszystkim uzupełnienie i domknięcie istniejącej zabudowy, poprawę czytelności struktury przestrzennej oraz ograniczenie zjawiska rozpraszania zabudowy. Jednocześnie pozwala na efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej, bez konieczności ponoszenia nadmiernych kosztów jej rozbudowy na terenach oddalonych od istniejących układów osadniczych. Przyjęte rozwiązanie sprzyja również kształtowaniu zwartych, funkcjonalnych jednostek osadniczych oraz poprawie ładu przestrzennego.

Strefę SU - Strefy SU wyznaczono w oparciu o analizę istniejącego zagospodarowania oraz kierunków rozwoju funkcji usługowych, obejmujących w szczególności usługi ogólnomiejskie, administracyjne, edukacyjne oraz ochrony zdrowia. Ich lokalizacja została dostosowana do układu komunikacyjnego oraz rozmieszczenia zabudowy mieszkaniowej, co zapewnia odpowiednią dostępność usług dla mieszkańców.

Na terenach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wyznaczenie stref SU oparto na ustaleniach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zachowując ciągłość przyjętych kierunków polityki przestrzennej.

W granicach terenów objętych planami miejscowymi do stref usługowych włączono zarówno tereny już zagospodarowane, jak i tereny przeznaczone pod usługi, które pozostają niezabudowane. Umożliwia to ich docelowe zagospodarowanie zgodnie z obowiązującymi ustaleniami planistycznymi.

Tereny usługowe towarzyszące zabudowie mieszkaniowej, w przypadku których funkcja usługowa została już zrealizowana, a możliwości dalszych przekształceń są ograniczone (w szczególności ze względu na wyczerpane wskaźniki zagospodarowania lub utrwalony charakter zabudowy), zostały włączone do stref SJ, SW lub innych stref przyległych. Rozwiązanie to wynika z faktu, iż w ramach stref wielofunkcyjnych dopuszcza się lokalizację funkcji usługowych jako uzupełniających, co pozwala na zachowanie faktycznego sposobu użytkowania terenu przy jednoczesnym uproszczeniu struktury planistycznej.

Strefa SH - Strefy SH zostały wyznaczone na terenach, gdzie aktualnie istnieją obiekty o takiej funkcji tj. centrum handlowe „Stara Kablownia” oraz teren, na którym zlokalizowany jest sklep „Kaufland” przy ul. Juliusza Słowackiego.

Strefa SP - Strefy SP wyznaczono dla terenów istniejącej oraz planowanej – zgodnie z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego – zabudowy przemysłowej, obejmującej w szczególności funkcje produkcyjne, magazynowe i składowe, a także usługowe zlokalizowane w obrębie obszarów przemysłowych.

Na terenach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego do strefy gospodarczej włączono obszary, które zgodnie z dotychczasowymi kierunkami zagospodarowania, określonymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przypisane były do jednostek strukturalnych o funkcjach przemysłowych, magazynowych i składowych lub faktycznie pełnią takie funkcje.

W konsekwencji strefy SP wyznaczono przede wszystkim wzdłuż drogi krajowej nr 1 oraz w zurbanizowanej, miejskiej części gminy, gdzie koncentrują się główne obszary aktywności gospodarczej. Dominującym elementem tej strefy w skali gminy pozostaje teren rafinerii, stanowiący kluczowy obszar działalności przemysłowej.

Strefę SR - Strefy SR wyznaczono przede wszystkim na obszarach, na których występują istniejące stawy hodowlane oraz utrwalone formy użytkowania związane z gospodarką

wodną. Przyjęte rozwiązanie ma na celu zachowanie i kontynuację dotychczasowych funkcji tych terenów, wynikających z ich faktycznego zagospodarowania oraz specyficznych uwarunkowań środowiskowych, w szczególności warunków wodnych i gruntowych.

Ponadto do stref SR włączono tereny, dla których obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dopuszczają funkcje związane z produkcją rolniczą lub inne formy użytkowania o zbliżonym charakterze. Pozwala to na zachowanie spójności ustaleń planu ogólnego z obowiązującymi dokumentami planistycznymi oraz utrzymanie dotychczasowych kierunków zagospodarowania.

Wyznaczenie stref SR w powyższy sposób umożliwia ochronę istniejących terenów wodnych i podmokłych jako istotnego elementu krajobrazu oraz systemu przyrodniczego gminy, a jednocześnie zapewnia racjonalne wykorzystanie obszarów o ograniczonej przydatności dla innych funkcji.

Strefę SN - Strefy SN wyznaczono na terenach sportowo-rekreacyjnych i turystycznych w gminie, obejmując m.in. MOSiR Czechowice-Dziedzice, boiska wraz z obiektami towarzyszącymi, parki, zieleńce oraz istniejące ogrody działkowe. Strefa obejmuje także obszary, na których obowiązujące plany miejscowe przewidują funkcje związane ze sportem, rekreacją i turystyką.

Strefę SC - Strefy SC obejmują istniejące cmentarze wraz z obiektami usług kultu religijnego zlokalizowanymi na ich terenie lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Obejmują one również tereny przewidziane pod możliwość rozbudowy wybranych cmentarzy, w tym ich powiększenie w granicach wyznaczonych w dokumentach planistycznych.

Strefa SI - Strefy SI wyznaczono na obszarach, gdzie znajdują się istotne dla miasta obiekty infrastruktury technicznej, takie jak oczyszczalnia ścieków przy ul. Czystej, GPZ w rejonie ul. Pasieki, przedsiębiorstwo usług komunalnych „EMPOL” sp. z o.o. oraz zbiorniki rafinerii, a także w miejscach, w których obowiązujące plany miejscowe przewidują możliwość lokalizacji obiektów infrastruktury technicznej o większej powierzchni.

Strefę SO - Strefy SO (o powierzchni około 2 600 ha) wyznaczono na obszarach leśnych oraz rolnych w gminie w celu zachowania, ochrony i racjonalnego zagospodarowania walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych gminy. Obszary te obejmują zarówno istniejące kompleksy leśne, cenne siedliska roślin i zwierząt, jak i tereny rolnicze.

Celem wyznaczenia stref SO jest zapewnienie trwałej ochrony różnorodności biologicznej, minimalizacja negatywnego wpływu działań inwestycyjnych oraz utrzymanie naturalnej struktury krajobrazu. Strefy te pełnią również funkcje rekreacyjne i edukacyjne, umożliwiając mieszkańcom oraz turystom korzystanie z zasobów przyrody w sposób zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.

W ramach stref SO przewiduje się ograniczenia w zakresie lokalizacji obiektów budowlanych, które mogłyby prowadzić do degradacji środowiska. Zachowanie terenów rolnych w ramach strefy ma na celu także ochronę gruntów przed nadmierną urbanizacją, wspieranie produkcji

rolnej zgodnej z zasadami ochrony środowiska oraz utrzymanie funkcji korytarzy ekologicznych, które łączą poszczególne fragmenty siedlisk przyrodniczych.

Strefy SO stanowią więc kluczowy element polityki przestrzennej gminy, mając na celu harmonijne współistnienie działalności człowieka z zachowaniem cennych walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Wyznaczenie tych stref pozwala na planowanie inwestycji i działań gospodarczych w sposób uwzględniający ochronę środowiska, co ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność gminy dla turystyki i rekreacji.

Strefę SK - Strefę SK wyznaczono na obszarach obejmujących główne ciągi komunikacyjne gminy, w tym infrastrukturę kolejową oraz układ podstawowych dróg publicznych o znaczeniu ponadlokalnym (DK1) i lokalnym (m.in. ul. Legionów, Zabrzaska, Ligocka, Czechowicka, Waryńskiego i Czyża). Obejmuje ona tereny przeznaczone pod funkcjonowanie i rozwój systemu transportowego, zapewniającego powiązania wewnętrzne gminy oraz jej dostępność w układzie regionalnym i ponadregionalnym.

Najistotniejszym elementem strefy jest przebiegająca przez gminę droga krajowa nr DK1, stanowiąca główną oś komunikacyjną o znaczeniu krajowym, zapewniającą obsługę ruchu tranzytowego oraz powiązania z siecią dróg wyższego rzędu oraz linie kolejowe nr 139 – Katowice-Zwardoń, nr 93 – Trzebinia-Zebrzydowice, E 65 – LOT C i nr 693.

Wyznaczenie strefy SK ma na celu zapewnienie sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania systemu transportowego, integrację różnych form komunikacji (kolejowej i drogowej), a także umożliwienie realizacji inwestycji infrastrukturalnych niezbędnych dla obsługi ruchu osobowego i towarowego. Strefa ta stanowi kluczowy element struktury przestrzennej gminy, warunkujący jej rozwój gospodarczy, społeczny oraz przestrzenny.

Generalnie zaproponowane w projekcie POG kierunki rozwoju gminy opierają się na istniejącym zagospodarowaniu terenu oraz na ustaleniach obowiązujących dokumentów planistycznych. W niektórych przypadkach pojawiają się nowe rejony urbanizacji, jednak w zdecydowanej większości na terenach gruntów rolnych.

Za pozytywne należy jednak uznać, że projekt POG wskazuje również tereny, które będą stanowiły zasób przyrodniczy gminy. Są to tereny lasów, tereny o charakterze rolniczym oraz doliny cieków, w tym doliny Wisły, Białej, Łownicy, Wapienicy i Jasienicy oraz ich dopływów. W szczególności, w dużej mierze wolne od zabudowy zachowano tereny rezerwatu przyrody, użytku ekologicznego oraz najważniejszych stawów (tereny proponowane do objęcia ochroną, także chronione w ramach obszaru Natura 2000 „Dolina Górnej Wisły”). W projekcie POG uwzględniono również szereg uwarunkowań, m.in. występowanie złóż kopalin, obszarów i terenów górniczych, form ochrony przyrody, terenów cennych pod względem przyrodniczym proponowanych do objęcia ochroną, obiektów o charakterze zabytkowym, infrastruktury technicznej itp. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, a zwłaszcza na tereny cenne pod względem przyrodniczym oraz korytarze ekologiczne w sytuacji gdy na podstawie POG skonstruowane zostaną miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA

2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

Opracowanie obejmuje teren gminy i miasta Czechowice-Dziedzice, które administracyjnie położone jest w południowej części województwa śląskiego, w powiecie bielskim. Teren gminy sąsiaduje od północy z gminą Goczałkowice-Zdrój, na niewielkim fragmencie z gminą Pszczyna, od wschodu z gminą Bestwina, od południowego wschodu z gminą Bielsko-Biała, od południa z gminą Jasienica, od zachodu z gminą Chybie.

W obrębie gminy wydzielone zostały trzy sołectwa: Bronów, Ligota oraz Zabrzeg, natomiast teren miasta został podzielony na obręby ewidencyjne: Czechowice, Czechowice-Ligota oraz Dziedzice. Powierzchnia gminy wg danych GUS wynosi 6647 ha¹, zaś średnia gęstość zaludnienia wynosiła 666,2 osób na 1km². Powierzchnia samego miasta Czechowice-Dziedzice zajmuje obszar 3289 ha, przy wyższej gęstości zaludnienia wynoszącej 1052,7 osób na 1 km². Liczba ludności gminy w 2024 r. wynosiła 44286 osób, natomiast liczba mieszkańców miasta wynosiła 34 622, co stanowi ponad 78% liczby ludności całej gminy. Dane statystyczne wskazują, że liczba ludności w gminie w latach 2000-2020 systematycznie wzrastała, po czym w ostatnich latach nastąpił jej spadek. Dane przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1 Stan ludności w gminie miejsko-wiejskiej Czechowice-Dziedzice w latach 2000-2024

Rok	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Liczba mieszkańców ogółem	42985	43288	44202	44970	44796	44286
Liczba mieszkańców mężczyźni	20795	20888	21400	21845	21783	21511
Liczba mieszkańców kobiety	22190	22400	22802	23125	23013	22775

Tabela 2 Stan ludności w mieście Czechowice-Dziedzice w latach 2000-2024

Rok	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Liczba mieszkańców ogółem	35034	34873	35445	35725	35278	34622
Liczba mieszkańców mężczyźni	16827	16700	17017	17201	17018	16652
Liczba mieszkańców	18207	18173	18428	18524	18260	17970

¹ Wg danych z ewidencji gruntów 6643 ha

kobiety						
---------	--	--	--	--	--	--

Według podziału na jednostki fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego gmina Czechowice-Dziedzice w całości znajduje się w prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym (51), w podprowincji Podkarpacie Północne (512), makroregionie Kotlina Oświęcimska (512.2), w obrębie mezoregionu Dolina Górnej Wisły (512.22).

Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski teren gminy leży w Dziale Wyżyn Południowopolskich C, Krainie Kotliny Oświęcimskiej C.7, Okręgu Oświęcimskim C.7.1, Podokręgu Doliny Wisły "Ustroń - ujście Skawy" C.7.1.c.

2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA

Przeważająca część gminy położona jest w obrębie zapadliska przedkarpackiego, wypełnionego morskimi utworami trzeciorzędu, poniżej których zalegają osady karbonu górnośląskiego zagłębia węglowego. Wzdłuż linii Bestwina-Czechowice Górne-Rudzica, a więc w południowej części gminy przebiega geologiczna granica Karpat, tzw. nasunięcie karpackie. Granica owej struktury tektonicznej jest czołem najbardziej na północ wysuniętej jednostki strukturalnej Karpat Zachodnich, tj. płaszczowiny podśląskiej. Utwory trzeciorzędu i fliszu karpackiego przykrywają zmiennej miąższości (od kilku do ponad 50 m) formacje utworów czwartorzędowych, głównie pochodzenia rzeczno, wietrzeniowego i eolicznego.²

W obrębie doliny Wisły wyraźnie rysują się dwa poziomy piaszczysto-madowe: wyższy położony na wysokości 250 – 260 m n.p.m. (10 – 15 m n.p. rzeki) i niższy – o wysokości 240 – 247 m n.p.m. (3-4 m n.p. rzeki). Poziom wyższy (tzw. terasa miejska) szczególnie dobrze widoczny jest w rejonie Zabrzega i Miliardowic, na nim położone są Czechowice-Dziedzice. Poziom niższy stanowi terasę zalewową i zajęty jest na ogół przez starorzecza, stawy, groble i wały przeciwpowodziowe, a rozcina go uregulowane obecnie koryto Wisły. Odpowiedniki wymienionych poziomów rzecznych występują także w dolinach: Iłownicy, Wapienicy i Białej. Iłownica wykorzystuje dawną dolinę Wisły, zepchniętą obecnie na północ przez wielki stożek napływowy, w którego centrum położona jest miejscowość Chybie. W części zachodniej jej dno zajmuje Jezioro Goczałkowickie, zbiornik zaporowy zaopatrujący w wodę Górnośląski Okręg Przemysłowy.

Strop formacji górnokarbońskich zalega w strefie doliny Wisły na głębokości 200 – 300 m i gwałtownie obniża się w kierunku południowym do głębokości 600 – 800 m w Czechowicach-Dziedzicach. Utwory górnego karbonu, tzw. warstwy orzeskie wykształcone są w postaci mułowców i piaskowców pomiędzy którymi zalegają pokłady węgla kamiennego. Najgrubsze z nich eksploatowane są przez KWK Silesia.

Brzeżną strefę fliszu karpackiego budują naprzemianległe warstwy margli, łupków i piaskowców, których sumaryczna miąższość wynosi ok. 1000 – 1300 m. Osady te powstały w głębokim morzu tzw. Oceanie Tetyda, który rozciągał się na południe od dzisiejszych

² Na podstawie: Herczek A i in., Przewodnik przyrodniczy Czechowice-Dziedzice, ARW Lucrum, Bielsko-Biała, 1998 r.

Karpat Zachodnich. Utwory fliszowe nie odsłaniają się jednak nigdzie na powierzchni za wyjątkiem kilku fragmentów na zboczach potoku Mazankowickiego.³

Utwory trzeciorzędu górnego, miocenu wykształcone są w postaci serii zlepieńców i piaskowców (tzw. „warstwy dębowieckie”). Ponad nimi zalega monotonna seria szarych iłów i mułowców, przetkanych lokalnie zmiennej grubości warstwami piasków i żwirów, a także soczewkami gipsów (warstwy kłodnickie i skawińskie). Są to osady zwarte, bezwodne i jedynie lokalnie gromadzą soczewki wód gruntowych. Znajdowana w nich kopalna fauna mięczaków i otwornic dowodzi ich morskiej genezy. Zbiornik, w którym wspomniane osady się gromadziły funkcjonował na przedpolu fałdujących i wypiętrzających się w tym czasie Karpat, tj. w okresie 10 – 15 mln lat temu. Grubość formacji trzeciorzędowej wynosi w części północnej od 130 – 200 m i wzrasta do 800 – 1000 m w części południowej omawianego obszaru. Osady miocenu na powierzchni gminy praktycznie nie występują. Poza terenem południowej części gminy (Nasunięcia Karpackiego) nigdzie żadne utwory przedmioceniśkie nie odsłaniają się spośród zwartej pokrywy trzeciorzędowej. Podobnie jak i utwory kredowe, tak i utwory trzeciorzędowe na powierzchni odsłaniają się tylko na niewielkich skrawkach powierzchni w dolinie potoku Mazankowickiego.

Pozostałą część gminy pokrywają zwarte, wielometrowe utwory czwartorzędowe, związane głównie z osadami Wisły i jej dopływów.

Mięszość utworów czwartorzędowych jest bardzo zmienna, od kilku metrów w strefach wysoczyzn do ponad 30 m w dolinach Łownicy i Wisły. Równoleżnikowa dolina Wisły ostatecznie uformowała się dopiero podczas zlodowacenia środkowopolskiego, wykorzystując wschodni kierunek odpływu wód roztopowych. Mięszość aluwii Wisły na odcinku między Jeziołem Goczałkowickim a Podedworem jest bardzo mała i nie przekracza 10 – 15 m.

W strefie wysoczyzn, bezpośrednio na utworach miocenu lokalnie zachowały się płaty glin zwałowych lub najczęściej gładzowiska pomorenowe. Są to pozostałości osadów glacialnych zlodowacenia południowopolskiego, w czasie którego lądolód skandynawski dotarł do głównej krawędzi morfologicznej Karpat, na wysokość ok. 400 m n.p.m. Najczęściej jedynym świadectwem jego obecności są skandynawskie głązy narzutowe (granitoidy, gnejsy), rzadko spotykane jednak na powierzchni.

Stoki i wierzchowiny wzgórz przykrywa warstwa lessów i glin lessowych (kilku-kilkunastometrowa). Są to utwory pylaste, eoliczne i wietrzeniowe, zaliczone w większości do zlodowacenia północnopolskiego, które powstały w zimnym i suchym klimacie tzw. strefy peryglacialnej, w okresie 15 – 45 tys. lat temu.

Wyższy poziom dolinny budują piaski i żwiry o grubości 10 – 20 m, w stropie których na ogół występuje 2 – 12 metrowa warstwa glin i pyłów pochodzenia polodowcowego. Powstały one w wyniku wzmożonej akumulacji dolinnej, która na przedpolu Karpat manifestowała się narastaniem wielkich stożków napływowych, sypanych przez ówczesną Wisłę i Białą.

³ Rytko W., Paul Z., Mapa Geologiczna Polski 1:200 000, arkusz Cieszyn, PIG, Warszawa, 1994 r.;

Niższy poziom dolinny budują piaski korytowe i mady powodziowe współczesnych rzek. W dolinie Wapienicy i Białej są to na ogół grube żwiry karpackie, przykryte madami. Osady te powstały w holocenie (ostatnie 10 tys lat), kiedy rzeki karpackie wzmożyły swoją działalność erozyjną. Na wielu terenach gminy powierzchnia budowa geologiczna została przekształcona w stopniu znacznym, głównie w związku z powstaniem rozległych zakładów przemysłowych, zabudowy mieszkaniowej oraz sieci linii kolejowych i drogowych.

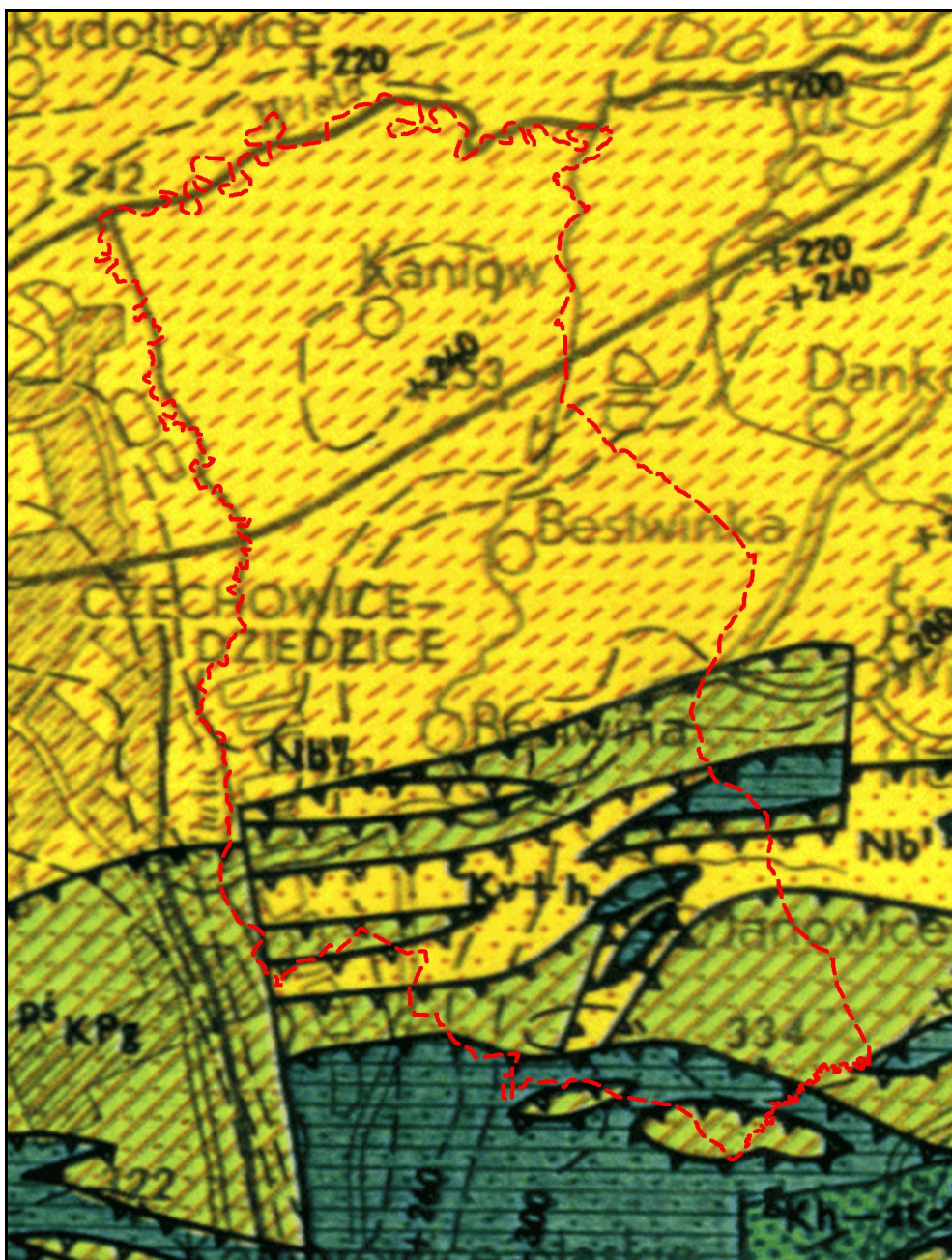

Fig. 1 Budowa geologiczna podczwartorzędowego podłoża gminy na podstawie Mapy Geologicznej Polski ark. Bielsko-Biała

2.3 WODY POWIERZCHNIOWE

Wody płynące

Głównym ciekim gminy jest Wisła, duża jej część znajduje się w szerokiej, rozległej dolinie tej rzeki. Należy mieć na uwadze, że przed regulacją rzeki i przed

przybyciem człowieka na te tereny Wisła płynęła bardzo szeroką doliną, która ujawniała się zwłaszcza w okresach powodzi i roztopów, co obecnie widoczne jest już tylko w postaci pozostawionych osadów geologicznych. Wisła płynie meandrując w północnej części terenu objętego opracowaniem, granica gminy została ustalona właśnie na Wiśle, przy czym rzeka niejednokrotnie zmieniała swój bieg, np. po gwałtownych powodziach, co powoduje, że granica często obecnie biegnie nieco inaczej niż sama rzeka. Do Wisły dopływają cztery główne ciek: Łownica, Wapienica, Jasienica i Biała, które płyną z południa na północ, przy czym bezpośrednio do Wisły dopływa Jasienica, do której nieco wcześniej dopływają Łownica i Wapienica oraz Biała (dopływ już na terenie gminy Bestwina). Do Łownicy dopływają: Borówka, Dopływ spod Rudzicy, Dopływ z Międzyrzecza Dolnego, Stare Rzeczysko, Jasienica, z kolei do Wapienicy dopływa Dopływ z Czechowic i potok Mazankowicki. Z kolei do Białej uchodzi Świerkówka, a od Białej do Wisły prowadzi ciek Młynówka Komorowicka. Biała płynąca wzdłuż wschodniej granicy gminy ma charakter rzeki podgórskiej, dawniej z licznymi meandrami i kamieńcami obecnie jeszcze częściowo widocznymi, a samo koryto rzeki jest cięte dość głęboko wcięte. Obecnie koryto Białej jest w wielu miejscach uregulowane i przekształcone oraz obwałowane, nie mniej znajduje się tu jeszcze wiele w miarę naturalnych fragmentów. Wszystkie ciek mają charakter uregulowany, co związane jest z intensywnie prowadzoną tu gospodarką rybacką, ale też i zagrożeniem powodziowym. Dodatkowo występuje na terenie gminy szereg kanałów i rowów melioracyjnych związanych przede wszystkim z systemami doprowadzania wody do licznych stawów hodowlanych.

Wody stojące

Ze względu na położenie w rozległej dolinie Wisły i jej dopływów znajduje się tu szereg stawów, które skupiają się w większe kompleksy: stawy Hałcnowiec, stawy Sokoły oraz stawy w dolinie Białej, Dębina, Kopalniok, Bożkowiec, Marianki. Łącznie na terenie gminy znajduje się 229 różnego typu zbiorników wód powierzchniowych o łącznej powierzchni ok. 416 ha. Stawów o powierzchni powyżej 1 ha jest 74, a ich powierzchnia wynosi aż 385 ha, tak więc dominują na terenie gminy stawy duże, stanowiąc całe zespoły i kompleksy. Stawy Sokoły i Hałcnowiec położone są w dolinach Łownicy, Jasienicy i Wapienicy. Stawy Hałcnowiec składają się z 7 zbiorników o łącznej powierzchni ok. 64 ha, zaś stawy Sokoły z 21 zbiorników o łącznej powierzchni ok. 86 ha. Z pozostałych większych zespołów stawów na terenie gminy należy wymienić stawy na południe od ul. Bronowskiej w Ligocie (przy cieku Stare Rzeczysko), stawy po obu stronach ul. ks. J. Kunza w Bronowie (na Łownicy) oraz stawy na południe od ul. A Czyża (na cieku bez nazwy) oraz stawy na południe od ul. Księża Grobel w Czechowicach-Dziedzicach (na Wapienicy).

Na terenie miasta duże zespoły stawów znajdują się w części północno-wschodniej, są to stawy Dębina, Pław i Kopalniok (na południe od Wisły), stawy Bożkowiec (Błażkowiec) i Dworski, Stawy Marianki, stawy po obu stronach ul. Dębowa oraz stawy na południe od ul. Lipowskiej.

Uzupełnieniem większych stawów, które tworzą wyraźne zespoły jest szereg małych stawów i oczek wodnych lokowanych w dolinach cieków. Ich liczba jest bardzo duża i lokalizowane są w większości dogodnych miejsc. Zespół rozległych stawów w dolinie Łownicy rozciąga się także na południowy-zachód od terenu gminy, na obszarze gminy

Jasienica, niebagatelne znaczenie ma również sąsiedztwo Jeziora Goczałkowickiego - jednego z najważniejszych zbiorników na terenie województwa od strony północno-zachodniej. Z kolei na wschód terenu gminy, w dolinie Białej znajduje się rozległy kompleks Stawów Bestwińskich, objęty ochroną jako obszar chronionego krajobrazu oraz wskazane jako krajobraz priorytetowy.

Ze względu na dużą ilość stawów tereny gminy Czechowice-Dziedzice oraz gmin sąsiednich, na których również rozwinęła się gospodarka stawowa zyskały miano Żabiego Kraju. W Dolinie Górnej Wisły i jej otoczeniu od średniowiecza była prowadzona gospodarka rybacka, która rzutowała na rozwój regionu. Większość stawów jest intensywnie zagospodarowania, mimo to dla wielu gatunków ptaków stanowią one tereny do gniazdowania, żerowania i odpoczynku, co zaowocowało objęciem tego terenu ochroną jako obszaru Natura 2000 „Dolina Górnej Wisły”.

Zagrożenie powodziowe

Dla terenu gminy Czechowice-Dziedzice opracowane zostały przez Dyrektora Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej Mapy Zagrożenia Powodziowego oraz Mapy Ryzyka Powodziowego. Mapy te zostały przekazane do gminy przez RZGW w maju 2015 r., w związku z czym nabrały one mocy prawnej i stanowią obowiązujący dokument. W kolejnych latach mapy zagrożeń powodziowych były parokrotnie aktualizowane. Na mapach z wskazano następujące obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat – $Q=1\%$,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat – $Q=10\%$, wskazano także tzw. obszary zagrożenia powodzią:
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat),
- obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego,

Tereny te zostały wyznaczone w dolinach poszczególnych rzek, zwłaszcza Łownicy, Jasienicy i Wapienicy, a w mniejszym stopniu Wisły, która chroniona jest przez zaporę Jeziora Goczałkowickiego. Także w dolinie Białej wskazywano obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Tereny $Q=10\%$ obejmują właściwie koryta samych cieków i zawierają się w obrębie terenów terenów $Q=1\%$. Natomiast zasięg wód $Q=1\%$ jest dużo szerszy i często obejmuje również tereny zabudowane. Zasięgi wód $Q=0,2\%$ oraz obszarów narażonych na zalanie w wyniku przerwania wału przeciwpowodziowego są jeszcze szersze i obejmują dużą część wiejskiej powierzchni gminy. Poza tymi oficjalnie wyznaczonymi terenami zagrożeń powodziowych na terenie gminy mogą występować lokalne podtopienia w dolinach mniejszych i większych cieków. Pomimo, że nie zostały one oficjalnie wyznaczone to wszystkie doliny cieków, także i tych najmniejszych należy pozostawiać wolne od zabudowy, tak by istniała tu jak największa możliwość retencji i swobodnego spływu wód.

Ujęcia wód powierzchniowych

Na terenie gminy znajdują się szereg ujęć wód powierzchniowych wykorzystywanych dla zaopatrzenia stawów w wodę, nie są one jednak przeznaczone dla zaopatrywania ludności w wodę pitną. Na terenie gminy nie zostały ustanowione strefy ochrony bezpośredniej lub pośredniej dla ujęć wód powierzchniowych. Jedynym wyjątkiem jest tu strefa ochrony pośredniej całego Jeziora Goczałkowickiego, która obejmuje tereny leśne w północno-zachodniej części gminy. Strefa została ustanowiona Rozporządzeniem Nr 2/2010 dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice, powiat pszczyński, województwo śląskie.

Jednolite części wód powierzchniowych

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice znajduje się pięć cieków zaliczonych do Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

- JCWP nr PLRW 20001121199 Wisła od zb. Goczałkowice do Przemszy
- JCWP nr PLRW 200006211299 Iłownica
- JCWP nr PLRW 2000042112699 Jasienica
- JCWP nr PLRW 2000042112891 Wapienica
- JCWP nr PLRW 200000211329 Młynówka Komorowicka

Generalnie cały teren gminy dzieli się na zlewnie tych pięciu JCWP, dodatkowo północno-zachodnia część gminy znajduje się w zlewni JCWP nr PLRW20000211179 Wisła od Bładnicy do Zb. Goczałkowice. Wisła przepływająca przez Jezioro Goczałkowickie oraz sam zbiornik znajdują się poza granicą gminy.

2.4 WODY PODZIEMNE

Regionalizacja Hydrogeologiczna

Według Mapy Hydrogeologicznej w skali 1:200000 ark. Cieszyn⁴ północna i centralna część gminy wchodzi w skład Przedkarpackiego Regionu Hydrogeologicznego XXII, Podregion Przedkarpacko – Śląski XXII 7, w którym główny poziom użytkowy wód podziemnych znajduje się w utworach czwartorzędowych. Niewielka część południowa gminy wchodzi w skład Karpackiego Regionu Hydrogeologicznego XXIII, Podregion Zewnętrznokarpacki XXIII 1, w którym główny poziom użytkowy wód podziemnych znajduje się w utworach czwartorzędowych, trzeciorzędowych oraz kredowych.

Użytkowe poziomy wodonośne

Według Mapy hydrogeologicznej Polski w skali 1:50000⁵ na zdecydowanej większości terenu gminy występują użytkowe czwartorzędowe poziomy wodonośne, jedynie

⁴ Chowaniec i in., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000 ark. Cieszyn, Wydawnictwo Geologiczne, Warszawa, 1984 r.;

⁵ Chowaniec J., Witek K., Mapa Hydrogeologiczna w skali 1:50000 M3474B Pszczyna, PIIG, Warszawa, 2000 r.

w niewielkiej części południowo-zachodniej oraz w części południowo-wschodniej nie wydzielono użytkowego poziomu wodonośnego. Czwartorzędowe piętro wodonośne budują osady rzeczne doliny Wisły i jej dopływów Wapienicy, Łownicy, Jasienicy i Białej. Wykształcone są one w postaci otoczków oraz żwirów i piasków, poza korytami górne partie żwirów i piasków bywają niekiedy zaglinione. Miąższość strefy zaglinionej z reguły przekracza 3 metry, osiągając lokalnie ponad 10 metrów. Miąższość utworów czwartorzędowych dochodzi do 10 metrów. Zasilanie wód podziemnych odbywa się poprzez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych, a także infiltrację wód powierzchniowych (cieków). W związku z brakiem własności retencyjnych w tych utworach poziom wodonośny w sąsiedztwie rzek uzależniony jest ściśle od jej stanów. Poziom wodonośny występuje na ogół na głębokości 5 – 15 m poniżej powierzchni terenu. Wody omawianego poziomu związane z utworami terasowymi (holoceńskimi) i wodnolodowcowymi stanowią ciągły horyzont o charakterze swobodnym. Na terenie gminy w utworach czwartorzędowych ustalono jednostkę hydrogeologiczną 1abQIII (dolina Wisły, Łownicy, Jasienicy i Wapienicy) oraz 6aQII i 7aQII (dolina Białej).

Potencjalna wydajność studni wierconej wynosi od 10 do 30 m³h w części północnej i wschodniej oraz <10 w części centralnej, zachodniej i południowej. Na całej powierzchni jednostek stopień zagrożenia wód jest wysoki, występuje brak izolacji i obecność ognisk zanieczyszczeń. W dolinie Białej stopień zagrożenia wód jest bardzo wysoki. Jakość wód jest średnia (II) i wymagają one prostego uzdatnienia.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Według Mapy wstępnej waloryzacji głównych zbiorników wód podziemnych (Skrzypczak [red], 2003) oraz materiałów dostępnych na stronie Państwowej Służby Hydrogeologicznej w południowo-wschodniej części gminy, w dolinie Białej, wydzielono Lokalny Zbiornik Wód Podziemnych nr 448 Dolina rzeki Biała.

Jednolite Części Wód Podziemnych

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych część północno-zachodnia gminy wchodzi w skład JCWPd nr PLGW2000162, część centralna i południowo-zachodnia w skład JCWPd nr PLGW2000163, zaś część wschodnia w skład JCWPd nr PLGW2000157.

Ujęcia wód podziemnych

Gmina zasilana jest w wodę poprzez sieć magistralną, należącą do „Aqua” - S.A. z Bielska-Białej. Sieć magistralna zasilana jest głównie ze Stacji Uzdatniania Wody (SUW) w Kobiernicach na rzece Soła. Administrowaniem siecią rozdzielczą zajmują się natomiast: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Czechowicach-Dziedzicach (PWiK) – miasto Czechowice-Dziedzice, Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o. o. w Czechowicach-Dziedzicach – część miasta Podraj oraz część wiejska.

Alternatywnym źródłem zaopatrzenia w wodę (wykorzystywanym przez niektóre zakłady przemysłowe) są studnie głębinowe i kopane. Czerpią one wodę z czwartorzędowych pokładów wód podziemnych. Studnie głębinowe są również rezerwowym źródłem

zaopatrzenia w wodę dla mieszkańców gminy w przypadku ograniczenia stałych dostaw wody. Na obszarze wiejskim alternatywne źródło wody pitnej stanowią studnie kopane. Dodatkowo do celów przemysłowych pobierane są również wody powierzchniowe. Zakłady produkcyjne, takie jak m.in. Mining Services and Engineering, Fabryka Zapalek „Czechowice” S.A., RCEkoenergia Sp. z o.o., Gospodarstwo Rybackie K. Wypiórkiewicz & K. Rosner, Walcownia Metali „DZIEDZICE” S.A. posiadają własne ujęcia wody z wód powierzchniowych lub podziemnych. Zwykle strefy ochrony bezpośredniej obejmują najbliższe otoczenie ujęć, często w obrębie poszczególnych zakładów niedostępnych dla osób postronnych.

Na niewielkim fragmencie gminy w części wschodniej znajduje się strefa ochrony pośredniej dla ujęcia w Kaniowie, które zaopatruje gminę Bestwina w wodę pitną. Dla ujęcia wskazana została strefa ochrony bezpośredniej i pośredniej Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 29 grudnia 2017 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej w Kaniowie. Strefa ochrony bezpośredniej obejmuje najbliższe otoczenie działki, zaś strefa ochrony pośredniej jest o wiele szersza, zajmuje obszar o pow. ok. 437 ha na północ i południe od linii kolejowej przebiegającej przez gminę Bestwina. Na terenie Czechowic-Dziedzic w obrębie strefy ochrony pośredniej znajdują się niewielkie skrawki terenu położone na wschodnim brzegu rzeki Białej.

2.5 KLIMAT I WARUNKI TOPOKLIMATYCZNE

Według klasyfikacji klimatyczno-rolniczej opracowanej przez R. Gumińskiego (1948), obszar gminy Czechowice-Dziedzice położony jest na granicy dzielnic Częstochowsko – Kieleckiej XV (część północna) i Dzielnic Podkarpackiej XIX (część południowa). Urozmaicona rzeźba terenu powoduje znaczne zróżnicowanie lokalnych warunków klimatycznych. Do charakterystycznych cech klimatu gminy należą:

- średnie temperatury roczne około +8°C;
- roczna suma opadów ok. 741 mm;
- największe sumy opadów czerwiec i lipiec;
- minimum opadowe październik i styczeń;
- długość okresu wegetacyjnego 200 - 22 dni;
- średnia prędkość wiatru 2,2 - 2,5 m/sek.;
- przewaga wiatrów południowych, południowo - zachodnich i zachodnich

Klimat okolic gminy Czechowice-Dziedzice jest typowy dla warunków klimatycznych pasa kotlin podgórskich Beskidów. Charakteryzuje się on stosunkowo wysoką średnią roczną temperaturą powietrza, a jednocześnie dużą amplitudą temperatur ekstremalnych. Średnia wieloletnia temperatura powietrza dla okolic Czechowic-Dziedzic wynosi 8°C. Najcieplejszym miesiącem roku jest lipiec (17,5°C), najchłodniejszym styczeń (-20°C). Długość okresu wegetacji wynosi 210 dni.

Średnia wilgotność względna w przebiegu miesięcznym, nie wykazuje dużych zmienności. W zimie osiąga największe wartości do 84%, natomiast najmniejsze wiosną 74%. W sezonie chłodnym obserwuje się mniejszą dobową amplitudę wilgotności, która średnio wynosi 15%, największą latem ponad 30%. W zimie występuje większa niż w lecie liczba dni ze średnią dobową wilgotnością względną wyższą od 90%.

Średnia roczna suma opadów atmosferycznych wynosi 741 mm z maksimum w czerwcu i lipcu oraz minimum przypadającym w miesiącu lutym. Liczba dni z opadem wynosi 175.

Warunki anemologiczne okolic gminy oraz jej obszaru są niekorzystne. Notuje się wysoki, udział ciszy, charakterystyczny dla kotlin. Przeważają wiatry słabe i umiarkowane, a stosunkowo wysoka średnia roczna prędkość wiatru spowodowana jest prędkością docierających tu bardzo silnych wiatrów typu fenowego. Obszar gminy odznacza się zdecydowaną przewagą wiatrów wiejących z sektora zachodniego (ok. 57,2%).

W stosunku do podanych powyżej danych obecnie jednak obserwuje się zmiany klimatyczne, które przejawiają się przede wszystkim wzrostem średniej rocznej temperatury, mniejszą liczbą opadów, zmianą ich charakteru (częste okresy suszy, przerywane krótkimi epizodami opadów nawalnych), znikomą liczbą dni z pokrywą śniegową. Zwłaszcza w ostatnich latach ta zmiana klimatu jest coraz bardziej zauważalna. Obecnie brak jest powszechnie dostępnych danych z poszczególnych stacji pomiarowych, publikowane są tylko dane ze stacji głównych. Najbliżej położoną taką stacją jest stacja Bielsko-Biała oraz Katowice, dane z nich z wielolecia 1990 – 2020⁶ zostały przedstawione w tabelach poniżej. Dane ze stacji Bielsko-Biała będą bardziej adekwatne dla południowej części gminy, usytuowanej w obrębie oddziaływania Pogórza Śląskiego, zaś dane ze stacji Katowice dla północnej i centralnej części gminy, usytuowanej w obrębie mezoregionu Doliny Górnej Wisły. Rzeczywisty obraz sytuacji meteorologicznej gminy stanowią warunki pośrednie pomiędzy stacjami Bielsko-Biała i Katowice, a zapewne w różnych latach bliższe będą one jednemu lub drugiemu regionowi. Zauważalna jest wyższa temperatura średnia wynosząca 9°C zarówno dla stacji Bielsko-Biała, jak i Katowice oraz zdecydowanie niższa liczba dni z pokrywą śnieżną wynosząca zaledwie ok. 15 dni. Natomiast trudno jest porównywać liczbę opadu średniego, gdyż znacząco różni się ona dla stacji Katowice – 723 mm i dla stacji Bielsko-Biała – 998 mm. Niewątpliwie najbardziej zauważalna jest zmiana w ilości dni ze śnieżną zimą, co ma swój znaczący wpływ na cykliczne pojawianie się suszy hydrologicznej.

Kierunki wiatrów nawiązują do ogólnej cyrkulacji atmosferycznej i są lokalnie modyfikowane przez rzeźbę i zabudowę terenu. Dla stacji Bielsko-Biała przeważają wiatry z sektora zachodniego (W, SW, NW) wiejące w ponad 48,5% dni w roku, natomiast udział wiatrów pozostałych wynosi: wiatry z kierunków N, NE i E 35,4% oraz wiatry SE i S 19,2%, średnie prędkości wiatrów wynosiły 3,3 m/s. Procentowy udział dni z ciszą wynosił zaledwie 1,3%. W przypadku stacji Katowice przeważają wiatry z sektora zachodniego (W, SW, NW) wiejące w ponad 45% dni w roku, natomiast udział wiatrów pozostałych

⁶ <https://klimat.imgw.pl/pl/climate-normals/>

wynosi: wiatry z kierunków N, NE i E 28,9% oraz wiatry SE i S 20,3%, średnie prędkości wiatrów wynosiły 2,4 m/s. Procentowy udział dni z ciszą wynosił 5,8%.

Tabela 3 Procentowy rozkład kierunków wiatru w przedziałach prędkości (na wysokości wiatromierza) - stacja Katowice-Muchowiec

N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	Cisza
6,1	12,0	10,8	4,3	16,0	27,8	13,5	3,7	5,8

Tabela 4 Procentowy rozkład kierunków wiatru w przedziałach prędkości (na wysokości wiatromierza) - stacja Bielsko-Biała

N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	Cisza
6,2	11,7	17,5	8,8	10,4	21,6	16,5	6,0	1,3

Tabela 5 Normy klimatyczne z wielolecia 1990 – 2020 dla stacji synoptycznej Katowice

Średnia dobową temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-1,2	0,1	3,6	9,3	13,8	17,3	19,1	18,6	13,7	8,9	4,2	0	9,0
Średnia minimalna temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-4,3	-3,4	-0,7	3,5	8,0	11,7	13,4	12,9	8,9	4,6	0,9	-2,9	4,4
Średnia maksymalna temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	1,8	3,7	8,2	14,9	19,6	22,9	24,9	24,6	19,2	13,7	7,8	2,7	13,7
Maksymalna zanotowana zawartość Tmax z datą	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	16,6	16,8	22,0	30,0	32,6	34,2	35,6	37,3	34,8	27,1	21,9	17,1	
	1994-01-08	2008-02-24	2014-03-21	2012-04-30	2005-05-30	2019-06-30	2019-07-01	2013-08-08	2018-09-02	2001-10-03	2018-11-02	2006-12-09	
Minimalna zanotowana zawartość Tmin z datą	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-26,8	-23,3	-18	-8,2	-2,8	3,3	4,8	3,6	-0,8	-8	-14,4	-24,4	
	2006-01-23	2012-02-03	2018-03-01	2002-04-07	2007-05-02	1991-06-03	1991-07-01	1993-08-27	1995-09-23	1991-10-30	1991-11-23	1996-12-29	
Liczba dni z temperaturą maksymalną <0°C	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	11,0	6,6	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	7,8	29,1
Liczba dni z temperaturą maksymalną >25°C	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	0,0	0,0	0,0	0,8	4,4	10,3	15,9	14,6	2,9	0,2	0,0	0,0	49,1
Liczba dni przymrozkowych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	11,5	13,7	15,4	5,9	0,6	0,0	0,0	0,0	0,1	4,4	10,8	13,3	75,8
Miesięczna suma opadu	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	43,8	39,4	47,7	44,9	75,7	78,7	103,8	73,1	69,9	53,4	49,0	43,8	723,2
Maksymalna dobowa suma opadu z datą	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	22,5	24,2	28,2	26,8	62,1	74,1	78,8	61,6	47,2	42,4	27,4	28,6	
	2000-01-20	2020-02-23	2011-03-18	2017-04-27	2010-05-17	2002-06-10	2019-07-27	2008-08-15	2006-09-05	2005-10-13	2006-11-05	2005-12-06	
Liczba dni z pokrywą śnieżną >0 cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	17,70	15,20	6,10	1,40	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	4,40	13,10	58,10
Liczba dni z	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie

pokrywą śnieżną >1 cm	15,70	14,10	5,10	1,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	3,6	11,40	51,30
Liczba dni z pokrywą śnieżną >10 cm	I 8,70	II 6,50	III 2,70	IV 0,30	V 0,00	VI 0,00	VII 0,00	VIII 0,00	IX 0,00	X 0,00	XI 0,60	XII 2,90	Rocznie 21,70
Liczba dni z pokrywą śnieżną >50 cm	I 0,00	II 0,00	III 0,00	IV 0,00	V 0,00	VI 0,00	VII 0,00	VIII 0,00	IX 0,00	X 0,00	XI 0,00	XII 0,00	Rocznie 0,00
Średnia grubość pokrywy śnieżnej	I 9,1	II 8,2	III 5,0	IV 2,3	V 0,0	VI 0,0	VII 0,0	VIII 0,0	IX 0,0	X 0,3	XI 3,0	XII 4,9	Rocznie
Maksymalna zanotowana grubość pokrywy śnieżnej	I 36 2006-01-21	II 44 2006-02-14 2006-02-16	III 36 2004-03-01 2004-03-02	IV 27 2013-04-01	V 0 NA	VI 0 NA	VII 0 NA	VIII 0 NA	IX 0 1999-09-25	X 4 2012-10-28	XI 22 1999-11-25	XII 39 2005-12-31	Rocznie
Średnie ciśnienie zredukowane do poziomu morza	I 1020	II 1019	III 1017	IV 1015	V 1016	VI 1016	VII 1015	VIII 1016	IX 1018	X 1019	XI 1018	XII 1020	Rocznie 1017
Średnia suma usłonecznienia (h)	I 50,7	II 70,6	III 122,6	IV 182,7	V 223,7	VI 230,6	VII 246,8	VIII 241,3	IX 162,6	X 114,5	XI 61,3	XII 43,0	Rocznie 1750,3
Średnie pokrycie nieba przez chmury (oktanty)	I 6,1	II 6,0	III 5,4	IV 4,9	V 5,1	VI 5,1	VII 4,8	VIII 4,5	IX 4,8	X 5,3	XI 6,1	XII 6,2	Rocznie 5,4
Średnia liczba dni pogodnych	I 1,7	II 1,8	III 2,9	IV 3,1	V 2,0	VI 1,5	VII 2,3	VIII 2,9	IX 3,2	X 2,7	XI 1,3	XII 1,4	Rocznie 26,7
Średnia liczba dni pochmurnych	I 18,5	II 15,4	III 12,7	IV 9,4	V 8,6	VI 7,9	VII 7,0	VIII 5,2	IX 8,9	X 11,3	XI 16,3	XII 18,0	Rocznie 139,3

Tabela 6 Normy klimatyczne z wielolecia 1990 – 2020 dla stacji synoptycznej Bielsko-Biała

Średnia dobową temperatura powietrza	I -0,9	II 0,2	III 3,5	IV 9	V 13,4	VI 16,8	VII 18,7	VIII 18,5	IX 13,8	X 9,3	XI 4,8	XII 0,3	Rocznie 9,0
Średnia minimalna temperatura powietrza	I -3,9	II -3,0	III -0,2	IV 4,1	V 8,4	VI 12,0	VII 13,7	VIII 13,5	IX 9,6	X 5,7	XI 1,6	XII -2,6	Rocznie 4,9
Średnia	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie

maksymalna temperatura powietrza	2,2	3,5	7,6	14,1	18,6	21,9	24,0	23,9	18,6	13,5	8,2	3,3	13,3
Maksymalna zanotowana zawartość Tmax z datą	I 15,0 1994-01-08	II 17,1 1994-02-27	III 21,0 2004-03-18	IV 29,0 2012-04-30	V 30,7 2005-05-30	VI 33,9 2016-06-25	VII 35,4 2013-07-29	VIII 36,4 2013-08-08	IX 34,1 2015-09-01	X 26,4 2000-10-14	XI 23,1 2008-11-05	XII 17,4 2019-12-18	Rocznie
Minimalna zanotowana zawartość Tmax z datą	I -25 2006-01-24	II -23,2 2012-02-03	III -17,2 2018-03-01	IV -8,5 1996-04-13	V -1,8 2007-05-02	VI 3,5 1994-06-18	VII 4,3 1993-07-09	VIII 3,7 1993-08-27	IX 0 1997-09-21	X -7,8 2003-10-25	XI -13,9 1993-11-19	XII -26 1996-12-28	Rocznie
Liczba dni z temperaturą maksymalną <0°C	I 11,4	II 7,5	III 2,5	IV 0,1	V 0,0	VI 0,0	VII 0,0	VIII 0,0	IX 0,0	X 0,1	XI 2,3	XII 7,8	Rocznie 31,7
Liczba dni z temperaturą maksymalną >25°C	I 0,0	II 0,0	III 0,0	IV 0,6	V 3,1	VI 7,9	VII 13,6	VIII 12,7	IX 2,0	X 0,2	XI 0,0	XII 0,0	Rocznie 40,1
Liczba dni przymrozkowych	I 10,2	II 11,4	III 12,8	IV 4,9	V 0,3	VI 0,0	VII 0,0	VIII 0,0	IX 0,0	X 3,3	XI 8,2	XII 12,8	Rocznie 63,8
Miesięczna suma opadu	I 45,2	II 46,6	III 58,6	IV 67,8	V 128,7	VI 131,6	VII 143,2	VIII 92,2	IX 110,2	X 72,7	XI 56,8	XII 45,2	Rocznie 998,3
Maksymalna dobową sumą opadu z datą	I 22,8 2001-01-08	II 23,9 2016-02-10	III 31,9 2009-03-07	IV 53,3 1994-04-02	V 162,7 2010-05-16	VI 73,9 1998-06-13	VII 83,2 1997-07-06	VIII 92,3 2010-08-31	IX 91,5 2007-09-06	X 44,7 2020-10-13	XI 49,4 2009-11-11	XII 33,8 1992-12-06	Rocznie
Liczba dni z pokrywą śnieżną >0 cm	I 26,70	II 25,30	III 20,70	IV 6,50	V 0,20	VI 0,00	VII 0,00	VIII 0,00	IX 0,00	X 2,80	XI 10,90	XII 23,50	Rocznie 116,60
Liczba dni z pokrywą śnieżną >1 cm	I 26,20	II 25,0	III 20,10	IV 6,40	V 0,20	VI 0,00	VII 0,00	VIII 0,00	IX 0,00	X 2,30	XI 9,80	XII 22,50	Rocznie 112,50
Liczba dni z	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie

pokrywą śnieżną >10 cm	18,70	21,40	14,90	3,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,80	5,10	13,70	78,30
Liczba dni z pokrywą śnieżną >50 cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	2,80	3,40	2,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	0,10	0,20	9,10
Średnia grubość pokrywy śnieżnej	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	21,2	27,4	19,7	9,9	0,5	0,00	0,00	0,00	0,00	4,1	9,5	14,2	
Maksymalna zanotowana grubość pokrywy śnieżnej	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	95	82	84	50	8	0	0	0	0	59	60	59	
	2000-01-22	2012-02-17	2009-03-25	1995-04-14	2019-05-07	NA	NA	NA	NA	2009-10-16	1999-11-24	2010-12-14	
Średnie ciśnienie zredukowane do poziomu morza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	1020	1019	1017	1015	1016	1016	1015	1016	1018	1019	1018	1020	1017
Średnia suma uśłonecznienia (h)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Średnie pokrycie nieba przez chmury (oktanty)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	5,8	5,8	5,4	4,9	5,0	5,1	4,7	4,3	4,8	5,1	5,7	5,9	5,2
Średnia liczba dni pogodnych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	2,9	2,6	3,7	3,8	3,0	2,4	3,6	4,5	4,4	3,9	1,8	2,4	38,9
Średnia liczba dni pochmurnych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	16,6	14,3	13,9	9,8	9,7	8,9	7,3	6,4	9,5	11,5	14,5	16,8	139,3

Topoklimat

Odnośnie warunków topoklimatycznych należy zaznaczyć, że w dużej mierze kształtowane są one przez miejscowe różnice w ukształtowaniu, budowie i pokryciu terenu. Powstawaniu odmiennych warunków klimatycznych sprzyjają nawet niewielkie różnice wysokości względnych, jeśli towarzyszą im określone warunki wymiany ciepłej podłoża z warstwą przygruntową powietrza oraz przewietrzaniem terenu. Na terenie gminy, ze względu na położenie w obrębie rozległych dolin rzecznych Wisły, Łownicy, Jasienicy, Wapiennicy i Białej oraz ich mniejszych dopływów bardzo rozpowszechniony jest topoklimat dolin rzecznych, którego cechą jest tworzenie się mgieł i zastoisk chłodnego powietrza. Poza topoklimatem dolinnym na terenie gminy wyróżnia się również topoklimat terenów zurbanizowanych w centrach wsi, topoklimat leśny oraz topoklimat otwartych terenów rolnych. Topoklimaty terenów zurbanizowanych, rolny i leśny nakładają się na topoklimat rozległych dolin rzecznych, co również ma duży wpływ na kształtowanie się warunków klimatycznych. Bardzo rozpowszechniony jest również topoklimat otwartych zbiorników wodnych, ze względu na dużą ilość stawów.

Na terenie gminy występuje kilka mniejszych, oddzielonych od siebie powierzchni lasów i większych zadrzewień, w obrębie których występują topoklimaty leśne. Topoklimaty leśne, w przeciwieństwie do topoklimatów terenów zurbanizowanych, charakteryzują się bardziej łagodnymi cechami. Wyróżnia się tu przede wszystkim większe zacienienie i występowanie światła rozproszonego, bardziej przyjaznego dla człowieka, mniejsza amplitudę temperatur, brak przymrozków radiacyjnych, większą wilgotność powietrza oraz mniejszą intensywność zjawisk anemometrycznych. Cechy tego topoklimatu oddziałują na tereny sąsiednie, na których również zaznacza się łagodzący wpływ terenów leśnych.

Na terenie gminy należy wskazać również na występowanie topoklimatu terenów otwartych, rolnych, ciągle jest on obecny w wielu częściach gminy, zwłaszcza w części zachodniej i centralnej oraz w obrębie wyniesień w części południowej. Topoklimat terenów rolnych z jednej strony przejawia elementy topoklimatu bardziej ostrego, z dużymi wahaniami temperatur, narażeniem na przymrozki, ale i dotkliwe upały, pozytywną cechą tego topoklimatu jest natomiast bardzo dobre przewietrzanie, zwłaszcza na obszarach wyniesionych, w obrębie wysoczyzn i pogórza oraz w otwartych dolinach rzecznych. Jak to już opisano powyżej na wszystkie rodzaje topoklimatów na terenie gminy nakłada się charakterystyczny topoklimat związany z dolinami rzeczными, bardzo rozpowszechniony ze względu na występowanie rozległych dolin Wisły i jej dopływów.

2.6 POWIERZCHNIA ZIEMI

2.6.1 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Ukształtowanie terenu

Cechą charakterystyczną współczesnej rzeźby terenu gminy jest jej silne powiązanie z opisaną w rozdziale dotyczącym budowy geologicznej rzeźbą podłoża.⁷ W współczesnej rzeźbie obszaru wyraźnie zaznaczają się następujące elementy o wyraźnie indywidualnych cechach:

- 1) szerokie obniżenie dolinne Wisły z rozwiniętą terasą zalewową (holoceńską) i przylegającą do niej terasą nadzalewową (bałtycką) poszerzone znacznie w zachodniej części Gminy i rozszerzające się w kierunku południowym wzdłuż rzek Łownicy, Jasienicy i Wapienicy;
- 2) Wyraźny garb położony między dolinami Wapienicy i Białej nadbudowany płaszczem utworów lessowych;
- 3) Głęboko wcięta dolina Białej rozszerzająca się ku północy przy ujściu do Wisły.

Współczesne obniżenie dolinne Wisły zbudowane jest z czterech poziomów genetycznych:

- Najstarszy to najwyżej położony stożek napływowy Wisły tzw. terasa nadzalewowa (bałtycka) powstała w okresie zlodowacenia Wisły (bałtyckiego). Stożek ten usypany został u wylotu Wisły z obszaru górskiego Beskidów. Budują go głównie zalegające w spągu żwiry przykryte gliniastymi utworami napływowymi o przeważającej frakcji pylastej. Powierzchnia stożka nachylona jest w kierunku wschodnim wzdłuż doliny Wisły. Obniża się ona z 260 m n.p.m. na granicy zachodniej Gminy do 245 m n.p.m. na wschodzie przy ujściowym odcinku Łownicy. Stożek ten miał najprawdopodobniej znacznie większe rozprzestrzenienie obejmujące także dolinę Łownicy i ujściowe odcinki dolin Jasienicy i Wapienicy. Świadczy o tym występowanie pod madami współczesnymi tych dolin utworów gliniastych. Nieco niżej zalega powierzchnia terasy bałtyckiej w widłach rzek Jasienicy, Łownicy i Wapienicy. Na powierzchni tej widoczne są jeszcze zagłębienia meandrowe tych rzek powstałe we wczesnej fazie rozcinania tej powierzchni. Dolina Łownicy rozwinięta jest wzdłuż brzeżnej strefy stożka napływowego Wisły. Na wschód od ujściowego odcinka Łownicy terasa bałtycka łączy się z podobną powstałą u wylotu doliny Białej.
- Drugi poziom stanowią płaty utworów pylastych (lessów) występujących wyspowo w okolicach Zabrzegu i zwartą powierzchnią wzdłuż południowej granicy Gminy w Bronowie i Ligocie. Poziom ten leży na podobnej wysokości nad poziomem morza, jak opisany wcześniej poziom terasy bałtyckiej, tj. 250-260 m n.p.m., stanowiąc w ten sposób jeden rozległy poziom. Litologia utworów powierzchniowych została rozpoznana na podstawie map glebowo-rolniczych, zgodnie z którymi są to utwory lessowe. Odróżniają się od innych utworów zalegających na tej samej wysokości tym, że są mniej wilgotne. Widoczne jest

⁷ Na podstawie: Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Czechowice-Dziedzice, Biuro Planowania Przestrzennego, Bielsko-Biała, maj 2010 r.

to w rozmieszczeniu zabudowy mieszkalnej i mniej intensywnej melioracji obszaru. Rzeźba tej powierzchni jest słabo urozmaicona i nie przypomina typowej wąwozowej rzeźby obszarów lessowych. Przyczyną tego jest wysoko położona podstawa erozyjna dla potoków, które rozcinają ten poziom. Ich bazę erozyjną stanowią rzeki Łownica, Jasienica i Wapienica. Niewielkie nacięcia widoczne są w strefie brzeżnej tego obszaru.

- Następny poziom stanowią holoceniskie dna dolin Łownicy, Jasienicy i Wapienicy. Dna dolin tych rzek leżą ok. 5 m niżej niż sąsiadujące z nimi powierzchnie terasy bałtyckiej i niższego poziomu lessowego oraz ok. 3 m niżej niż powierzchnia części terasy położonej w widłach tych rzek. Holoceniskie dna zbudowane są z utworów madowych niewielkiej miąższości. Litologicznie utwory te są glinami i łąkami. Ich cechą charakterystyczną jest duża pylastość, która jest skutkiem akumulacji znoszonych z sąsiednich obszarów rozmywanych tam utworów lessowych. Silne zaglinienie powoduje, że są to głównie utwory nieprzepuszczalne. Umożliwia to budowę na ich powierzchni sztucznych stawów hodowlanych.
- Kolejny poziom rozległej doliny Wisły stanowi najniższe położone współczesne holoceniskie dno doliny Wisły. Zbudowane jest ono także z utworów ilastych i gliniastych. Od wcześniej opisanych utworów madowych rzek Łownicy, Jasienicy i Wapienicy odróżnia je większy udział i częste pojawianie się utworów piaszczystych. Terasa holoceniiska doliny Wisły oddzielona jest wyraźną krawędzią (ok. 5m) od wyżej leżącej terasy nadzalewowej. Widoczne są także liczne bezpośrednie podcięcia tej terasy przez meandry Wisły powstałe przed jej uregulowaniem. Znacznie słabiej zaznacza się krawędź między terasą holoceniiską i plejstoceniiską w północno-wschodniej części Gminy w obrębie dotychczasowych osiadań górniczych spowodowanych eksploatacją węgla kamiennego przez KWK „Silesia”. Powierzchnia terasy holoceniiskiej Wisły obniża się wzdłuż biegu rzeki od 245 m n.p.m. przy zaporze Zbiornika Goczałkowice do 240 m n.p.m. w pobliżu ujścia Białej do Wisły.

Istotnym elementem rzeźby obszaru gminy jest znacznie wyniesiony garb między dolinami Białej i Wapienicy. Garb ten ma wyraźne założenia trzeciorzędowe. Część południową garbu stanowi już płaszczowina podśląska, natomiast część północna została wypreparowana w osadach trzeciorzędowych przedpola Beskidów. Garb ten jest konsekwencją rozwoju rzeźby w obrębie północnego skłonu pogórzy. Został wypreparowany dzięki powstaniu dolin Wapienicy i Białej. Dlatego też stanowi przedłużenie podobnych form występujących na Pogórzu Śląskim. Powierzchnia garbu okryta jest miąższą warstwą (do 20 m) utworów lessowych. W konsekwencji wysokość współczesnej powierzchni garbu systematycznie wzrasta w kierunku południowym, z 250 m n.p.m. w części północnej do 310 m n.p.m. w części południowej. Wysoko położony poziom wierzchowinowy garbu i nisko położona podstawa erozyjna rzek Wapienicy i Białej umożliwiły rozwój wyrazistej rzeźby lessowej. W rzeźbie tej dominują głębokie formy wąwozowe w różnym stadium rozwoju. W ostatnim czasie proces rozwoju tych form został spowolniony przez budowę w dnach dolin lessowych stawów hodowlanych.

Budowa zespołu stawów w systemie kaskadowym wprowadziła lokalną wyżej położoną podstawę erozyjną dla potoków spływających z wysoczyzny lessowej. Na skutek tego potoki zmniejszyły tempo wcinania się w podłoże i zaczęły poszerzać dna dolin.

Na wielu terenach gminy rzeźba terenu została przekształcona w stopniu znacznym, głównie w związku z powstaniem rozległych zakładów przemysłowych, zabudowy mieszkaniowej oraz sieci linii kolejowych i drogowych.

Zjawiska osuwiskowe

Przez długi czas nie było dostępnych szczegółowych, wymaganych przepisami prawa materiałów dotyczących zagrożenia osuwiskowego, które można by wykorzystać przy planowaniu przestrzennym. W ramach prac nad SOPO – Systemem Ochrony Przeciwosuwiskowej Państwowy Instytut Geologiczny wykonał „Mapę osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi dla gminy Czechowice-Dziedzice w skali 1:10000”. W dokumentacji przyjęto następujące nazewnictwo:

Tereny zagrożone ruchami masowymi są obszarami (wyznaczone poza osuwiskami), w których obecne są czynniki wskazujące na występowanie ruchów masowych w przeszłości, a zatem są obszarami gdzie można spodziewać się ponownego rozwoju ruchów masowych w przyszłości – łącznie ok. 21,14 ha;

Osuwiska – to tereny na których obserwuje się ruchy masowe ziemi. Osuwiska dzielą się na:

osuwiska aktywne ciągle są w ciągłym ruchu lub objawy ich aktywności występowały w trakcie prowadzenia rejestracji, albo w ciągu co najmniej ostatnich 5 lat – 0,96 ha,

osuwiska aktywne okresowo - objawy aktywności występowały w nieregularnych odstępach czasu, w ciągu ostatnich 50 lat – łącznie ok. 1,48 ha,

Osuwiska nieaktywne są ustabilizowane, w ich obrębie nie obserwowano i nie udokumentowano objawów aktywności w ciągu co najmniej ostatnich 50 lat – łącznie ok. 3,28 ha.

Na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice występują tereny zagrożone ruchami masowymi o łącznej powierzchni ok. 21,14 ha oraz osuwiska o pow. ok. 5,72 ha. Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi i osuwiska były wskazywane głównie w obrębie wysoczyzn lessowych południowo-wschodniej części gminy głównie na stromych stokach dolin, głównie doliny Potoku Mazankowickiego. Osuwiska znajdują się poza terenami zabudowanymi. Natomiast tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi miejscami zostały wydzielone w obrębie obszarów zabudowanych np. w rejonie ul. Wodnej i ul. Smoczej, pomiędzy ul. Chłopską, a ul. Hr. Kotulińskiego, ul. Kościelnej, ul. Zajęczej i ul. Wiewiórczej.

Jak wynika z dotychczasowych obserwacji większość osuwisk na tego typu terenach powstaje w wyniku dynamicznych czynników naturalnych (infiltracji wód opadowych i roztopowych oraz podcięcia erozyjnego), które wykorzystywały naturalne predyspozycje danych obszarów do uruchomienia mas skalnych (tzw. czynniki statyczne):

podatność podłoża na osuwanie – obecność utworów luźnych i warstw o różnej litologii i przepuszczalności. Szczególne zagrożenie stwarza infiltracja wód roztopowych i opadowych oraz podcięcie erozyjne stoków, na których występują miększe pokrywy piasków, żwirów, iłów, glin i lessów. Większe ruchy masowe na tym obszarze mogą wystąpić także w wyniku podcięcia stoków podczas wezbrań i powodzi. Często zbocze może wydawać się ustabilizowane (np. porośnięte drzewami) i nic nie wskazuje na występowanie jakichkolwiek ruchów masowych ziemi. Nie mniej splot niekorzystnych oddziaływań może prowadzić do ponownego naruszenia nieskonsolidowanych warstw. Przeciwdziałanie ruchom masowym powinno polegać na sprawnej melioracji obszaru, która spowoduje szybkie odprowadzenie nadmiaru wód roztopowych i opadowych. Nie powinno się wycinać drzew i krzewów porastających zbocza terenów objętych osuwiskami, gdyż roślinność zdecydowanie hamuje i ogranicza rozwój ruchów masowych. W przypadku powstania np. nowego zsuwu należy miejsce to obsiać trawą lub obsadzić drzewami. Ponadto tereny objęte osuwiskami powinny być wyłączone spod budownictwa, a w przypadku ich zabudowy wszelkie planowane inwestycje inżynierskie i budowlane powinny zostać poprzedzone badaniami geologiczno – inżynierskimi. Dokładne rozpoznanie warunków geologicznych i szczegółowe badania geologiczno – inżynierskie gruntu mogą jednoznacznie stwierdzić przydatność tych terenów do zabudowy i określić możliwości ich zabudowy. Pozwolą one także na wskazanie sposobu zabezpieczenia istniejących budynków, budowli i infrastruktury drogowej i komunalnej znajdujących się na terenach zagrożonych. Rozwiązania takie często jednak wykraczają poza teren jednej działki budowlanej i obejmują np. obszar całego narażonego zbocza.

2.6.2 GLEBY I ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Użytkowanie terenu

Gmina Czechowice-Dziedzice w części wiejskiej charakteryzuje się zdecydowanie wiejskim charakterem użytkowania terenu. Na terenie objętym opracowaniem znacząco przeważają grunty rolne oraz lasy i tereny zadrzewione, ich powierzchnie to odpowiednio 60,34% i 22,28%, łącznie jest to 3011 ha (82,62%). Grunty orne zajmują odpowiednio 1001,12 ha, co stanowi 29,91% powierzchni terenu. Łąki i pastwiska zajmują mniejsze obszary, odpowiednio ok. 424,43 ha i 288,78 ha, co stanowi 12,68% i 8,63% powierzchni terenu. Dobre warunki do rozwoju rolnictwa ma w gminie występują we wszystkich miejscowościach- Ligota, Zabrzeg oraz Bronów ze względu na duże powierzchnie gruntów dobrych i średnich Pozostałe użytki rolne mają mniejsze rozprzestrzenienie, zajmują ok. 9% powierzchni terenu – w tym stosunkowo dużą część zajmują grunty pod stawami i rowami oraz grunty rolne zadrzewione. Lasy łącznie z zadrzewieniami zajmują ok. 745,83 ha, co stanowi 22,28% powierzchni terenu. Lasy zajmują zwartą powierzchnią w północno-zachodniej i zachodniej część gminy Czechowice-Dziedzice.

Wszystkie grunty zabudowane w części wiejskiej gminy to 493,55 ha, co stanowi ok. 14,75% powierzchni, z czego drogi i tereny kolejowe zajmują łącznie 255,53 ha, co stanowi 7,63% całej powierzchni terenu. Zwłaszcza tereny kolejowe zajmują tu duże powierzchnie, co związane jest z rozległym terenem kolejowym stacji rozrządowej

Zabrzeg Czarnolesie. Istotnym elementem zagospodarowania i krajobrazu analizowanego terenu są stawy i inne wody zarówno płynące jak i stojące. Wg ewidencji gruntów powierzchnia różnego typu wód na analizowanym terenie to ok. 61,95 ha, czyli 1,85%.

Wszystkie tereny, które nie tworzą gruntów zurbanizowanych, a więc tereny rolne, lasy i wody zajmują na terenie łącznie gminy wiejskiej ok. 84,47% jej powierzchni, należy jednak przypuszczać, że udział ten będzie się zmniejszał, głównie ze względu na powiększanie się terenów budowlanych, co jest stałą tendencją w ostatnich latach.

W części miejskiej gminy Czechowice-Dziedzice również dominują grunty rolne, które zajmują łącznie powierzchnię 1506,06 ha co stanowi 45,95%, wśród nich największy udział stanowią grunty orne zajmujące 1029,43 ha tj. 31,41%, znacznie mniejsze powierzchnie stanowią pastwiska o powierzchni 89,14 ha tj. 2,72%, podobny udział mają łąki 101,53 ha (3,10%). W ramach użytków rolnych występują też liczne stawy hodowlane, zajmujące powierzchnię ok 213,23 ha (6,51%), które kształtują charakter gminy wiejsko-miejskiej Czechowice-Dziedzice. Tereny leśne i zadrzewione na terenie miasta to powierzchnia 267,17 ha czyli 8,15% i występują głównie w jego południowej części.

Tereny zabudowane i zurbanizowane razem zajmują 1360,82 ha tj. 41,52%. Znaczna część przypada na liczne tereny przemysłowe i produkcyjne które zajmują w części miejskiej gminy 11,2%. Na drogi i tereny kolejowe w Czechowicach-Dziedzicach przypada 323,25 ha co stanowi 9,86% jej powierzchni, tylko nieznaczna część użytkowania gruntów 0,39% przypada na nieużytki. Grunty pod wodami stanowią 2,38% terenu miasta, co związane jest z dobrze rozwiniętą siecią hydrologiczną. Inne rodzaje użytkowania gruntów mają marginalny zasięg i charakter.

Tabela 7 Użytkowanie powierzchni gminy i miasta Czechowice-Dziedzice na podstawie mapy ewidencyjnej

Grupa użytków gruntowych	Rodzaj użytku gruntowego	Oznaczenie użytku	Gmina wiejska Czechowice-Dziedzice ha / %		Miasto Czechowice-Dziedzice ha/%	
Użytki rolne	Grunty orne	R	1001,12	29,91	1029,43	31,41
	Sady	S	9,42	0,28	0,77	0,02
	Łąki trwałe	Ł	424,43	12,68	101,53	3,10
	Pastwiska trwałe	Ps	288,78	8,63	89,14	2,72
	Użytki rolne zabudowane	Br	71,45	2,13	42,84	1,31
	Grunty pod stawami	Wsr	200,73	6,00	213,23	6,51
	Rowy	W	23,38	0,70	5,94	0,18
	Grunty rolne zadrzewione	Lzr	0,24	0,01	23,18	0,71
	Użytki rolne razem		2019,55	60,34	1506,06	45,95

Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Lasy	Ls	733,61	21,92	231,10	7,05
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	Lz	12,22	0,37	36,07	1,10
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem		745,83	22,28	267,17	8,15
Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny mieszkaniowe	B	206,35	6,16	490,38	14,96
	Tereny przemysłowe	Ba	3,01	0,09	361,19	11,02
	Inne tereny zabudowane	Bi	18,70	0,56	114,66	3,50
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	Bp	1,16	0,03	28,44	0,87
	Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	Bz	8,80	0,26	42,90	1,31
	Użytki kopalne	K	0,00	0,00	0,00	0,00
	Tereny komunikacji					
	Drogi	Dr	97,73	2,92	226,96	6,92
	Tereny kolejowe	Tk	156,58	4,68	89,59	2,73
	Inne tereny komunikacyjne	Ti	0,12	0,00	4,93	0,15
	Grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	Tp	1,10	0,03	1,77	0,05
	Grunty zabudowane i zurbanizowane razem		493,55	14,75	1360,83	41,52
Użytki ekologiczne	Użytki ekologiczne	E	7,53	0,22		
Nie użytki	Nie użytki	N	5,16	0,15	12,83	0,39
Grunty pod wodami	Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	Wm				
	Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	Wp	57,23	1,71	43,85	1,34
	Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	Ws	4,72	0,14	34,01	1,04
	Grunty pod wodami razem		61,95	1,85	77,86	2,38
Tereny różne	Tereny różne	Tr	13,62	0,41	53,15	1,62

Razem			3347,19	100%	3277,89	100%
-------	--	--	---------	------	---------	------

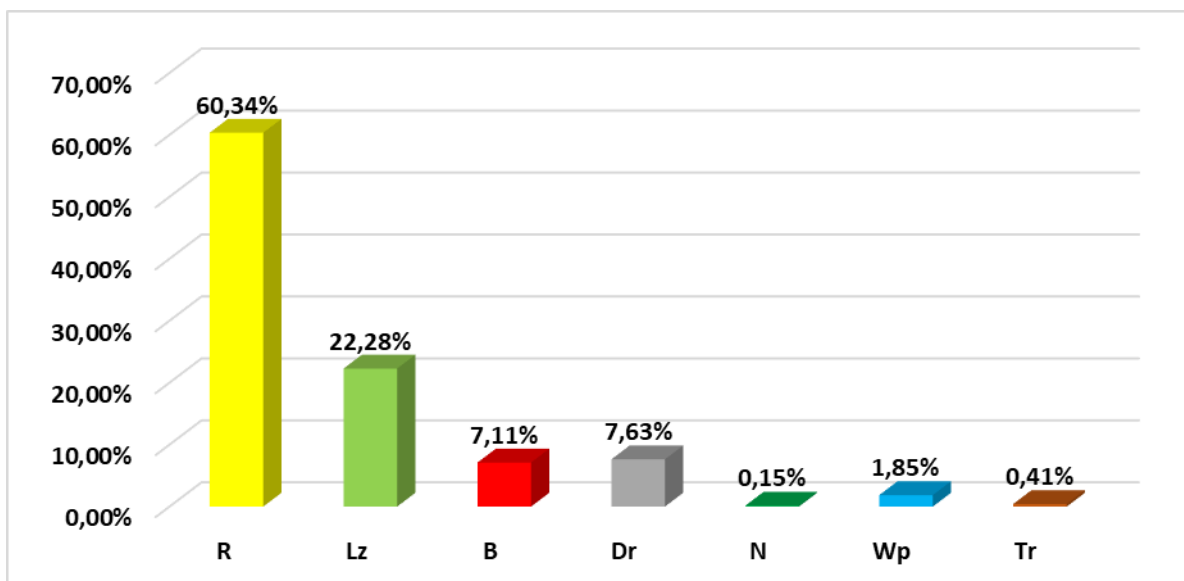

Fig. 1 Użytkowanie powierzchni gminy Czechowice-Dziedzice na podstawie mapy ewidencyjnej

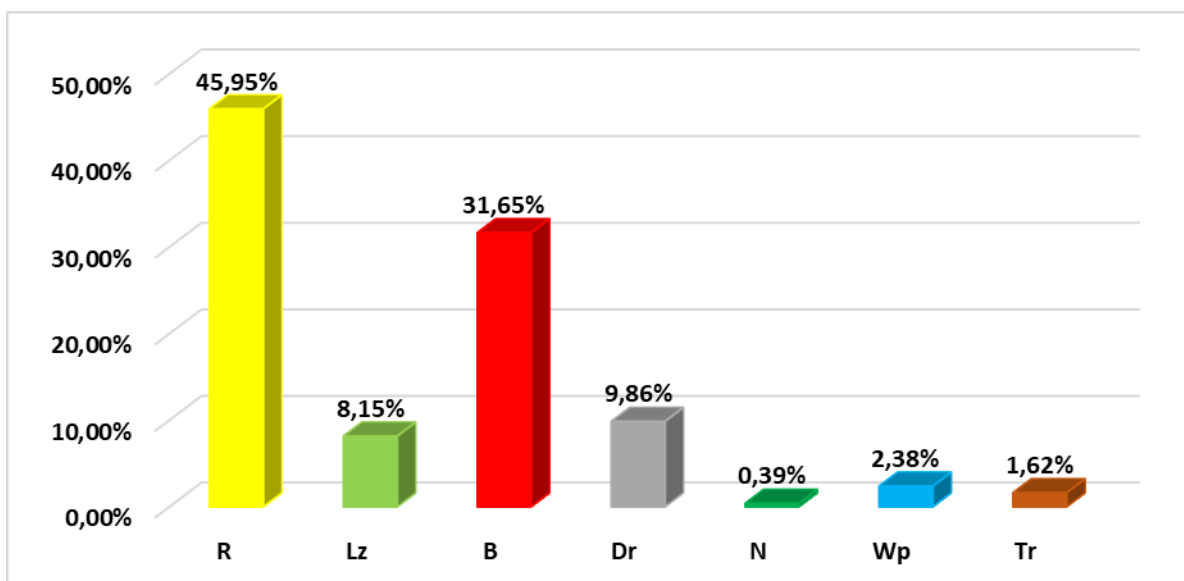

Fig. 2 Użytkowanie powierzchni miasta Czechowice-Dziedzice na podstawie mapy ewidencyjnej

Typy gleb

Miasto i gminę Czechowice-Dziedzice charakteryzuje dość znaczna różnorodność pokrywy glebowej. Związana jest ona bezpośrednio z środowiskiem przyrodniczym tj. z budową geologiczną, rzeźbą terenu oraz warunkami wodnymi. Największy udział we wszystkich typach gleb mają gleby bielcowe i pseudobielcowe stanowiące przepuszczalne podłoże, które powstały na piaskach słabogliniastych i luźnych. Zajmują one 1761,64 ha tj. 41,66% i przeważają w południowej części miasta Czechowice-Dziedzice, oraz na południu gminy w sołectwach Bronów i we wschodniej części Zabrzegu. Kolejnym typem gleb o znacznym udziale są mady występujące głównie w centralnej

części analizowanego obszaru. Związane są one z rozległymi dolinami rzek Wisły, Białej oraz Wapienicy, Łownicy i Jasienicy, zajmują one powierzchnie ok. 1666 ha, czyli aż 39% gminy Czechowice-Dziedzice. Miejsca wyżej położone zajmują gleby brunatne wyługowane i brunatne kwaśne rozwinięte na utworach gliniasto-pyłastych stanowiące 5,65% o powierzchni 238,87 ha, oraz czarne ziemie zdegradowane i gleby szare zajmujące prawie 5% analizowanego obszaru. Te typy gleb występują głównie w obrębie terasy nadzalewowej. Obok mad w dolinach rzek w centralnych częściach gminy występują mady próchniczne (ponad 3% powierzchni gminy), oraz mady brunatne (ponad 2%). Także wśród mad występują małym płatami gleby mułowo-torfowe rozwinięte w obrębie starorzeczy, nie występują one jednak na dużych powierzchniach. Pozostałe typy gleb mają zdecydowanie mniejszy udział i nie charakteryzują się tak silnym skoncentrowaniem geograficznym. Udział poszczególnych typów gleb przedstawiono na wykresie i w tabeli poniżej oraz graficznie na załączniku mapowym.

Tabela 8 Udział poszczególnych typów gleb

Typ gleby	Powierzchnia w ha	Udział w %
A – Gleby bielcowe i pseudobielcowe	1761,64	41,66
F – Mady	1666,44	39,41
Bw – Gleby brunatne wyługowane i brunatne kwaśne	238,87	5,65
Dz - Czarne ziemie zdegradowane i gleby szare	210,45	4,98
Fc – Mady czarnoziemne	142,73	3,38
Fb – Mady brunatne	94,93	2,24
Emt – Gleby mułowo - torfowe	45,81	1,08
Bwd – Gleby brunatne wyługowane i brunatne kwaśne deluwialne	45,74	1,08
Dzd – Czarne ziemie zdegradowane i gleby szare deluwialne	14,17	0,34
Etm – Gleby torfowo - mułowe	5,13	0,12
FG – Gleby aluwialne glejowe	1,76	0,04
E – Gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe	1,09	0,03
Razem	4228,76	100,00

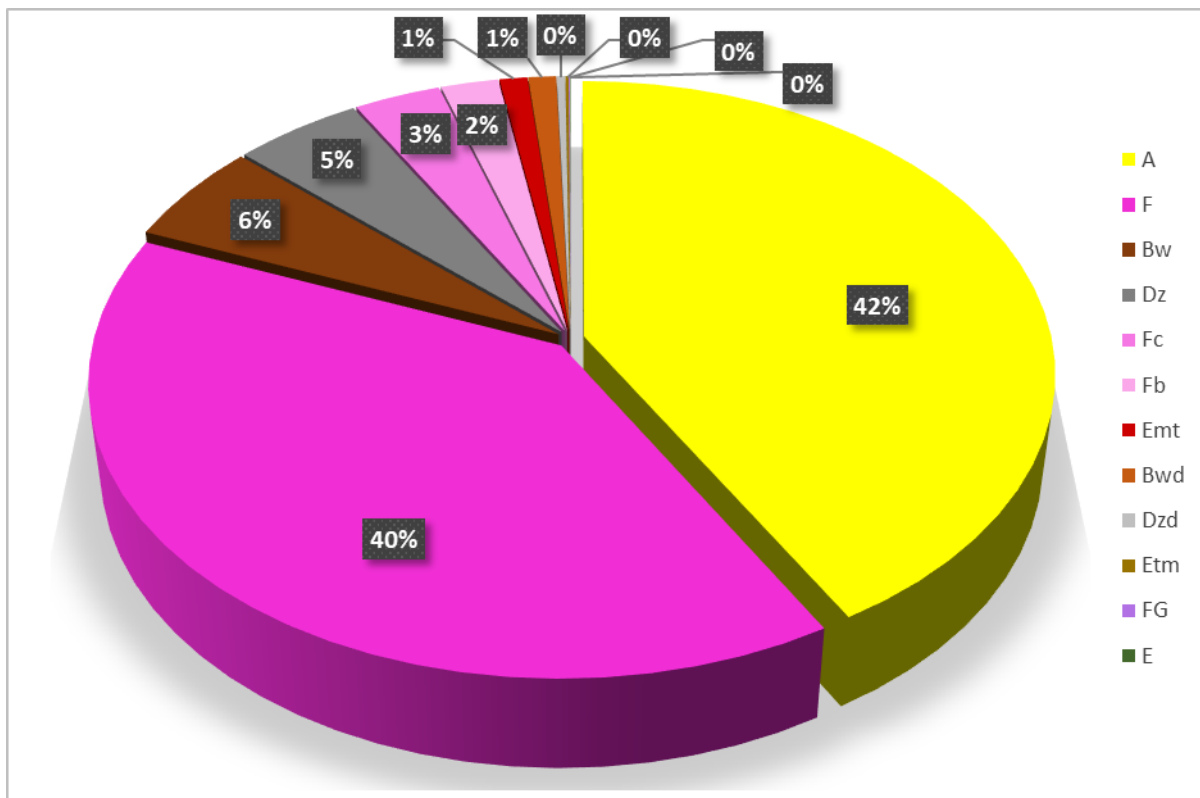

Fig. 3 Procentowy udział poszczególnych typów gleb

Kompleksy przydatności rolniczej

Kompleksy rolniczej przydatności gleb w całej gminie Czechowice-Dziedzice reprezentowane są przez 9 kompleksów gruntów ornych i 3 kompleksy gruntów zielonych. Według mapy glebowo-rolniczej w podziale na kompleksy przydatności rolniczej najbardziej charakterystyczny na terenie gminy jest kompleks pszenny dobry (2) stanowiący niemal połowę wszystkich kompleksów gleb tj. 47,30%. Występuje on na przeważającym obszarze miasta oraz w północnych i południowych częściach gminy i ma bezpośredni wpływ na rolniczy charakter tych rejonów. Drugi co do wielkości kompleks zbożowo-pastewny mocny (8) o powierzchni ok 1059 ha i udziale prawie 26% tworzy większe areale w sołectwach Ligota i Bronów. Użytki zielone średnie (2z) o powierzchni ponad 799 ha i udziale 19,5% stanowią trzeci pod względem występowania kompleks w gminie. Występują w obrębie dolin rzecznych zajętych przez mady w północnej, centralnej i zachodniej części analizowanego obszaru. Znacznie mniejszym skoncentrowaniem na terenie gminy charakteryzują się użytki zielone słabe i bardzo słabe (3) z stanowiące ponad 2% jej powierzchni, oraz użytki zielone bardzo dobre i dobre (1z) tylko 1%. Podrzedne znaczenie wśród kompleksów rolniczej przydatności mają kompleks żytni bardzo dobry (4) stanowiący 1,6%, oraz żytni dobry (5) tj. 1,2% występujący głównie w północnych częściach wsi Zabrzeg. Pozostałe kompleksy mają niewielki udział w strukturze gleb gminy Czechowice-Dziedzice i stanowią poniżej 1% wszystkich kompleksów rolniczej przydatności gleb.

Tabela 9 Udział poszczególnych kompleksów gleb

Kompleksy rolniczej przydatności gleb	Powierzchnia w ha	Udział w %
2 kompleks pszenney dobry	1934,52	47,30
8 kompleks zbożowo-pastewny mocny	1059,46	25,90
2z użytki zielone średnie	799,43	19,55
3z użytki zielone słabe i bardzo słabe	88,28	2,16
4 kompleks żytni bardzo dobry (pszenno- żytni)	66,13	1,62
1z użytki zielone bardzo dobre i dobre	54,77	1,34
5 kompleks żytni dobry	49,60	1,21
3 kompleks pszenney wadliwy	13,32	0,33
14 gleby orne przeznaczone pod użytki zielone	7,46	0,18
10 kompleks pszenney górski	6,71	0,16
9 kompleks zbożowo-pastewny słaby	5,92	0,14
6 kompleks żytni słaby	4,26	0,10
Razem	4089,86	100,00

Bonitacja gleb

Ze względu na formy użytkowania gruntu w rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy wiejskiej Czechowice-Dziedzice zdecydowanie dominują grunty orne, które zajmują łącznie 59,73% wszystkich gruntów pozostającym w użytkowaniu rolnym. Znacznie mniejszy jest udział łąk zajmujących 23,76% powierzchni gruntów, natomiast 16,51% w gminie przypada na pastwiska. W obrębie miasta Czechowice-Dziedzice zdecydowanie największe powierzchnie również przypadają na grunty orne tj. prawie 83% miasta, natomiast podobny jest udział łąk (ok.9%) i pastwisk (ok. 8%). Jeśli chodzi o klasę poszczególnych gruntów w gminie wiejskiej to najwięcej jest gruntów klas średnich RIVa i RIVb, które zajmują łącznie 54,58% gruntów rolnych, mniejszy ale równie wysoki jest udział gruntów klas najlepszych RIIIa i RIIIb zajmujących 44,19% wszystkich gruntów, natomiast najmniej jest gleb klas słabych i najłabszych V i VI zajmujących tylko 1,23% powierzchni gruntów rolnych. W obrębie miasta Czechowice-Dziedzice również dominują grunty klas średnich zajmujące ponad połowę jego powierzchni tj. 56%, grunty klas najlepszych to udział prawie 36%, a grunty najłabsze stanowią prawie 8% miasta. Gleby klas średnich, oraz najlepszych tak jak wspomniano zajmują niemal cały obszar gminy wiejsko-miejskiej nadając jej rolniczy charakter. Najlepsze warunki do rozwoju rolnictwa ma sołectwo Ligota, Zabrzeg oraz Bronów ze względu na duże powierzchnie gruntów dobrych i średnich. Niewielkie ilości gruntów klas słabych i najłabszych występują tylko w północnej części wsi Zabrzeg i na północnym- zachodzie Czechowic-Dziedzic.

Strukturę klas glebowych przedstawiono w tabeli 10, a ich rozmieszczenie na załączniku mapowym nr 8. Uwaga: dane dotyczące zagadnień gleb pochodzą z map pozostających w zasobie IUNG w Puławach (typy i kompleksy), stąd też powierzchnie typów gleb i kompleksów rolniczej przydatności gleb różnią się w stosunku do danych ewidencyjnych dotyczących użytków i klasoużytków (zasób geodezyjny Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej). Należy również mieć na uwadze, że dane z map glebowo-rolniczych nie były aktualizowane i pochodzą z lat 70 i 80 XX w., choć w miejscach nie

przekształconych raczej nie uległy one zmianom i ukazują pewne tendencje glebowe na terenie gminy.

Tabela 10 Bonitacja gleb gminy wiejskiej Czechowice-Dziedzice na podstawie mapy ewidencyjnej

Klasa gleby	RII	RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI	ŁIII	ŁIV	ŁV	ŁVI	PsIII	PsIV	PsV
Analizowane tereny ok. 1817,34ha	0,02	4,50	318,13	668,84	90,55	1,33	2,04	319,36	94,42	15,66	2,36	161,06	138,15	0,89
100%	0,00	0,25	17,51	36,80	4,98	0,07	0,11	17,57	5,20	0,86	0,13	8,86	7,60	0,05

Tabela 11 Bonitacja gleb miasta Czechowice-Dziedzice na podstawie mapy ewidencyjnej

Klasa gleby	RII	RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI	ŁII	ŁIII	ŁIV	ŁV	ŁVI
Analizowane tereny ok. 1343,45ha	7,26	90,91	327,51	502,20	151,18	31,64	0,95	4,09	24,86	38,81	30,87	24,48
100%	0,54	6,77	24,38	37,38	11,25	2,36	0,07	0,30	1,85	2,89	2,30	1,82
Klasa gleby	PsIII	PsIV	PsV	PsVI								
Analizowane tereny ok. 1343,45ha	27,40	63,15	17,05	1,09								
100%	2,04	4,70	1,27	0,08								

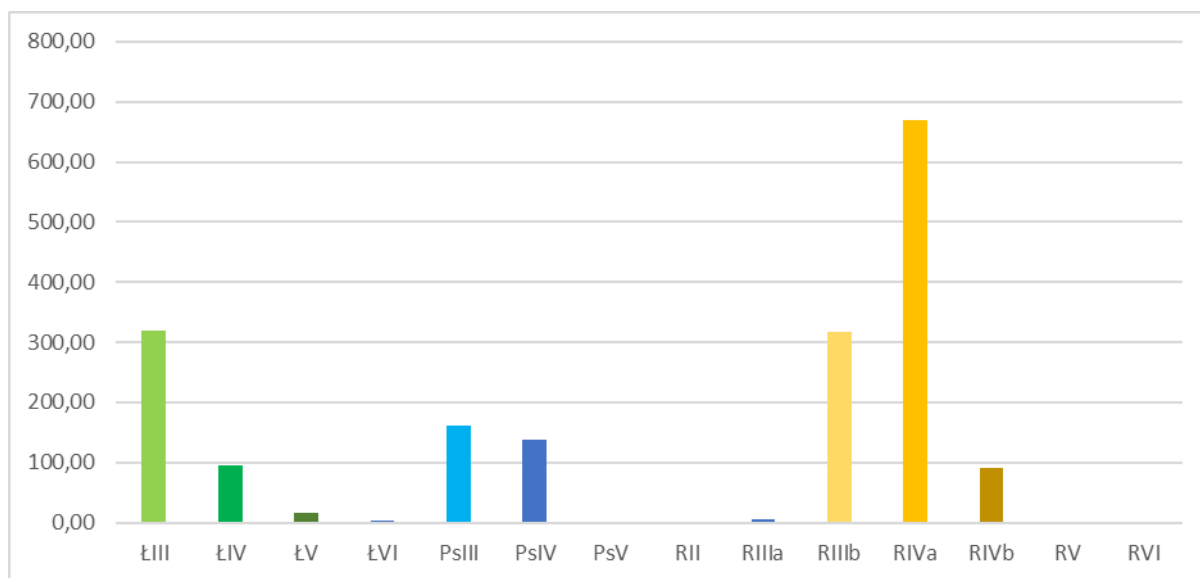

Fig. 4 Powierzchniowy udział poszczególnych klas gleb w ha na terenie gminy wiejskiej Czechowice-Dziedzice

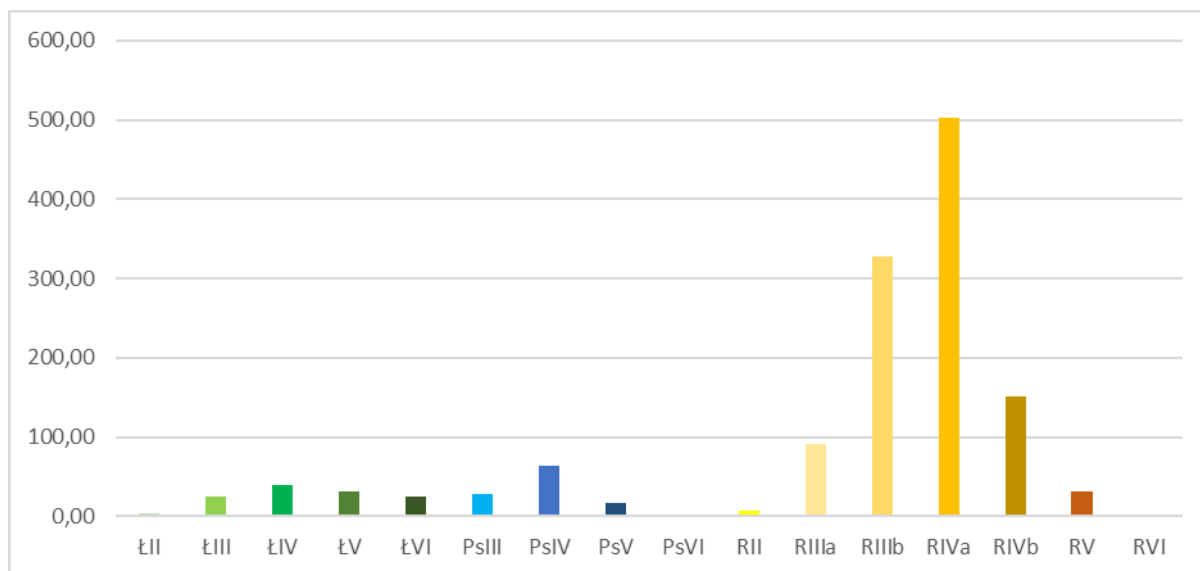

Fig. 5 Powierzchniowy udział poszczególnych klas gleb w ha na terenie miasta Czechowice-Dziedzice

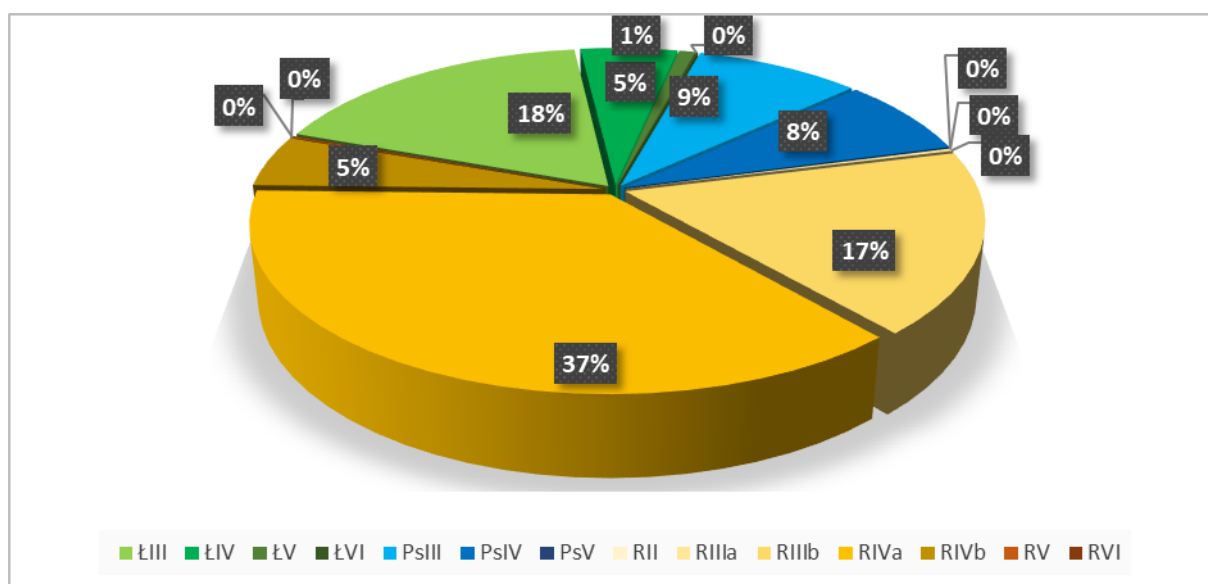

Fig. 6 Procentowy udział poszczególnych klas gleb na terenie gminy wiejskiej Czechowice-Dziedzice

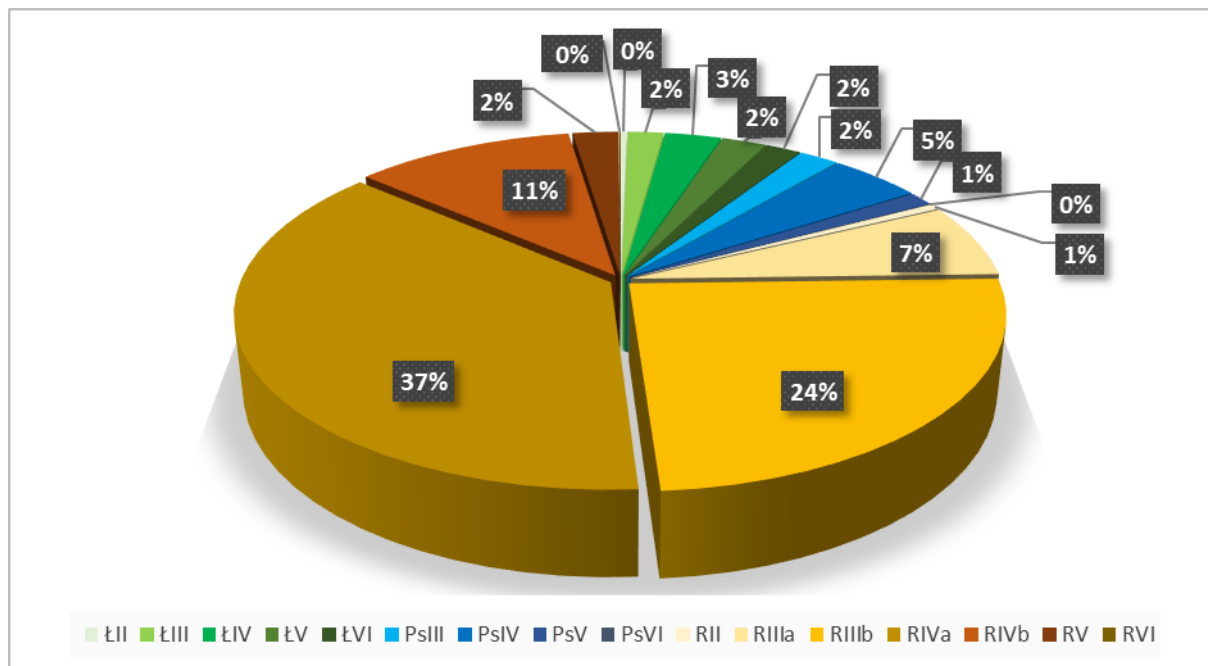

Fig. 7 Procentowy udział poszczególnych klas gleb na terenie miasta Czechowice-Dziedzice

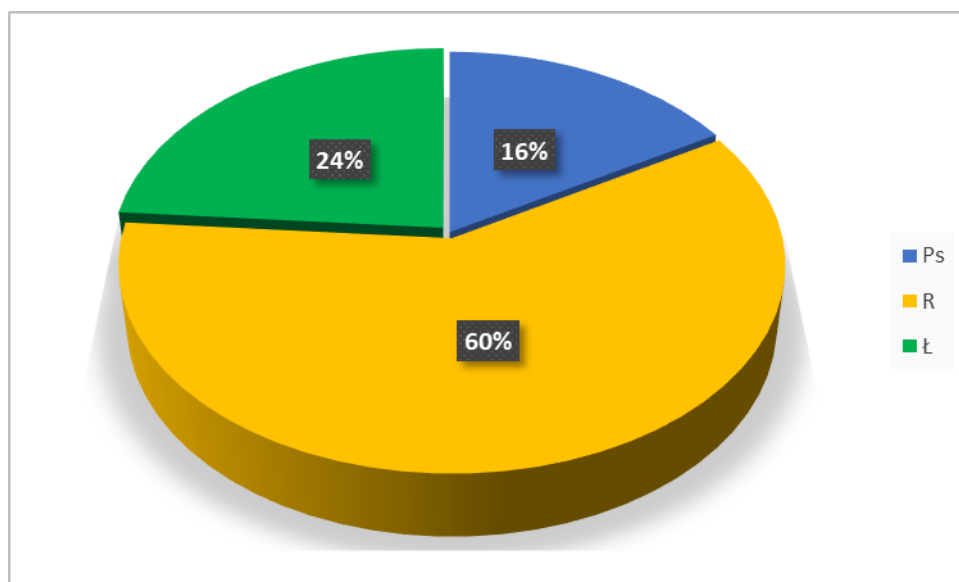

Fig. 8 Procentowy udział form użytkowania gruntów w gminie wiejskiej Czechowice-Dziedzice w rolniczej przestrzeni produkcyjnej

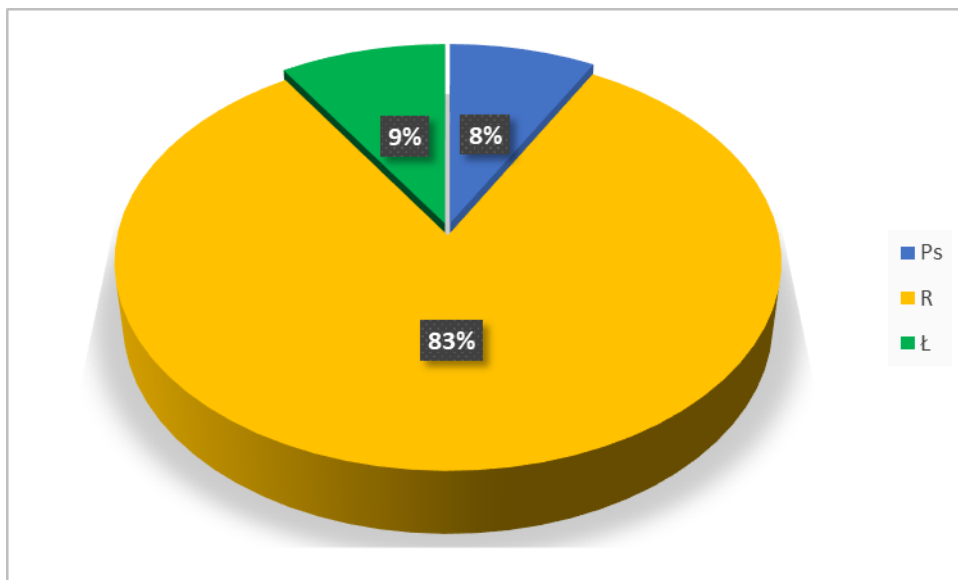

Fig. 9 Procentowy udział form użytkowania gruntów na terenie miasta Czechowice-Dziedzice w rolniczej przestrzeni produkcyjnej

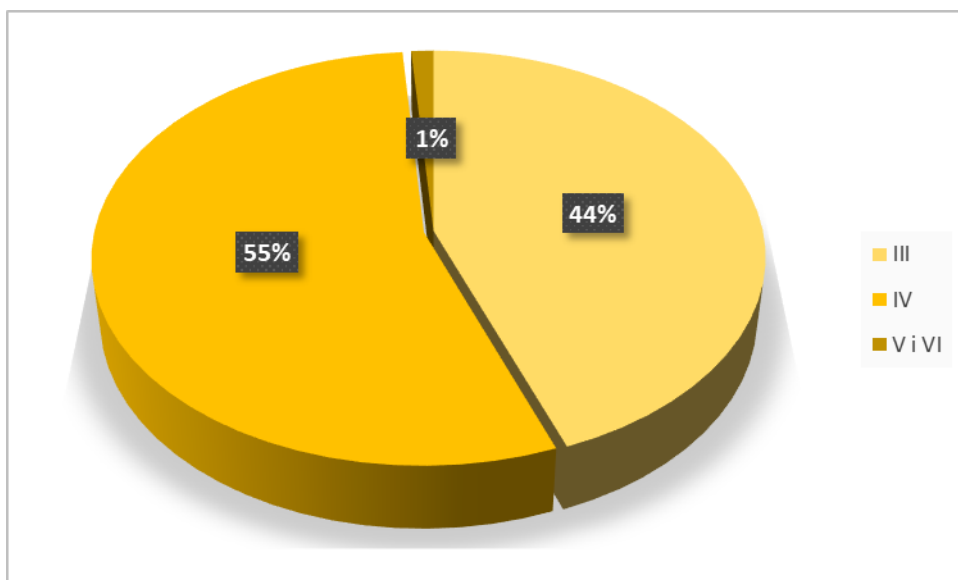

Fig. 10 Udział poszczególnych klas gleb w rozbiciu na gleby dobre, średnio dobre i najslabsze na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

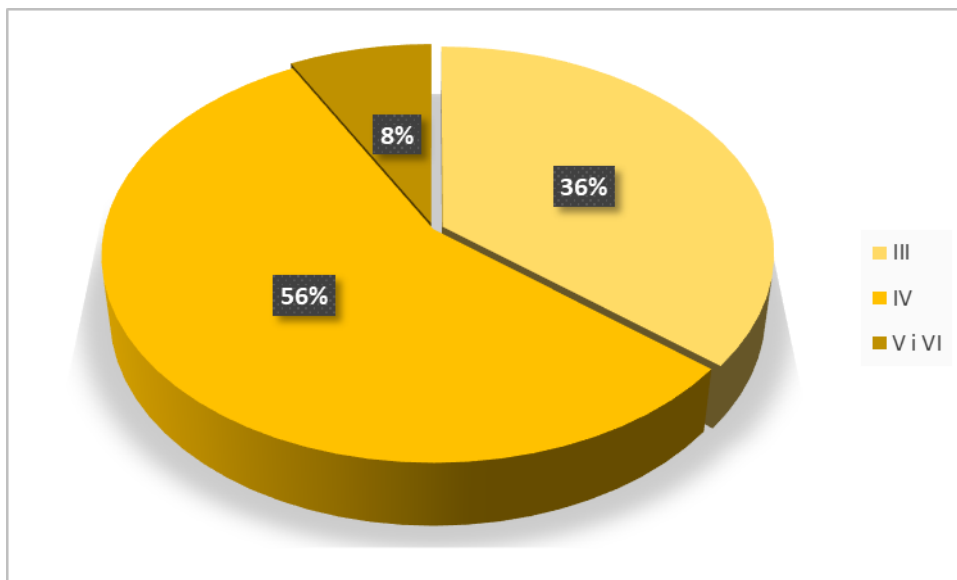

Fig. 11 Udział poszczególnych klas gleb w rozbiciu na gleby dobre, średnio dobre i najgorsze na terenie miasta Czechowice-Dziedzice

2.7 ZASOBY NATURALNE

W podłożu terenu gminy występują następujące złoża kopalin:

- Silesia (ID Midas 334)- węgle kamienne
- Kobiór-Pszczyna (ID Midas 373) - węgle kamienne
- Silesia Głęboka (ID Midas 5501) – metan pokładów węgla
- Goczałkowice-Zdrój I (ID Midas 9293) - wody lecznicze
- Bronów A (ID Midas 13723)- torfy
- Bronów B (ID Midas 13728)- torfy

Złoża torfów znajdują się na i w pobliżu rezerwatu „Rotuz”, w związku z czym nie są eksploatowane. Złoża węgla kamiennego „Kobiór-Pszczyna” i wód leczniczych „Goczałkowice-Zdrój I” zajmują tylko niewielki skrawek północnej części gminy. Złoże węgla kamiennego „Silesia” zajmuje północno-wschodnią część gminy, na północ od zurbanizowanej części miasta, w tej części znajduje się również teren Przedsiębiorstwa Górniczego „Silesia”. Złoże metanu pokładów węgla również obejmuje niewielki północno-wschodni fragment gminy.

Obszary i teren górniczy „Goczałkowice – Zdrój I” wyznaczony dla eksploatacji wód leczniczych obejmuje niewielki fragment w północnej części gminy w rejonie ul. Legionów, drogi DK1 oraz linii kolejowej. Obszar i teren górniczy wyznaczony dla eksploatacji węgla kamiennego „Czechowice II” pokrywa się z granicą złoża „Silesia”.

Zgodnie z decyzją koncesyjną ustanowione zostały: obszar górniczy „Czechowice II”, czyli przestrzeń, w której przedsiębiorca górniczy uprawniony jest do wydobywania kopaliny ze złoża oraz teren górniczy „Czechowice II”, rozumiany jako przestrzeń objęta przewidywanymi, szkodliwymi wpływami robót górniczych, obejmujące północno-wschodnią część gminy Czechowice-Dziedzice. W wyniku wcześniejszej eksploatacji złoża

Silesia nastąpiło obniżanie terenu oraz wystąpiły zagrożenia dla obiektów budowlanych. Obniżenia objęły dolinę Wisły poniżej DK-1 oraz dolinę Białej poniżej Stawu Błażkowiec. Największe osiadania (przekraczające 5 m) wystąpiły pod Stawem Przemysłowym i fragmentem koryta Wisły na wysokości Stawu Dębina. Osiadania wpłynęły niekorzystnie na stan koryt Wisły i Białej, stan wałów przeciwpowodziowych oraz grobli stawów hodowlanych. Konieczna była regulacja koryt, oraz modernizacja (nadsypanie) wałów przeciwpowodziowych i grobli stawów. Koryto Białej zostało całkowicie przełożone, gdyż na skutek osiadań nie było możliwe uzyskanie odpowiedniego spadku w ujściowym odcinku rzeki.

Z silnie gazonośnych pokładów węgla kamiennego w przeszłości firma Metanel S.A. pozyskiwała metan. Złoże eksploatowane było w obrębie terenu górniczego pokrywającego się z obszarem górniczym „Czechowice II”. Pomimo, że do przedsiębiorcy górniczego PG Silesia wystąpiono z wnioskiem o informację jak obecnie i w przeszłości kształtowały się osiadania terenu oraz inne uwarunkowania górnicze takiej informacji nie uzyskano. PG Silesia wskazało jedynie w swoim piśmie z dnia 22 grudnia 2025 r., że koncesja na wydobywanie obowiązuje do 31 sierpnia 2044 r. oraz że w granicach terenu górniczego „Czechowice II” istnieje możliwość wystąpienia wpływów wynikających z projektowanej eksploatacji górniczej, w związku z czym przed przystąpieniem do robót budowlanych należy uzyskać informację o aktualnych czynnikach geologiczno-górniczych.

2.8 PRZYRODA OŻYWIONA

Obecnie na terenie gminy praktycznie nie występują naturalne zbiorowiska roślinne. Pierwotna roślinność terenu gminy reprezentowana była przez:⁸

- 3 Nizowe nadrzeczne łągi jesionowo-wiązowe w strefie zalewów epizodycznych (*Ficario-Ulmetum typicum*) – niemal cały teren gminy, połączona, rozległa dolina Wisły, Jasienicy, Wapienicy, Łownicy i Białej;
- 5 nizowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum* – dolinki pozostałych mniejszych cieków,
- 18 grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe *Tilio-Carpinetum* odmiana małopolska z bukiem i jodłą, forma podgórska, seria uboga – centralna część gminy na wyniesieniu pomiędzy doliną Białej i Wapienicy,
- 32 żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae - Fagetum*, odmiana zachodniokarpacka, forma podgórska – południowa część gminy w obrębie Pogórza,
- 54 podgórski wilgotny bór trzcinnikowy *Calamagrostio villosae-Pinetum* centralna część lasu w północno-zachodniej części gminy;

Pierwotna roślinność gminy, której obecnie pozostały jedynie niewielkie fragmenty reprezentowane przez pojedyncze drzewa bądź też zadrzewienia miejsc niezdatnych pod wykorzystanie rolnicze (głównie doliny cieków, skarpy, wały przeciwpowodziowe, strome

⁸ Matuszkiewicz W. [red], Potencjalna roślinność naturalna Polski – Mapa przeglądowa 1:300000 ark. 11, PAN, Warszawa, 1995 r.

zbocza jarów i wąwozów) miała charakter głównie rozległych nadrzecznych łągów jesionowo-wiązowych w strefie zalewów epizodycznych *Ficario-Ulmetum typicum*. Doliny mniejszych cieków porastały niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe (*Fraxino – Alnetum*) i to one spośród roślinności potencjalnej obecnie widoczne są w największym stopniu, ale również w formie kadłubowej. Lasy łąkowe występują zwykle na terenach nieużytecznych dla rolnictwa i w mniejszym stopniu dla leśnictwa. Przy odchodzeniu od prowadzenia gospodarki rolnej na terenach podmokłych w szybkim tempie następuje odnowienie lasów łąkowych w ramach naturalnej sukcesji, zjawisko to występuje również na stawach pozostawionych bez napełniania przez dłuższy czas. Las rosnący w części zachodniej i północno-zachodniej gminy pierwotnie stanowił las grądowy oraz podgórski wilgotny bór trzcinnikowy, obecnie jednak jest to las gospodarczy mieszany z przewagą sosny. Ze względu na położenie w dolinie Wisły i w otoczeniu Zbiornika Goczałkowickiego występują tu miejscami tereny bardziej wilgotne z zadrzewieniami o charakterze łąkowym. Naturalnym elementem tego lasu jest oczywiście ściśle chroniony rezerwat „Rotuz”. Pozostałością dawnych zbiorowisk są np. potężne dęby i lipy, których część została ustanowiona pomnikami przyrody, a dawniej, przed pojawieniem się człowieka takie drzewa porastały niemal cały teren gminy. Tego typu drzewa rosną w głęboko wciętych dolinkach niedostępnych dla rolnictwa czy leśnictwa, w parkach, przy kościołach i cmentarzach.

Fig. 12 Gmina Czechowice-Dziedzice na podkładzie Mapy Roślinności Potencjalnej wg. W. Matuszkiewicza

Roślinność rzeczywista

Część wiejska gminy Czechowice-Dziedzice posiada typowo rolniczy charakter, w krajobrazie dominują więc zdecydowanie pola uprawne oraz w mniejszym stopniu zadrzewienia oraz stawy hodowlane. Wyraźnie wyróżnia się zwarty kompleks lasu w części północno-zachodniej terenu, w centralnej części tego lasu znajduje się rozległa kolejowa stacja rozrządowa Zabrzeg-Czarnolesie. Las ma charakter gospodarczy, ale ze względu na położenie w dolinie Wisły i w pobliżu Jeziora Goczałkowickiego (którego stanowi swoistą otulinę ochronną) znajdują się tu również bardziej naturalne miejsca,

np. o charakterze łągowym. Najbardziej naturalnym terenem jest tu rezerwat „Rotuz”, gdzie chronione jest torfowisko przejściowe z roślinnością bagienną, z fragmentami torfowisk niskich i wysokich oraz fragmentami boru bagiennego i boru wilgotnego. Na pozostałym obszarze dominują wielkopowierzchniowe grunty orne, żyzne gleby spowodowały dążność do maksymalnego wykorzystania przestrzeni rolniczej. Części miejscowości Ochodza, Zabrzeg, Burzej i Miliardowice cechują się bardziej zwartą zabudową, natomiast w sołectwach Ligota i Bronów zabudowa ma charakter bardziej wiejski, zagrodowy.

Istotnym elementem zagospodarowania terenu gminy są doliny cieków, przede wszystkim dolina Wisły oraz jej większych dopływów Łownicy, Wapienicy i Jasienicy. Wszystkie cieki są uregulowane i w większości ograniczone mniejszymi lub większymi wałami przeciwpowodziowymi (czasami z wykorzystaniem naturalnego ukształtowania terenu). Dolina Wisły jest wyraźnie wydzielona wałami przeciwpowodziowymi, nie znajduje się w jej obrębie żadna zabudowa, ale nie jest to również teren o zupełnie naturalnym charakterze. Dominują tu grunty rolne, miejscami również łąki i pastwiska. W sensie morfologicznym dolina Wisły rozciąga się szerzej, aż do rejonu ul. L. Waryńskiego, ale ze względu na położenie w strefie odpowietrznej jest to już teren mocniej zurbanizowany i zagospodarowany, w dużo mniejszym stopniu narażony na zalanie wodami przeciwpowodziowymi. Spośród pozostałych dolin cieków w stanie najbardziej naturalnym i nieprzekształconym pozostała dolina Łownicy, w obrębie której rozciągają się rozległe powierzchnie gruntów ornych, łąk i pastwisk. Doliny Wapienicy i Łownicy są węższe i bardziej zurbanizowane, a same rzeki dość mocno ograniczone są wałami przeciwpowodziowymi. Nie mniej i w obrębie tych dolin występują dość duże powierzchnie niezabudowanych terenów o charakterze rolnym, a przede wszystkim zespoły stawów Hałcnowiec i Sokoły. Elementem zagospodarowania doliny Wisły o którym warto wspomnieć są szpalery drzew, przeważnie dębów, lip, czasem wierzb i topoli, które porastają brzegi mniejszych cieków i rowów na północ od ul. L. Waryńskiego.

Niezwykle istotnym elementem zagospodarowania terenu gminy są zespoły stawów. Ze względu na położenie w rozległej dolinie Wisły i jej dopływów znajduje się tu szereg stawów, które skupiają się w dwa większe kompleksy: stawy Hałcnowiec i stawy Sokoły. Łącznie na terenie gminy znajdują się 104 różnego typu zbiorniki wód powierzchniowych o łącznej powierzchni ok. 201 ha. Stawów o powierzchni powyżej 1 ha jest 34, a ich powierzchnia wynosi 187 ha, tak więc dominują na obszarze gminy stawy duże. Największe stawy Sokoły i Hałcnowiec położone są w dolinach Łownicy, Jasienicy i Wapienicy. Stawy Hałcnowiec składają się z 7 zbiorników o łącznej powierzchni ok. 64 ha, zaś stawy Sokoły z 21 zbiorników o łącznej powierzchni ok. 86 ha. Z pozostałych większych zespołów stawów należy wymienić stawy na południe od ul. Bronowskiej w Ligocie (przy cieku Stare Rzeczysko), stawy po obu stronach ul. ks. J. Kunza w Bronowie (na Łownicy) oraz stawy na południe od ul. A Czyża (na cieku bez nazwy) oraz stawy na południe od ul. Księża Grobel w Czechowicach-Dziedzicach (na Wapienicy). Uzupełnieniem większych stawów, które tworzą wyraźne zespoły jest szereg małych

stawów i oczek wodnych lokowanych w dolinach cieków. Ich liczba jest bardzo duża i lokalizowane są w większości dogodnych miejsc. Zespół rozległych stawów w dolinie Łłownicy rozciąga się także na południowy-zachód od terenu gminy na obszarze gminy Jasienica), niebagatelne znaczenie ma również sąsiedztwo Jeziora Goczałkowickiego - jednego z najważniejszych zbiorników na terenie województwa od strony północno-zachodniej.

Z kolei teren miasta Czechowice-Dziedzice dzieli się na część południowo-wschodnią, która jeszcze ma bardziej charakter wiejski oraz część położoną na wschód od DK 1, która już posiada charakter stricte miejski, w tym z dużym obszarem zakładów produkcyjnych i przemysłowych oraz osiedlami zabudowy wielorodzinnej.

Część południowo-wschodnia obszaru miasta położona jest pomiędzy drogą krajową nr 1 oraz Wapienicą. Znajdują się tu osiedla czy też części miejscowości: Czechowice Górne, Szotowizna, Prusiec, Podraj. W tej części miasta znajduje się zabudowa zagrodowa dawnych wsi, która stopniowo ulega przekształceniu w zabudowę jednorodzinną, wraz z zanikiem rolnictwa oraz wraz z nowo powstającą tu zabudową. Nie mniej w dalszym ciągu występuje tu mozaika terenów rolnych, niewielkich lasów, zabudowań oraz dolinek cieków wypełnionych stawami. W południowej części obszaru znajduje się większy obszar leśny zwanym Górnym Lasem. Ma on generalnie charakter gospodarczy, ale pojawiają się tu większe fragmenty nawiązujące do naturalnych drzewostanów, zwłaszcza w głęboko wciętych dolinkach Świerkówki i Mazankowickiego Potoku oraz ich dopływów. Sama dolina Mazankowickiego Potoku również prezentuje się ciekawie, znajduje się tu kompleks stawów paciorkowych, przy czym należy zaznaczyć, że część z nich nie jest obecnie wypełniona wodą i stanowi grunty rolne. Bardzo ciekawym elementem tej części miasta jest również wzgórze położone u ujścia Mazankowickiego do Wapienicy, porośnięte lasem bukowym.

Na wschód od DK1 teren miasta jest już mocniej zurbanizowany, dominują tu tereny zwartej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej oraz rozległe tereny przemysłowe i produkcyjne. Wymienić tu należy teren Elektrociepłowni Bielsko-Północ EC2, zakład Kontakt-Simon, rozległy teren Unimot Terminale, Walcownię Metali Dziedzice S.A. oraz kopalnię węgla kamiennego „Silesia”. W tej części miasta obszary zieleni stanowią ogrody działkowe oraz parki: Park Świętej Barbary, Park Północ, Park Miejski, Park Szwajcarska Dolina. W południowej części miasta zabudowa jest już nieco bardziej rozproszona i ważną funkcję ekologiczną pełnią tu dolinki cieków Świerków i Dopływu z Czechowic (Czechowickiego Potoku).

Na terenie miasta duże zespoły stawów znajdują się w części północno-wschodniej, są to stawy Dębina, Pław i Kopalniok (na południe od Wisły), stawy Bożkowiec (Błażkowiec) i Dworski, Stawy Marianki, stawy po obu stronach ul. Dębowa oraz stawy na południe od ul. Lipowskiej. Z kolei na wschód od terenu gminy, w dolinie Białej znajduje się rozległy kompleks Stawów Bestwińskich, objęty ochroną jako obszar chronionego krajobrazu oraz wskazany jako krajobraz priorytetowy.

Ze względu na dużą ilość stawów tereny gminy Czechowice-Dziedzice oraz gmin sąsiednich, na których również rozwinęła się gospodarka stawowa zyskały miano Żabiego Kraju. W Dolinie Górnej Wisły i jej otoczeniu od średniowiecza była prowadzona

gospodarka rybacka, która rzutowała na rozwój regionu. Większość stawów jest intensywnie zagospodarowania, mimo to dla wielu gatunków ptaków stanowią one tereny do gniazdowania, żerowania i odpoczynku, co zaowocowało objęciem tego terenu ochroną jako obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły. Granica tego obszaru w dużej mierze pokrywa obszar wiejski gminy.

Teren gminy Czechowice-Dziedzice cechuje się dużymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, które wymagają bardziej kompleksowej ochrony. Obecnie jednak ochroną objętych jest tylko kilkanaście drzew jako pomniki przyrody, a obszar Natura 2000 zorientowany jest wyłącznie na ochronę poszczególnych gatunków ptaków. W rozdziale 2.9 wskazano więcej obszarów, które powinny zostać objęte ochroną prawną w celu ochrony przyrody i krajobrazu, jednak należy zauważyć, że w przypadku gminy i miasta Czechowice-Dziedzice, której potencjał przyrodniczy jest bardzo duży jedynie wykonanie kompleksowej inwentaryzacji przyrodniczej pozwoliłoby na dokładne wskazanie obszarów najcenniejszych i wymagających ochrony prawnej. Inwentaryzacja taka została wykonana w 1998 r. i jej wyniki zostały opisane w książce pt. „Przewodnik Przyrodniczy Czechowice-Dziedzice”⁹, gdzie można zapoznać się z ciekawym opisem przyrody miasta i gminy. Jednak publikacja ta ma już 28 lat i wymagałaby przeprowadzenia stosownej aktualizacji.

Podsumowanie

Reasumując na terenie gminy znajduje się szereg terenów o podwyższonych walorach przyrodniczych, zaliczają się do nich dolinki cieków, w tym dolina Wisły, Łłownicy, Jasienicy, Wapienicy i Białej, ciągi stawów, poszczególne lasy i zadrzewienia, doliny, jary i wąwozy rosnące pośród rozległych powierzchni rolnych. O dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych terenu gminy decyduje również urozmaicenie ukształtowanie powierzchni.

Niemal wszędzie w dolinach cieków oraz w otoczeniu stawów występują lasy łęgowe. Siedliska tego typu mają tendencję do bardzo szybkiego odtwarzania się, często obserwuje się, że zaledwie po kilku latach od zaprzestania rolnictwa czy niezagospodarowania stawu wyrasta młody las łęgowy. Na terenie gminy znajduje się szereg niecek dawnych stawów, które obecnie nie są zalane wodą, ale zarastają właśnie zadrzewieniami łęgowymi.

Dolinki cieków na których ulokowane są niewielkie ciągi stawów znajdują się w części południowo-wschodniej gminy, w obrębie wyniesienia stanowiącego przedłużenie pogórza śląskiego. W głęboko wciętych w wysoczyznę lessową parowach i wąwozach występują lasy łęgowe przechodzące w wyższych partiach parowców w lasy mieszane, miejscami zbliżone do grądów. Charakterystyczna jest dla terenu tej części gminy duża ilość niewielkich dolinek bocznych często porośnięta również lasami łęgowymi lub o charakterze grądowym, z licznymi bagniskami, podmokłościami, niewielkimi oczkami wodnymi. Bardzo często spotyka się tu drzewa o rozmiarach pomnikowych, a także wiele interesujących gatunków roślin związanych z siedliskami podmokłymi, jak np. ciemiężycę

⁹ Herczek A i in., Przewodnik przyrodniczy Czechowice-Dziedzice, ARW Lucrum, Bielsko-Biała, 1998 r.

zieloną, knieć błotną, storczyki, liczne mszaki. Generalnie zdecydowana większość dolinek cieków posiada podwyższoną wartość przyrodniczą. Dolinki były trudne do wykorzystania rolniczego i leśnego, położone są one pośród terenów rolnych i często pełnią funkcję swoistych, dużych remiz śródpolnych, dodatkowo często z wartościowymi podmokłościami.

Największą wartością przyrodniczą gminy są właśnie dolinki cieków, które ze względu na brak możliwości prowadzenia upraw rolnych, gospodarki leśnej oraz zabudowy zachowały duże walory przyrodnicze oraz duże zespoły stawów jak Stawy Hałcnowiec czy Stawy Sokoły. W związku z budową geologiczną (gliny i ropy) dna dolin w miejscach nie zmeliorowanych są mocno podmokłe i zabagnione, często wykorzystywane dla potrzeb gospodarki stawowej. Duża część zadrzewień w głęboko wciętych dolinkach cieków cechuje się wysokimi walorami przyrodniczymi, zwłaszcza jeśli zważywszy na to, że występują one często pomiędzy terenami już zurbanizowanymi. Zdarzają się zadrzewienia z pewnymi cechami lasów naturalnych, na których jednak zaznacza się degradacja i wpływ gatunków odmiennych siedliskowo, występują również dolinki porośnięte zwykłymi lasami gospodarczymi z mieszanym drzewostanem brzoźowo-dębowym, gatunkami iglastymi czy klonami. Często w obrębie jednej doliny naprzemiennie występują siedliska bardzo wartościowe i lasy typowo gospodarcze, nie mniej posiadają one dużą wartość przyrodniczą i godne są zachowania w procesie planowania przestrzennego, ale również objęcia ochroną prawną. Z kolei duże kompleksy stawów oraz położenie w obrębie dolin kilku ważnych rzek powoduje, że teren gminy stanowi bardzo ważne miejsce bytowania i migracji ptaków.

2.9 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 R. I KORYTARZE EKOLOGICZNE

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Czechowice-Dziedzice ustanowione zostały następujące formy ochrony przyrody:

- Rezerwat „Rotuz” wraz z otuliną,
- Obszar Natura 2000 Dolina Górna Wisły PLB240001,
- Obszar Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki PLH240039 (niewielkie fragmenty) ,
- Obszar chronionego krajobrazu „Podkęcie” (niewielkie fragmenty)
- Użytek ekologiczny „Czechowicka dolina Jaskrów”
- Czterdzieści pięć pomników przyrody ustanowionych dwudziestoma ośmioma uchwałami.

Rezerwat „Rotuz” wraz z otuliną został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu z dnia 30 grudnia 1966 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Zarządzenie było następnie parokrotnie zmieniane, ostatni raz Rozporządzeniem Nr 1/05 Wojewody Śląskiego z dnia 5 stycznia 2005 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Rotuz". Dla rezerwatu obowiązują zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Nr 15/2020

Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 30 października 2020 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Rotuz". Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych, torfowisk śródlęśnych wraz z fragmentami boru bagiennego i boru wilgotnego. Rezerwat położony jest w obrębie terenów leśnych, w zachodniej części gminy, część rezerwatu położona jest na terenie gminy Chybie.

Dolina Górnej Wisły Kod PLB240001 Obszar specjalnej ochrony ptaków powołany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 października 2004 r. zmienionym rozporządzeniem w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków natura 2000 (Dz. U. z 2011 r. Nr 25, poz. 133) z dnia 4 lutego 2011 r. Dla obszaru ustalono plan zadań ochronnych Zarządzeniem nr 37/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 31 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001. Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001 stanowi jedną z najważniejszych ostoj miejsc lęgowych i migracji ptaków w południowej Polsce, a dla kilku gatunków jest jednym z najważniejszych miejsc rozrodu w kraju. Wyznaczony został dla ochrony 20 gatunków ptaków: perkoza dwuczubego *Podiceps cristatus*, zausznika *Podiceps nigricollis*, bączka *Ixobrychus minutus*, ślepowrona *Nycticorax nycticorax*, czapli purpurowej *Ardea purpurea*, gęgawy *Anser anser*, krakwy *Anas strepera*, cyranki *Anas querquedula*, płaskonosy *Anas clypeata*, głowienki *Aythya ferina*, czernicy *Aythya fuligula*, kokoszki *Gallinula chloropus*, sieweczki rzecznej *Charadrius dubius*, krwawodzioba *Tringa totanus*, mewy czarnogłowej *Larus melanocephalus*, śmieszki *Larus ridibundus*, rybitwy rzecznej *Sterna hirundo*, rybitwy białowąsej *Chlidonias hybrida*, rybitwa czarnej *Chlidonias niger*, muchołówki białoszyjej *Ficedula albicollis*.¹⁰

Ostoja obejmuje dolinę górnej Wisły od Skoczowa na południu, po miejscowość Łąka na północy oraz od Pruchnej i gminy Hażlach na zachodzie po Czechowice-Dziedzice na wschodzie. W jej granicach położony jest Zbiornik Goczałkowicki oraz mozaika stawów hodowlanych i cieków wodnych: rzek, rowów i kanałów.

Zbiornik Goczałkowicki jest elementem dominującym w obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Wisły. Oprócz funkcji zbiornika wody pitnej, spełnia także rolę w ochronie przeciwpowodziowej, zatrzymując i łagodząc falę wezbraniową na Wiśle. Zbiornik i stawy rybne są znaczącym w skali kraju miejscem lęgowym dla ponad 160 gatunków ptaków, co stanowi powyżej 70% krajowej populacji ptaków lęgowych. Tereny rolne, a przede wszystkim łąki i pastwiska są natomiast miejscem żerowania tych gatunków. Na stawach hodowlanych znajduje się wiele wysp, grobli, szuwarów, krzewów i drzew, które fragmentarycznie występują również przy Zbiorniku Goczałkowickim. Zagrożenie dla obszaru jest zaniechanie lub zmiana użytkowania stawów hodowlanych, likwidacja wysp na stawach i wycinanie zakrzewień, likwidacja szuwarów i roślinności wodnej na stawach, zmiana przeznaczenia stawów hodowlanych na stawy rekreacyjne, zaniechanie

¹⁰ Na podstawie: <http://katowice.rdos.gov.pl/life-vistula-dolina-gornej-wisly>

gospodarki stawowej, regulacja Wisły, wycinanie zakrzewień nadrzecznych i składowanie odpadów górniczych w jej dolinie.

Obszar Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki PLH240039 – na terenie gminy występuje tylko na niewielkim skrawku terenu w lesie w północno-zachodniej części gminy, główna część tego obszaru znajduje się na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój i obejmuje południową część Jeziora Goczałkowickiego wraz ze strefą przybrzeżną. Ustanowiony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE). Przedmiotem ochrony są tu: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *All. Nymphaeion*, *All. Potamion* (kod 3150) oraz łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Ass. Salicetum albo-fragilis*, *Ass. Populetum albae*, *SubAll. Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe (kod 91E0). Z gatunków wskazanych tu do ochrony standardowy formularz danych wymienia następujące gatunki: kumak nizinny *bombina bombina*, bóbr europejski *castor fiber*, wydra europejska *Lutra lutra*, marsylia czterolistna *Marsilea quadrifolia*, piskorz *Misgurnus fossilis*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*.

Obszar chronionego krajobrazu „Podkęcie” obejmuje rozległy kompleks Stawów Bestwina w południowo-zachodniej części gminy, z charakterystyczną roślinnością szuwarową i sędziwymi okazami drzew – ustanowiony uchwałą Rady Gminy w Bestwinie nr XII/68/95 z dnia 29 czerwca 1995 r., powierzchnia obszaru to ok. 170 ha, teren ten został wskazany również jako krajobraz priorytetowy. Teren bardzo cenny pod względem zarówno przyrodniczym, jak i krajobrazowym. Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice znajdują się tylko niewielkie skrawki tego obszaru chronionego krajobrazu położone w otoczeniu koryta rzeki Białej. Należy zwrócić uwagę, że pierwotnie ten ochk został powołany uchwałą Rady Gminy Bestwina, nie powinien on więc znajdować się na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. Jednak w dostępnych materiałach oraz w rejestrze RDOŚ granice tego obszaru tak są wykazywane, kwestia ta wymaga wyjaśnienia na etapie aktualizacji rozporządzenia powołującego ochk.

Użytek ekologiczny „Czechowicka Dolina Jaskrów” Na mocy Uchwały nr XXIII/253/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 18 czerwca 2020 r. ustanowiony został użytek ekologiczny „Czechowicka Dolina Jaskrów”. Przedmiotem ochrony jest siedlisko przyrodnicze chronionych gatunków roślin i zwierząt, położone w miejscowości Czechowice na działce ewidencyjnej nr 400/7 i obejmuje powierzchnie 0,48 ha. Celem ochrony użytku jest ochrona łągu olszowo-jesionowego, stanowiącego siedlisko chronionych gatunków roślin i zwierząt. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że ochroną powinna być objęta większa część doliny Dopływu z Czechowic, a nie tylko ten niewielki fragment terenu.

Pomniki przyrody – Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice znajduje się czterdzieści pięć pomników przyrody ustanowionych dwudziestoma ośmioma uchwałami.

Tabela 12 Pomniki przyrody na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Lp.	Nr wg CRFOP	Gatunek	Rodzaj	Data Ustanowienia	Akt utworzenia	Położenie	Obwód [cm]
001	604	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	Aleja jednogatunkowa	1996-03-05	Uchwała Nr XXIII/136/96 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 5 marca 1996r. w sprawie uznania tworów przyrody żywej za pomnik przyrody	Rośnie przy ul. Kopernika Czechowice-Dziedzice	195; 188; 163; 160; 204; 154; 154; 129; 135; 154; 251; 141; 135; 170; 185; 170; 154; 220
002	602	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	1997-03-18	Uchwała Nr XXXIV/214/97 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 18 marca 1997r. w sprawie uznania tworów przyrody żywej za pomnik przyrody	Rośnie przy ul. Pańskiej Ligota naprzeciwko budynku nr 3, w skarpie cieku wodnego Młynówka	428
003	600	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	Drzewo	2006-04-04	Uchwała Nr XLI/452/06 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 30 stycznia 2006 r. w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze ustanowienia za pomnik przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Rośnie przy ul. Burzej Ligota	330
004	601	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2006-04-04	Uchwała Nr XLI/452/06 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 30 stycznia 2006 r. w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze ustanowienia za pomnik przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Rośnie przy ul. Ochodzkiej Ligota, 65 m od mostu na rzece Iłownicy	521
005	603	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2007-03-14	Rozporządzenie Nr 7/07 Wojewody Śląskiego z dnia 19 lutego 2007 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody - drzewa gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) rosnącego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice	Rośnie przy ul. Bielskiej 25 Ligota, na terenie cmentarza Parafii Opatrzności Bożej w Ligocie	509
006	605	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2007-03-14	Rozporządzenie Nr 6/07 Wojewody Śląskiego z dnia 19 lutego 2007 r. w sprawie ustanowienia	Rośnie przy ul. K. Miarki Czechowice-Dziedzice, działka	374

					pomnika przyrody - drzewa gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) rosnącego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice	ewidencyjna nr 67/4	
007	606	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2007-03-14	Rozporządzenie Nr 4/07 Wojewody Śląskiego z dnia 19 lutego 2007 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody - drzewa gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) rosnącego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice	Rośnie przy ul. Słowackiego Czechowice-Dziedzice	371
008	607	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> „Bartek”	Drzewo	2007-03-14	Rozporządzenie Nr 8/07 Wojewody Śląskiego z dnia 19 lutego 2007 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody - drzewa gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) rosnącego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice	Rośnie przy ul. Kopernika Parafia Św. Katarzyny Czechowice-Dziedzice	525
009	1505	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2013-10-19	Uchwała Nr XLI/386/13 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 24 września 2013 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Rośnie przy ul. Ks. Jana Kunza Bronów, działka ewidencyjna nr 714/11	424
010	1628	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2015-09-16	Uchwała Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach Nr XII/90/15 z dnia 25 sierpnia 2015 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie w miejscowości Czechowice-Dziedzice na działce nr 1573/1, obręb Czechowice	503
011	1629	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2015-09-16	Uchwała Nr XII/91/15 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 25 sierpnia 2015 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie w miejscowości Czechowice-Dziedzice, na działce nr 180/8, obręb Dziedzice	396
012	1657	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2017-04-21	Uchwała Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na działce nr 2105/7, obręb Czechowice, w rejonie ul. Cichy Kącik	421
013	1658	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2017-04-21	Uchwała nr XXX/340/17 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie	Drzewo rośnie na działce nr 3278/19 obręb Czechowice, przy ul. Bestwińskiej	380

					ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice		
014	1659	Grab pospolity- <i>Carpinus betulus</i>	Drzewo	2017-04-21	Uchwała nr XXXI/340/17 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na działce nr 347, obręb Czechowice, ul. Lipowa	298
015	1660	Wiąz szypułkowy - <i>Ulmus laevis</i>	Drzewo	2017-04-21	Uchwała nr XXXI/340/17 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na działce nr 1422, obręb Dziedzice, ul. Piasta	333
016	1661	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2017-04-21	Uchwała XXXI/340/17 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na działce nr 3132/2 obręb Ligota, ul. Zajęcza	396
017	1662	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2017-04-21	Uchwała XXXI/340/17 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na działce nr 316, obręb Ligota, ul. Księża Grobel	493
018	1762	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2020-06-13	Uchwała nr XXII/245/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie w zadrzewieniu śródpolnym na działce nr 2251 - obręb Czechowice	308
019	1763	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2020-06-13	Uchwała nr XXII/245/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na gruncie leśnym na działce 2105/14 obręb Czechowice	459
020	1764	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2020-06-13	Uchwała nr XXII/245/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie	Drzewo rośnie na gruncie leśnym, na działce nr 2105/14 obręb 0001 Czechowice, miasto Czechowice-	315

					Gminy Czechowice-Dziedzice	Dziedzice, ul. Cichy Kącik	
021	1765	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2020-06-13	Uchwała nr XXII/245/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na grobli stawu hodowlanego na działce nr 5351 - obręb Ligota	302
022	1766	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2020-06-13	Uchwała nr XXII/245/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na grobli stawu hodowlanego na działce nr 5351 obręb Ligota	330
023	1767	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2020-06-13	Uchwała nr XXII/245/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na terenie przyległym do Pomnika ku czci ofiar hitlerowskiego terroru na działce nr 808 - obręb Zabrzeg	377
024	1768	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2020-06-13	Uchwała nr XXII/245/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na terenie przyległym do Pomnika ku czci ofiar hitlerowskiego terroru na działce nr 808 i 2789 - obręb Zabrzeg	251
025	1831	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2023-05-19	Uchwała NR LXIV/756/23 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na skarpie w pobliżu stawów hodowlanych przy ul. Stawowej w Czechowicach-Dziedzicach na działce nr 353/1 - obręb Dziedzice	390
026	1832	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2023-05-19	Uchwała NR LXIV/756/23 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na skarpie w pobliżu stawów hodowlanych przy ul. Stawowej w Czechowicach-Dziedzicach na działce nr 353/4 - obręb Dziedzice	470
027	1833	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Drzewo	2023-05-19	Uchwała NR LXIV/756/23 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie w zadrzewieniu śródpolnym przy ul. Barwnej w Ligocie na działce nr 4748 - obręb Ligota	415

028	1848	Buk zwyczajny - <i>Fagus sylvatica</i>	Drzewo	2023-12-23	Uchwała nr LXXII/838/23 Rady Miejskiej w Czechowicach- Dziedzicach z dnia 28 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice	Drzewo rośnie na terenie leśnym położonym w Czechowicach- Dziedzicach w rejonie ul. Zaplecze na działce nr 54 - obręb Czechowice	420
-----	------	---	--------	------------	--	--	-----

Proponowane formy ochrony przyrody

Na terenie gminy i miasta Czechowice-Dziedzice znajduje się kilka obszarów i obiektów, które posiadają dużą wartość przyrodniczą i powinny być objęte ochroną oraz przede wszystkim winny być chronione przez zabudowę i zmianami zagospodarowania. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy (na podstawie waloryzacji przyrodniczej z 1998 r.) wskazano do ochrony poszczególne dolinki cieków, dolinę Wisły oraz zespoły stawów.

Tereny te cechują się dużą wartością przyrodniczą i niewątpliwie powinny zostać objęte ochroną. W przypadku terenu „Dolina Wisły” możliwe jest także wskazanie tego terenu jako zespołu przyrodniczo-krajobrazowego czy obszaru chronionego krajobrazu, a w przypadku stawów Sokoły i Hałcnowiec oraz pozostałych terenów jako użytku ekologicznego czy zespołu przyrodniczo-krajobrazowego. Sama forma ochrony jest tu mniej istotna i pozostaje do dalszej dyskusji, istotne jest natomiast pozostawienie tych terenów jako wolnych od zabudowy i z wprowadzeniem ochrony istniejących tu wartości przyrodniczych. Bardzo istotne jest pozostawienie poszczególnych kompleksów stawów, dolinek cieków, remiz leśnych wolnych od zabudowy. Niestety część dolinek na terenach miejskich jest silnie zawężona, zasypana, zabudowana, przegrodzona. Nie mniej należy dążyć do ich ochrony oraz odtworzenia możliwości ich funkcjonowania w przyszłości.

Należy również zauważyć, że na terenie gminy znajduje się szereg wartościowych drzew, które mogłyby zostać uznane za pomniki przyrody. Są one spotykane w przydrożnych alejach i szpalerach, przy kościołach i na cmentarzach, na groblach stawów, w obrębie dolin cieków, w lasach i zadrzewieniach. W celu ich rozpoznania należałoby przeprowadzić bardziej wnikliwą inwentaryzację przyrodniczą, znacząco wykraczającą poza możliwości niniejszego opracowania, szacuje się bowiem, że drzew wymagających objęcia ochroną prawną, spełniających odpowiednie kryteria może być nawet kilkaset, a nie tylko czterdzieści pięć, które do tej pory zostały objęte ochroną.

Po przeprowadzonej analizie dokumentów gminnych (suikzp, waloryzacja przyrodnicza z 1998 r., wizja w terenie) należy wskazać na terenie gminy następujące cenne pod względem przyrodniczym obszary wymagające ochrony:

- Dolina Wisły wraz z kompleksem stawów Dębina i Kopalniok w rejonie kolonii Żebracz,
- Kompleksy stawów Sokoły i Hałcnowiec,
- Dolina Białej z kompleksami stawów Dworski, Bożkowiec i Marianki oraz w rejonie Zabiela,

- Dolina Dopływu z Czechowic,
- Remiza leśna „Bażaniec”,
- Dolina ciekłu pomiędzy ul. Cichy Kącik i ul. Pasieki,
- Dolina Świerkówki (Brożyska),
- Las Podraj,
- Dolina Mazanowickiego Potoku.

Bardziej szczegółowe opisy poszczególnych terenów znajdują się w książce pt. Waloryzacja przyrodnicza gminy Czechowice-Dziedzice z 1998 r.

Podjęcie do przedmiotu ochrony może być różne tzn. różna może być forma ochrony przyrody (np. obszar chronionego krajobrazu, zespół przyrodniczo-krajobrazowy, użytek ekologiczny), najważniejszym zadaniem jest natomiast ochrona tych terenów przed zmianą zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego czy ich zdewastowaniem w inny sposób. Poniżej kilka zdjęć ślepowronów z koryta Wisły poniżej Jeziora Goczałkowickiego – symbolu gminy i doliny Wisły w tej części regionu autorstwa Pana Mirosława Kręciały. Gmina Czechowice-Dziedzice skrywa wiele takich prawdziwych skarbów godnych zachowania i ochrony.

Korytarze ekologiczne

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice znajdują się trzy formy terenowe, które tworzą ważne dla przemieszczania się zwierząt korytarze ekologiczne, jest to: dolina

Wisły, dolina Wapienicy oraz dolina Białej. W opracowaniu regionalnym J. Parusela¹¹ z 2007 r. (uzupełnionym i uszczegółowionym dla celów planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego z 2016 r.) wyznaczono na terenie gminy następujące korytarze ekologiczne:

- K/Wisła-LPK (Wisła – Lasy Pszczyńsko-Kobiórskie) – korytarz dla ssaków kopytnych i drapieżnych – obejmuje dolinę Wisły,
- Korytarz spójności R6 „Biała” – obejmuje dolinę Białej,
- Korytarz spójności M22 „Wisła” – obejmuje dolinę Wisły,
- Korytarz spójności M25 „Sarni Stok – Dolina Górnej Wisły” – obejmuje dolinę Wapienicy
- Korytarz dla ptaków „Dolina Górnej Wisły”, cały teren tego korytarza stanowi również przystanek o charakterze ponadregionalnym;

Z kolei w opracowaniu krajowym z 2011 r.¹² na terenie gminy Czechowice-Dziedzice wyznaczono korytarz „Dolina Górnej Wisły Kpd-10” oraz korytarz „Lasy Pszczyńskie-Beskid Śląski Kpd 141”, których przebieg pokrywa się ze wskazanymi powyżej w opracowaniu J. Parusela.

Odnosnie lokalnych korytarzy ekologicznych to należy zauważyć, że nigdy nie zostały one wyznaczone, nie ma również takiego obowiązku prawnego. Na terenie gminy tymi lokalnymi korytarzami są tereny rolne i leśne, dolinki poszczególnych cieków oraz kompleksy stawów.

2.10 KRAJOBRAZ

Na terenie gminy w jej części wiejskiej występuje krajobraz kulturowy związany głównie z działalnością rolniczą, rybacką i leśną. Głównymi typami krajobrazu, który można wyróżnić na terenie gminy są: krajobraz wsi w typie ulicówki, krajobraz wsi rozproszonej, krajobraz pól wielkoobszarowych, pól małoobszarowych, stawów hodowlanych oraz krajobraz leśny. Krajobraz pól wielkopowierzchniowych zaznacza się wyraźnie praktycznie we wszystkich sołectwach. Wzdłuż głównych ulic zlokalizowana jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa, przy czym w wielu miejscach pozostawione są duże tereny wolne od zabudowy. Częstym zjawiskiem na terenie wiejskim gminy jest rozproszenie zabudowy związane z istnieniem zabudowy zagrodowej, choć dotyczy to bardziej sołectw Bronów i Ligota. Generalnie na terenie gminy dominuje krajobraz upraw przeplatany krajobrazem z zabudową mieszkaniową jednorodziną. Bardzo ciekawym elementem krajobrazu są zespoły stawów Hałcnowiec i Sokoły, które prócz walorów krajobrazowych oferują również znaczne walory przyrodnicze. Duże walory krajobrazowe oferuje również dolina Wisły oraz doliny Łownicy, Wapienicy i Jasienicy.

¹¹ Parusel J. B. [red], Korytarze ekologiczne w województwie Śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa etap I, CDPGŚ, Katowice, 2007 r.

¹² Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011 r.;

Dolinę Wisły można doskonale obserwować ze ścieżki rowerowej umieszczonej na wale przeciwpowodziowym, istotnym walorem krajobrazu jest również zaporą Jeziora Goczałkowickiego oraz samo jezioro. Znajdują się one tuż poza północno-zachodnią granicą obszaru, ale stanowią część ważnego systemu przyrodniczo-krajobrazowego. Tereny leśne w części północno-zachodniej nie prezentują zbyt dużych walorów krajobrazowych, gdyż las ma tu charakter gospodarczy. Jednocześnie nie są to tereny strictly sosnowych monokultur, ale las ma charakter mieszany co nieco podwyższa jego walory. Ciekawym elementem krajobrazu są strefy ekotonowe na granicy las/pola i las/Jezioro Goczałkowickie, które stanowią urozmaicenie zarówno krajobrazu leśnego, jak i rolnego. Należy również zwrócić uwagę, że ze względu na położenie w płaskiej dolinie rzecznej dostępne panoramy nie są zbyt odległe. Np. wieże kościołów w poszczególnych sołectwach stanowią dominanty krajobrazowe tylko na bliskich dystansach. W ujęciu generalnym jednak krajobraz gminy w jej części wiejskiej, mający głównie charakter krajobrazu kulturowego wiejskiego ma wiele cech pozytywnych, przy jednoczesnym braku znaczących elementów szpecących postrzeganie krajobrazu.

Z kolei w części miejskiej dominuje już zwarta zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i wielorodzinna, a na wielu terenach rozległe tereny o charakterze produkcyjnym i usługowym, często zupełnie niedostępne dla jakichkolwiek obserwacji. Przez centrum gminy przebiega ruchliwa droga krajowa nr 1, która rozdziela gminę dość wyraźnie na dwie części wiejską po stronie zachodniej i miejską po stronie wschodniej. Teren gminy rozdzielają też liczne linie kolejowe.

Na mocy Uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/16/16/2025 z 23 czerwca 2025 r. został przyjęty Audyt krajobrazu województwa śląskiego. W tym audycie na terenie gminy Czechowice-Dziedzice wskazano trzy krajobrazy priorytetowe, które jednak obejmują tylko niewielkie skrawki terenu, ich główne obszary znajdują się na terenie gmin sąsiednich:

- „Stawy Bestwina” (nr 1325, Kod krajobrazu: 24-512.22-040), który obejmuje stawy w gminie Bestwina, a na terenie Czechowic – Dziedzic obejmuje niewielkie fragmenty doliny Białej;
- „Jezioro Goczałkowickie” (nr 1306, Kod krajobrazu 24-512.22-023) – obejmuje Jezioro Goczałkowickie, a na terenie Czechowic – Dziedzic obejmuje niewielkie fragmenty doliny Wisły;
- „Żabi Kraj” (nr 1333, Kod krajobrazu 24-512.22-047) – obejmuje stawy w dolinie Łłownicy, a na terenie Czechowic – Dziedzic obejmuje niewielkie fragmenty doliny Łłownicy w rejonie Kopaniny.

2.11 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice występuje szereg form zabytkowych. Są to obiekty różnego typu: budynki mieszkaniowe, krzyże, kapliczki przydrożne itp. Ich pełne zestawienie znajduje się w uzasadnieniu do POG, ich lokalizację wskazano również na rysunku stanowiącym załącznik do uzasadnienia.

3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO

Realizacja Planu Ogólnego Gminy Czechowice-Dziedzice wynika z generalnej zmiany, która zaszła w polskim ustawodawstwie, która polega na zastąpieniu dotychczas obowiązujących dokumentów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego właśnie planami ogólnymi. Wymóg realizacji POG dotyczy wszystkich gmin w Polsce, w przypadku jego braku po 1 lipca 2026 r. gmina nie będzie mogła opracować nowego lub też zmieniać istniejącego mpzp oraz wydawać decyzji o warunkach zabudowy. Jednak na całym terenie Gminy Czechowice-Dziedzice obowiązują mpzp z różnych lat, w związku z czym na ich podstawie poszczególne tereny mogłyby podlegać zabudowie. Przy braku realizacji ustaleń projektu POG, nadal obowiązywać będą mpzp z lat poprzednich.

4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Głównym problemem ochrony środowiska na terenie gminy, w kontekście ochrony przyrody, jest brak ustanowienia ochroną terenów, które posiadają taki potencjał. W różnych dokumentach na przestrzeni lat wskazywano szereg takich terenów, jednak jak do tej pory nie zostały one objęte ochroną prawną.

5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ PLANU

5.1 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE

Projekt POG wprowadza wiele nowych terenów, które w sposób znaczący mogą pogorszyć jakość wód powierzchniowych. W przeważającej większości będzie to jednak zabudowa uzupełniająca istniejącą już strukturę. Niewątpliwie powstanie nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej wpłynie na znaczące zwiększenie ilości odprowadzanych ścieków, jednak będą one musiały być oczyszczane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Nie przewiduje się by w wyniku realizacji ustaleń POG zostały zajęte, a co za tym idzie i zdegradowane, jakiegokolwiek cieków lub zbiorników wód powierzchniowych. Wolne od zabudowy pozostały również doliny poszczególnych cieków, w tym doliny Wisły, Białej, Łownicy, Wapienicy i Jasienicy oraz ich dopływów, w zdecydowanej większości znajdują się one w obrębie strefy otwartej SO. Jako profil dodatkowy wskazano w obrębie poszczególnych stref tereny wód, co umożliwi wskazanie terenów wód w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na terenach z możliwością urbanizacji np. na terenach mieszkaniowych czy usługowych. Najistotniejsze jest zachowanie dolin cieków oraz wszelkich większych zbiorników w obrębie stref wyłączonych z możliwości intensywnej urbanizacji jak np. strefy SJ, SW, SU czy SP.

5.2 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE

Powstanie nowej zabudowy z niedostatecznie rozwiązaniem systemem odprowadzania ścieków oraz nowych ciągów komunikacyjnych może wpłynąć na stan

wód podziemnych. Projekt POG nie wprowadza funkcji, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na wody podziemne jak np. rozległe tereny produkcyjne, podziemna eksploatacja kopalin czy składowiska odpadów. Dla ochrony wód podziemnych kluczowe znaczenie mają działania, które wykraczają poza ramy planowania przestrzennego, takie jak np. egzekwowanie przez gminę wywozu nieczystości oraz rozwój infrastruktury kanalizacyjnej. Również na etapie konstruowania projektu mpzp zaistnieje możliwość wprowadzenia odpowiednich zapisów.

5.3 WPŁYW NA KLIMAT

W szerszej skali realizacja ustaleń POG nie będzie miała wpływu na klimat. Natomiast na pewno zmianie ulegnie mikroklimat terenów na których będzie powstawała nowa zabudowa. Zabudowanie terenów wpłynie na zwiększenie szorstkości powierzchni ziemi, a co za tym idzie na zmniejszenie warunków przewietrzania.

Za pozytywne należy uznać, że doliny rzeczne oraz znaczące przestrzenie rolne pozostawia się wolne od zabudowy co pozytywnie wpłynie na możliwości przewietrzania gminy. Również tereny leśne pozostawia się wolne od zabudowy, a posiadają one bardzo dużą wartość bioklimatyczną. Głównym winowajcom złej jakości powietrza na terenie gminy ciągle jest niska emisja z palenisk domowych. Rozwiązanie tego problemu wykracza poza zagadnienia POG i wymaga podjęcia wieloaspektowych działań, które już obecnie gmina Czechowice-Dziedzice podejmuje, a działania te przynoszą zdecydowanie pozytywne rezultaty. Obecnie problem niskiej emisji jest już zdecydowanie mniejszy niż w połowie drugiej dekady XXI w.

5.4 POWIERZCHNIA ZIEMI

5.4.1 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Projekt POG zakłada poszerzenie funkcji mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej w ramach poszczególnych stref. Realizacja tych funkcji wpłynie na przekształcenie powierzchni terenu. Zmiany te należy uznać za nieuniknione, towarzyszące wprowadzeniu każdego typu inwestycji. Ponieważ projekt POG jest dokumentem tylko ogólnie określającym sposób zagospodarowania terenów gminy Czechowice-Dziedzice, nie sposób na obecnym etapie określić dokładnie w jaki sposób powierzchnia terenu będzie przekształcana. Zagrożenia powierzchni ziemi związane z prowadzonymi pracami budowlanym będą miały częściowo charakter tymczasowy, trwający do czasu zakończenia prac budowlanych. Projekt POG nie proponuje nowych dróg wysokich klas, składowisk odpadów, podziemnej eksploatacji kopalin, eksploatacji kruszyw, a to tego typu przedsięwzięcia są zwykle odpowiedzialne za znaczne przekształcenia powierzchni terenu.

5.4.2 WPŁYW NA GLEBY

Projekt POG zachowuje zasoby glebowe w zdecydowanej większości poza obszarami zurbanizowanymi, a więc w obrębie wysoczyzn lodowcowych i dolin rzecznych poza centrami poszczególnych sołectw, pozostałe tereny zaś przewidziane zostały pod zabudowę. Tereny wolne od zabudowy, przewidziane dla rolnictwa obejmują strefy planistyczne SO – strefy otwartej. Zdecydowana większość terenów obecnie rolnych

na których ustalono możliwość urbanizacji w wypadku całkowitej realizacji programu urbanizacyjnego POG ulegnie przekształceniu, co nie wpłynie jednak na znaczące pomniejszenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, gdyż głównie zmianie przeznaczenia ulegną grunty orne o niewielkich aeratach. Gleby klas I-III położone poza granicami administracyjnymi miast, zgodnie z brzmieniem ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 82) podlegają w dużej mierze ochronie przed zmianą przeznaczenia w planach miejscowych, a na terenie gminy zajmują one dość duże powierzchnie (ok. 1280 ha). Przy sporządzaniu nowych planów zagospodarowania przestrzennego warto chronić jak największe powierzchnie takich gruntów. Przy sporządzaniu nowych planów miejscowych nie przewiduje się konieczności zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, gdyż grunty tego typu już na etapie POG starano się omijać. Dokładne powierzchnie do przeprowadzenia odrolnień i odlesień będą znane jednak dopiero na etapie tworzenia mpzp.

5.5 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE

Projekt POG gminy Czechowice-Dziedzice, w części uzasadnienia ujawnia wszystkie udokumentowane na terenie gminy złoża kopalin oraz obszary i tereny górnicze (wykaz w rozdziale 2.7 niniejszej prognozy), dotyczą one jednak eksploatacji podziemnej. Z tej przyczyny nie wyznaczono stref górniczych. Wskazanie tych złóż, obszarów i terenów górniczych w uzasadnieniu oraz w przyszłych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego umożliwi ich ochronę i wydobywanie, a co za tym idzie racjonalną gospodarkę surowcami, zgodnie z prawem geologicznym i górniczym.

5.6 WPŁYW NA PRZYRODĘ OŻYWIONĄ

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice projekt POG nie wprowadza znaczących zmian w zakresie najistotniejszych z punktu widzenia ochrony przyrody terenów tj. kompleksów leśnych, terenów rolnych, kompleksów stawów oraz doliny Wisły, Białej, Łownicy, Wapienicy i Jasienicy i ich dopływów. Na tych terenach generalnie nie ustala się nowych form zagospodarowania, które w sposób znaczący wpływałyby na środowisko przyrodnicze. Również tereny cenne pod względem przyrodniczym (proponowane formy ochrony przyrody) znajdują się w strefie SO i nie przewiduje się tu jakichkolwiek zmian. Na pozostałym terenie analizowany dokument wprowadza miejscami dość silną urbanizację, która jednak w dużej mierze oparta jest o rozbudowę istniejącego zagospodarowania terenu i będzie odbywała się głównie na terenach rolnych. W stosunku do istniejącego zagospodarowania projekt POG wyznacza nowe tereny z możliwością zabudowy. Na podstawie POG zostaną sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub wydane decyzje o warunkach zabudowy, a w nich zawarte zostaną wybrane spośród katalogu zawartego w POG profile funkcjonalne dla każdej ze stref, przeznaczenia terenu. Należy w tym miejscu podkreślić, że sposób kreślenia polityki przestrzennej oparty o obszary polityki przestrzennej nie oznacza, że cały teren zostanie zabudowany. Precyzyjne ustalenia i wskazanie terenów pod zabudowę nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzjach o warunkach zabudowy. W planach i decyzjach będą musiały być wzięte pod uwagę również pozostałe kwestie dotyczące np. ochrony przyrody, ochrony środowiska czy ochrony wód

powierzchniowych i podziemnych, czyli ochrona zadrzewień, cennych siedlisk, mokradł, oczek wodnych czy powierzchni leśnych.

Zdecydowana większość terenów, na których planuje się zmianę przeznaczenia to na dzień dzisiejszy grunty rolne pozostające w użytkowaniu rolniczym. Mniejsza jest natomiast ilość terenów, na których gospodarowanie rolne ustało, a planowana zmiana przeznaczenia stanowi uzupełnienie istniejącej już funkcji, przy czym tereny te nie cechują się wartościami przyrodniczymi. Znajdują się tu również tereny, gdzie na skutek długotrwałego odłogowania gruntów wyrosły zadrzewienia i zakrzewienia, głównie o charakterze zadrzewień brzozowych czy sosnowych. Projekt POG generalnie nie wprowadza terenów z możliwością urbanizacji na tereny cenne pod względem przyrodniczym, jak doliny rzeczne, stawy, lasy i zadrzewienia, oczka wodne itp., w dużej mierze pozostały one w ramach stref SO - strefy otwartej. Zabudowa terenów rolnych (czy to pozostających w użytkowaniu czy odłogowanych) doprowadzi do wykluczenia z funkcji rolniczej i przyrodniczej istniejących tu gleb oraz użytków rolnych. Należy spodziewać się zmiany w środowisku roślinnym wyrażające się między innymi w zanikaniu roślinności naturalnej na rzecz gatunków obcych na terenach realizacji zabudowy. Roślinność i zwierzęta związane do tej pory z terenami upraw zostaną z tych terenów wyparte. Zamiast istniejących ekosystemów rolniczych wprowadzone zostaną ekosystemy charakterystyczne dla podmiejskich dzielnic z zabudową jednorodzinną, a na niektórych terenach nawet zabudowy śródmiejskiej (centra sołectw). Funkcja przyrodnicza, kształtowana obecnie w sposób dość naturalny (o ile traktować tak rolnictwo) zostanie podporządkowana zorganizowanemu kształtowaniu środowiska przyrodniczego - tworzenie ogrodów przydomowych, trawników, czyli generalnie zieleni towarzyszącej zabudowie. Projekt POG nie wskazuje żadnych nowych dróg wyższych klas, nie mniej należy mieć świadomość, że w obrębie późniejszej realizacji mpzp możliwe będzie wskazanie dróg niższych klas.

Za pozytywne należy uznać, że w projekcie POG ustalono szereg terenów, które stanowić będą przeciwwagę dla procesów urbanizacyjnych. Są to tereny lasów oraz tereny rolne, doliny cieków oraz tereny, które wskazywane były jako proponowane do objęcia ochroną. Reasumując nie przewiduje się znaczącego pogorszenia walorów przyrodniczych, w tym cennych siedlisk, gdyż w znacznej mierze znajdują się one w obrębie stref SO lub SN.

Dla najciekawszych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym terenów wskazano również potrzebę objęcia ich ochroną (w opracowaniu ekofizjograficznym), a także na ograniczenie zmian w zagospodarowaniu poprzez ich włączenie do terenów strefy SO – strefy otwartej. W projekcie POG pozostawiono te tereny w zdecydowanej większości wolne od zabudowy.

Ustalenia POG należy odczytywać łącznie, tj. zarówno część tekstową (ustalenia dla poszczególnych stref), jak i rysunkową, pozwala to bowiem na etapie tworzenia mpzp zachować tereny wartościowe pod względem przyrodniczym dolin cieków, zadrzewień, lasów, parków, skwerów oraz obszarów proponowanych do objęcia ochroną. Ustanowienie na terenie gminy nowych terenów chronionych pozwoliłoby ocalić

najcenniejsze tereny, nie mniej zadanie to stoi poza ustaleniami Planu Ogólnego Gminy czy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

5.7 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 O OCHRONIE PRZYRODY I NA KORYTARZE EKOLOGICZNE

Wpływ na tereny chronione

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Czechowice-Dziedzice ustanowione zostały następujące formy ochrony przyrody:

- Rezerwat „Rotuz” wraz z otuliną,
- Obszar Natura 2000 Dolina Górna Wisły PLB240001,
- Obszar Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki PLH240039 (niewielkie fragmenty) ,
- Obszar chronionego krajobrazu „Podkęcie” (niewielkie fragmenty)
- Użytek ekologiczny „Czechowicka dolina Jaskrów”
- Czterdzieści pięć pomników przyrody ustanowionych dwudziestoma ośmioma uchwałami.

Rezerwat Rotuz wraz z otuliną pozostawia się wolny od jakichkolwiek przekształceń, w obrębie strefy SO, nie przewiduje się więc tu wystąpienia negatywnych oddziaływań.

Podobnie pozostałe tereny objęte ochroną znajdują się w obrębie strefy SO – otwartej: użytek ekologiczny „Czechowicka dolina Jaskrów”, obszar chronionego krajobrazu „Podkęcie”, obszar Natura 2000 „Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki” PLH240039 (dwa ostatnie występują tylko jako niewielkie fragmenty na terenie miasta Czechowice-Dziedzice). Nie przewiduje się dla nich jakiegokolwiek zagrożenia. Pomnik przyrody znajdują się w obrębie stref oddających ich bieżące zagospodarowanie, która umożliwia zachowanie pomników.

Obszar Natura 2000 Dolina Górna Wisły PLB240001

Dolina Górnej Wisły Kod PLB240001 Obszar specjalnej ochrony ptaków powołany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 października 2004 r. zmienionym rozporządzeniem w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków natura 2000 (Dz. U. z 2011 r. Nr 25, poz. 133) z dnia 4 lutego 2011 r. Dla obszaru ustalono plan zadań ochronnych Zarządzeniem nr 37/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 31 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001 zmieniony Zarządzeniem z dnia 7 grudnia 2022 r. Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001 stanowi jedną z najważniejszych ostoi miejsc lęgowych i migracji ptaków w południowej Polsce, a dla kilku gatunków jest jednym z najważniejszych miejsc rozrodu w kraju. Wyznaczony został dla ochrony 20 gatunków ptaków: perkoza dwuczubego *Podiceps cristatus*, zausznika *Podiceps nigricollis*, bączka *Ixobrychus minutus*, ślepowrona *Nycticorax nycticorax*, czapli

purpurowej *Ardea purpurea*, gęgawy *Anser anser*, krakwy *Anas strepera*, cyranki *Anas querquedula*, płaskonosa *Anas clypeata*, głowienki *Aythya ferina*, czernicy *Aythya fuligula*, kokoszki *Gallinula chloropus*, sieweczki rzecznej *Charadrius dubius*, krwawodzioba *Tringa totanus*, mewy czarnogłowej *Larus melanocephalus*, śmieszki *Larus ridibundus*, rybitwy rzecznej *Sterna hirundo*, rybitwy białowąsej *Chlidonias hybrida*, rybitwa czarnej *Chlidonias niger*, muchołówki białoszyjej *Ficedula albicollis*.¹³

Ostoja obejmuje dolinę górnej Wisły od Skoczowa na południu, po miejscowość Łąka na północy oraz od Pruchnej i gminy Hażlach na zachodzie po Czechowice-Dziedzice na wschodzie. W jej granicach położony jest Zbiornik Goczałkowicki oraz mozaika stawów hodowlanych i cieków wodnych: rzek, rowów i kanałów.

Zbiornik Goczałkowicki jest elementem dominującym w obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Wisły. Oprócz funkcji zbiornika wody pitnej, spełnia także rolę w ochronie przeciwpowodziowej, zatrzymując i łagodząc falę wezbraniową na Wiśle. Zbiornik i stawy rybne są znaczącym w skali kraju miejscem lęgowym dla ponad 160 gatunków ptaków, co stanowi powyżej 70% krajowej populacji ptaków lęgowych. Tereny rolne, a przede wszystkim łąki i pastwiska są natomiast miejscem żerowania tych gatunków. Na stawach hodowlanych znajduje się wiele wysp, grobli, szuwarów, krzewów i drzew, które fragmentarycznie występują również przy Zbiorniku Goczałkowickim. Zagrożenie dla obszaru jest zaniechanie lub zmiana użytkowania stawów hodowlanych, likwidacja wysp na stawach i wycinanie zakrzewień, likwidacja szuwarów i roślinności wodnej na stawach, zmiana przeznaczenia stawów hodowlanych na stawy rekreacyjne, zaniechanie gospodarki stawowej, regulacja Wisły, wycinanie zakrzewień nadrzecznych i składowanie odpadów górniczych w jej dolinie.

Zagrożenia dla poszczególnych gatunków zostały przedstawione w Planie Zadań Ochronnych. Praktycznie nie wskazuje się tam na zagrożenia związane z projektem POG, a głównie na zagrożenia takie jak np. polowanie, spacer, wypalanie traw, wadliwa gospodarka leśna i stawowa. 7 grudnia 2022 r. zmieniono to zarządzenie, także i tu nie wprowadzono dodatkowych innych zagrożeń (czyli od 2013 nie zidentyfikowano innych zagrożeń niż wpisane).

Projekt POG nie wprowadza przeznaczeń terenu czy innych inwestycji, które mogłyby wpływać na przedmiot ochrony obszaru Natura 2000. Projekt planu pozostawia wolne od zabudowy, w ramach strefy SO doliny cieków, w tym głównie dolinę Wisły wraz z Jeziorem Goczałkowickim, las w części północno-zachodniej, a także dużą część Stawów Hałcnowiec i Sokoły.

Doliny cieków, w tym kluczową dolinę Wisły oraz doliny Łłownicy, Wapienicy i Jasienicy pozostawia się wolne od zabudowy. Należy również zauważyć, że zagrożenie to wg PZO dotyczy tylko trzech gatunków: bączka, ślepowrona i czapli purpurowej, a siedliska tych ptaków w zdecydowanej większości związane są z szerokimi pasami szuwarów wzdłuż stawów, które nie są likwidowane. Powierzchnie stawów i dolin cieków pozostawia się w obrębie stref SO i SR, zgodnie z bieżącym zagospodarowaniem.

¹³ Na podstawie: <http://katowice.rdos.gov.pl/life-vistula-dolina-gornej-wisly>

Reasumując wątek oddziaływania na przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły – nie przewiduje się tu wystąpienia jakiegokolwiek zagrożenia, w sytuacji konstruowania nowych mpzp na podstawie ustaleń Planu Ogólnego Gminy.

Tereny proponowane do objęcia ochroną

Po przeprowadzonej analizie dokumentów gminnych (suikzp, waloryzacja przyrodnicza z 1998 r., wizja w terenie) należy wskazać na terenie gminy następujące cenne pod względem przyrodniczym obszary wymagające ochrony:

- Dolina Wisły wraz z kompleksem stawów Dębina i Kopalniok w rejonie kolonii Żebracz,
- Kompleksy stawów Sokoły i Hałcnowiec,
- Dolina Białej z kompleksami stawów Dworski, Bożkowiec i Marianki oraz w rejonie Zabiela,
- Dolina Dopływu z Czechowic,
- Remiza leśna „Bażaniec”,
- Dolina ciekłu pomiędzy ul. Cichy Kącik i ul. Pasieki,
- Dolina Świerkówki (Brożyska),
- Las Podraj,
- Dolina Mazanowickiego Potoku.

Wyżej wymienione tereny, a więc dolinę Wisły, dolinę Białej, kompleksy stawów oraz pozostałe dolinki cieków pozostawiono w obrębie strefy SO, wolnej od zabudowy, nie przewiduje się więc ich jakiegokolwiek zagrożenia związanego ze zmianą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydaniem decyzji o warunkach zabudowy.

Wpływ na korytarze ekologiczne

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice znajdują się trzy formy terenowe, które tworzą ważne dla przemieszczania się zwierząt korytarze ekologiczne, jest to: dolina Wisły, dolina Wapienicy oraz dolina Białej. W opracowaniu regionalnym J. Parusela¹⁴ z 2007 r. (uzupełnionym i uszczegółowionym dla celów planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego z 2016 r.) wyznaczono na terenie gminy następujące korytarze ekologiczne:

- K/Wisła-LPK (Wisła – Lasy Pszczyńsko-Kobiórskie) – korytarz dla ssaków kopytnych i drapieżnych – obejmuje dolinę Wisły,
- Korytarz spójności R6 „Biała” – obejmuje dolinę Białej,
- Korytarz spójności M22 „Wisła” – obejmuje dolinę Wisły,

¹⁴ Parusel J. B. [red], Korytarze ekologiczne w województwie Śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa etap I, CDPGŚ, Katowice, 2007 r.

- Korytarz spójności M25 „Sarni Stok – Dolina Górnej Wisły” – obejmuje dolinę Wapienicy
- Korytarz dla ptaków „Dolina Górnej Wisły”, cały teren tego korytarza stanowi również przystanek o charakterze ponadregionalnym;

Z kolei w opracowaniu krajowym z 2011 r.¹⁵ na terenie gminy Czechowice-Dziedzice wyznaczono korytarz „Dolina Górnej Wisły Kpd-10” oraz korytarz „Lasy Pszczyńskie-Beskid Śląski KPd 141”, których przebieg pokrywa się ze wskazanymi powyżej w opracowaniu J. Parusela.

Odnośnie lokalnych korytarzy ekologicznych to należy zauważyć, że nigdy nie zostały one wyznaczone, nie ma również takiego obowiązku prawnego. Na terenie gminy tymi lokalnymi korytarzami są tereny rolne i leśne, dolinki poszczególnych cieków oraz kompleksy stawów. Teren korytarzy ekologicznych, czyli głównie doliny Wisły, dolinę Białej, Łłownicy, Wapienicy i Jasienicy oraz mniejszych cieków pozostawia się wolne od zabudowy, w obrębie stref SO, nie przewiduje się więc wpływu na korytarze ekologiczne.

5.8 WPŁYW NA KRAJOBRAZ

Przyjęty w POG kierunek rozwoju gminy Czechowice-Dziedzice w wielu miejscach wpłynie znacząco na zmianę jego krajobrazu, przede wszystkim ze względu na znaczne poszerzenie zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej. Poszczególne tereny będą rozwijały się w ramach już istniejącego układu urbanistycznego, nie mniej jednak choć ogólny zarys terenów zurbanizowanych pozostanie niezmieniony, to w przypadku całkowitego wypełnienia terenów zabudowanych istniejący obecnie krajobraz rolniczy lub leśny ulegnie przekształceniu na krajobraz podmiejskich dzielnic z zabudową jednorodzinną, dotyczyć to będzie głównie terenów centrum poszczególnych sołectw. Również tereny z rozproszoną obecnie zabudową zmienią swój charakter na skutek jej dogęszczania. Za szczególnie istotne należy uznać pozostawienie wolnym od zabudowy terenów dolin rzecznych, kompleksów stawów oraz terenów leśnych, które stanowią ponadlokalną wartość krajobrazową. Projekt POG gminy Czechowice-Dziedzice realizowany jest metodą tzw. stref planistycznych, która zakłada w ramach poszczególnych jednostek szeroką gamę przeznaczeń terenu, która może zostać dopuszczona w miejscowym planie. Tak więc to w miejscowym planie lub decyzjach o warunkach zabudowy nastąpi już skonkretyzowanie danych przeznaczeń oraz określenie form przestrzennych, które będą kształtowały krajobraz gminy i poszczególnych części gminy.

Na mocy Uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/16/16/2025 z 23 czerwca 2025 r. został przyjęty Audyt krajobrazu województwa śląskiego. W tym audycie na terenie gminy Czechowice-Dziedzice wskazano trzy krajobrazy priorytetowe,

¹⁵ Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011 r.;

które jednak obejmują tylko niewielkie skrawki terenu, ich główne obszary znajdują się na terenie gmin sąsiednich:

- „Stawy Bestwina” (nr 1325, Kod krajobrazu: 24-512.22-040), który obejmuje stawy w gminie Bestwina, a na terenie Czechowic – Dziedzic obejmuje niewielkie fragmenty doliny Białej;
- „Jezioro Goczałkowickie” (nr 1306, Kod krajobrazu 24-512.22-023) – obejmuje Jezioro Goczałkowickie, a na terenie Czechowic – Dziedzic obejmuje niewielkie fragmenty doliny Wisły;
- „Żabi Kraj” (nr 1333, Kod krajobrazu 24-512.22-047) – obejmuje stawy w dolinie Łłownicy, a na terenie Czechowic – Dziedzic obejmuje niewielkie fragmenty doliny Łłownicy w rejonie Kopaniny.

Wyżej wymienione tereny, w obrębie krajobrazów priorytetowych pozostawiono w obrębie strefy SO, wolnej od zabudowy, nie przewiduje się więc ich jakiegokolwiek zagrożenia związanego ze zmianą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydaniem decyzji o warunkach zabudowy. Należy również zauważyć, że obejmują one na terenie gminy tylko niewielkie fragmenty.

5.9 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

W projekcie POG, w części uzasadnienia uwzględniono występowanie obiektów zabytkowych, których lokalizacja została wskazana na rysunku dołączonym do uzasadnienia, a ich opis znalazł się w części tekstowej. Konkretnie decyzje planistyczne dotyczące obiektów zabytkowych będą musiały zostać wskazane na etapie mpzp.

5.10 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

5.10.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Projekt POG wprowadza szereg funkcji, które w sposób znaczący mogą wpłynąć na potencjalne pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego, jednak w znaczącej większości będzie to uzupełnienie istniejącej zabudowy, także w przypadku stref SP (strefa gospodarcza, tereny istniejące lub w otoczeniu zakładów już funkcjonujących na terenie gminy). O ile zagrożenie ze strony obiektów usługowych lub przemysłowych jest zwykle niewielkie, ponieważ muszą one spełnić szereg norm ujętych w prawie ochrony środowiska oraz objęte są bieżącym system monitoringu, kontroli oraz pozwoleń, o tyle poważnym zagrożeniem jest znaczące poszerzenie oraz uzupełnianie już istniejącej zabudowy mieszkaniowej, która ciągle jest głównym sprawcą zanieczyszczeń w formie tzw. „niskiej emisji”.

Należy zaznaczyć, że systemy obsługi grzewczej pozostają poza kontrolą służb ochrony środowiska, a rozwiązanie problemu niskiej emisji wymaga podjęcia działań, które wykraczają poza ramy planu ogólnego gminy. Od 1 września 2017 r. na terenie województwa śląskiego obowiązuje tzw. uchwała antysmogowa¹⁶, dzięki

¹⁶ Uchwała nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw

której również i w gospodarstwach domowych nastąpi ograniczenie możliwości lokalizowania źródeł ciepła wykorzystujących najgorsze jakościowo paliwa. W związku z postępującą wymianą kotłów na bardziej ekologiczne oraz wprowadzeniem nakazu montowania w nowych budynkach jedynie kotłów spełniających odpowiednie normy wynikające z uchwały antysmogowej nie przewiduje się zagrożenia związanego ze wzrostem zjawiska niskiej emisji, a sytuacja w tej materii będzie stopniowo się poprawiała.

Projekt planu nie przewiduje realizacji dróg o wysokich klasach, które mogłyby wpływać na zanieczyszczenie powietrza. Należy podkreślić, że bez względu na formę powstawania zanieczyszczeń, to na przedsiębiorcach lub inwestorach spoczywać będzie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, obowiązek ograniczenia tego negatywnego oddziaływania. Dokładny wpływ przedsięwzięcia na środowisko winien zostać zbadany i opisany w karcie informacyjnej przedsięwzięcia, a jeśli zajdzie taka potrzeba w raporcie oddziaływania na środowisko. W razie wykazania przekroczeń wymagane będzie wprowadzenie działań minimalizujących i zapobiegawczych.

5.10.2 KLIMAT AKUSTYCZNY

Dopuszczalne poziomy hałasu powinny odpowiadać wymaganiom rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112). Prowadzenie działalności na jakichkolwiek terenach (czy to usługowych, czy przemysłowych, czy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) nie powinno powodować przekroczenia standardów jakości środowiska, o czym wyraźnie mówi art. 144 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. W dalszej części w ust. 2 tego artykułu jest wyraźny nakaz dotyczący ewentualnego oddziaływania na środowisko i tereny sąsiednie, tj. eksploatacja instalacji powodująca wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emisje hałasu oraz wytwarzanie pól elektromagnetycznych nie powinna powodować przekroczenia standardów jakości środowiska, poza terenem do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny.

Projekt POG nie wprowadza obiektów, które mogą mieć znaczący wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego. Zagrożenie związane z ponadnormatywnym hałasem może więc wystąpić tylko na terenach zabudowy mieszkaniowej ze strony zabudowy usługowej bądź produkcyjnej, a jak wspomniano powyżej ponadnormatywny hałas należy ograniczyć do granic działki. Niewątpliwie jednak na terenach na których powstanie nowa zabudowa – bez względu na jej charakter jakość klimatu akustycznego pogorszy się.

Projekt POG nie wprowadza obiektów, które mogą mieć znaczący potencjalny wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego, jak np. nowe rozwiązania drogowe wysokich klas czy duże zespoły zabudowy produkcyjnej. Należy podkreślić, że to na przedsiębiorcach lub inwestorach spoczywać będzie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, obowiązek ograniczenia tego negatywnego oddziaływania. Dokładny wpływ przedsięwzięcia na środowisko winien zostać zbadany i opisany w karcie informacyjnej

przedsięwzięcia, a jeśli zajdzie taka konieczność w raporcie oddziaływania na środowisko, na etapie POG jest to zadanie niemożliwe do wykonania. W razie wykazania przekroczeń wymagane będzie wprowadzenie działań minimalizujących i zapobiegawczych, który w przypadku zagrożeń dla klimatu akustycznego mogą przybierać formę budowy ekranów akustycznych, zmniejszenia prędkości, zmiany nawierzchni lub też ustalenia obszaru ograniczonego użytkowania.

5.10.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Podobnie jak w przypadku emisji zanieczyszczeń i hałasu, wprowadzanie do środowiska pól elektromagnetycznych obostrzone jest szeregiem przepisów oraz systemu kontroli, stojących poza systemem planowania przestrzennego. Projekt planu dopuszcza lokalizację obiektów telefonii komórkowej, których lokalizacja każdorazowo będzie jednak podlegała weryfikacji pod kątem oddziaływań elektromagnetycznych na zdrowie ludzi. Projekt nie określa konkretnych miejsc, dopuszczone one są w zasadzie wszędzie, gdyż taki jest obecnie stan prawny. Należy zaznaczyć że zgodnie z ustawą z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2024 poz. 604 ze zm.) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie może ustanawiać zakazów, a przyjmowane w nim rozwiązania nie mogą uniemożliwiać rozwoju telefonii komórkowej.

Na terenie gminy istnieje już stacje transformatorowe i linie napięć. Projekt POG (m.in. w części uzasadnienia) uwzględnia i zachowuje ich przebieg oraz pasy techniczne wokół nich, stanowiące jednocześnie strefy ochronne. Lokalizacja w projekcie planu terenów pod zabudowę uwzględnia istnienie tych linii i stref.

5.10.4 GOSPODARKA ODPADAMI

Ze względu na przyrost zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej niewątpliwie wzrośnie też ilość powstających odpadów. Gospodarka odpadami obostrzona jest szeregiem przepisów oraz systemu kontroli, stojących poza systemem planowania przestrzennego. Problem ten regulują zarówno ustawy (Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,) jak również uchwały Rady Gminy oraz programy gospodarki odpadami. Na terenie gminy nie występują składowiska odpadów, projekt POG nie wprowadza też lokalizacji nowych obiektów tego typu.

5.10.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Dla terenu gminy Czechowice-Dziedzice opracowane zostały przez Dyrektora Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej Mapy Zagrożenia Powodziowego oraz Mapy Ryzyka Powodziowego. Mapy te zostały przekazane do gminy przez RZGW w maju 2015 r., w związku z czym nabrały one mocy prawnej i stanowią obowiązujący dokument. W kolejnych latach mapy zagrożeń powodziowych były parokrotnie aktualizowane. Na mapach z wskazano następujące obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat – $Q=1\%$,

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat – $Q=10\%$, wskazano także tzw. obszary zagrożenia powodzią;
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi $0,2\%$ (raz na 500 lat),
- obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego,

Tereny te zostały wyznaczone w dolinach poszczególnych rzek, zwłaszcza Iłownicy, Jasienicy i Wapienicy, a w mniejszym stopniu Wisły, która chroniona jest przez zapórę Jeziora Goczałkowickiego. Także w dolinie Białej wskazywano obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Tereny $Q=10\%$ obejmują właściwie koryta samych cieków i zawierają się w obrębie terenów $Q=1\%$. Natomiast zasięg wód $Q=1\%$ jest dużo szerszy i często obejmuje również tereny zabudowane. Zasięgi wód $Q=0,2\%$ oraz obszarów narażonych na zalanie w wyniku przerwania wału przeciwpowodziowego są jeszcze szersze i obejmują dużą część wiejskiej powierzchni gminy. Poza tymi oficjalnie wyznaczonymi terenami zagrożeń powodziowych na terenie gminy mogą występować lokalne podtopienia w dolinach mniejszych i większych cieków. Pomimo, że nie zostały one oficjalnie wyznaczone to wszystkie doliny cieków, także i tych najmniejszych należy pozostawiać wolne od zabudowy, tak by istniała tu jak największa możliwość retencji i swobodnego spływu wód.

Ze względu na istnienie tych zagrożeń, oraz wartości przyrodnicze doliny Wisły, Białej, Iłownicy, Wapienicy i Jasienicy a także mniejsze dolinki cieków pozostawiono w zdecydowanej większości wolne od zabudowy, w obrębie stref SO lub SN.

5.10.6 ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice występują osuwiska oraz tereny zagrożone powstaniem ruchów masowych ziemi, zostały one uwzględnione w projekcie POG. Dokładne zasady postępowania na terenach osuwiskowych i terenów zagrożonych ruchami masowymi określa Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych (Dz. U. z 2012 r., poz. 463). Każdorazowo uwzględniać na terenach zagrożeń osuwiskowych należy aktualne uwarunkowania geologiczno-górnictwa, gdyż zmieniają się one w czasie, a mogą one mieć istotne znaczenie dla posadowienia i projektowania poszczególnych budynków.

6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Projekt planu nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Realizacja Planu Ogólnego gminy Czechowice-Dziedzice wynika z generalnej zmiany, która zaszła w polskim ustawodawstwie, która polega na zastąpieniu dotychczas

obowiązujących dokumentów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego właśnie planami ogólnymi. Wymóg realizacji POG dotyczy wszystkich gmin w Polsce, w przypadku jego braku po 1 lipca 2026 r. gmina nie będzie mogła opracować nowego lub też zmieniać istniejącego mpzp, ani wydawać decyzji o warunkach zabudowy. POG jest dokumentem specyficznym, o sprecyzowanej formie, w którym w ustawodawstwie nie przewidziano wskazywania rozwiązań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. Np. suikzp gminy było dokumentem dużo bardziej otwartym, w którym można było wprowadzać najróżniejsze zapisy, natomiast w projekcie POG nie ma takiej możliwości, ani przewidzianego szczególnego miejsca na takie zapisy. Podstawowym więc działaniem zapobiegawczym i minimalizującym jest takie wskazanie stref, które umożliwi pozostawienie jak największych terenów wolnych od przekształceń i zabudowy, w tym najcenniejszych terenów pod względem przyrodniczym. W projekcie POG wskazano dość rozległą strefę SO – terenów otwartych, która obejmuje doliny Wisły, Białej, Łownicy, Wapienicy i Jasienicy oraz ich dopływów, a także tereny rolne i leśne, których na terenie gminy nie brakuje.

Za pozytywne należy uznać, że w projekcie POG ustalono szereg terenów, które stanowić będą przeciwwagę dla procesów urbanizacyjnych. Są to tereny lasów oraz tereny rolne, doliny cieków oraz tereny, które wskazywane były jako proponowane do objęcia ochroną. Reasumując nie przewiduje się znaczącego pogorszenia walorów przyrodniczych, w tym cennych siedlisk.

W stosunku do całego obszaru projekt POG wprowadza wskaźniki urbanistyczne. Określa min. minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, maksymalną nadziemną intensywność zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy oraz maksymalny udział powierzchni zabudowy. Ustalono w POG gminy Czechowice-Dziedzice właściwie strefy zapewniają wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych decyzjach o warunkach zabudowy rozwiązań, które nie będą powodowały znaczących negatywnych oddziaływań oraz zapewnią możliwość rozwoju gminy w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju i poszanowania przyrody.

W projekcie POG nie wprowadzono zapisów dotyczących kompensacji przyrodniczej. Zakres kompensacji przyrodniczej może zostać określony, zgodnie z art. 75 ust. 4 i 5 prawa ochrony środowiska w pozwoleniu na budowę lub w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Na terenie objętym POG, po przeprowadzonej analizie nie prognozuje się wystąpienia terenów, na których wprowadzenie urbanizacji powodowałyby konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej (brak stwierdzenia negatywnego wpływu na cenne siedliska przyrodnicze).

8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000

W projekcie planu ogólnego miasta i gminy Czechowice-Dziedzice nie wprowadza się form zagospodarowania, które mogłyby wpłynąć negatywnie na siedliska i gatunki chronione w obszarach Natura 2000, w związku z czym nie było potrzeby wprowadzenia

jakichkolwiek rozwiązań alternatywnych. W związku z powyższym stwierdza się, że zapisy projektu mpzp nie wpłyną na:

- pogorszenie stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000;
- pogorszenie integralności obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

W związku z powyższym nie zaistniała potrzeba rozpatrywania rozwiązań alternatywnych.

9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Na etapie projektu planu nie wprowadzono konkretnych rozwiązań mających na celu analizę skutków realizacji oraz częstotliwości jej przeprowadzania. Zakres planu określony w ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2026 poz. 538) oraz w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758) nie przewiduje możliwości określenia monitoringu w POG. Wskazanie takie byłoby niezgodne z przepisami prawa i znacząco wykraczałoby poza ustawowe kompetencje Rady Gminy.

Jednocześnie skutki realizacji postanowień planu będą podlegały bieżącemu monitoringowi odpowiednich służb ochrony środowiska, służb ochrony przyrody, organów administracji oraz organizacji ekologicznych. Bardzo ważna jest również postawa obywateli, którzy powinni reagować natychmiastową interwencją w przypadku stwierdzenia wystąpienia uciążliwości.

10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Celem sporządzenia **planu ogólnego gminy** (planowania przestrzennego na poziomie lokalnym) jest ustalenie zasad zagospodarowania przestrzeni, co ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gminy, poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska, poprzez ochronę terenów zielonych, wód powierzchniowych i podziemnych, zasobów naturalnych i cennych przyrodniczo obszarów. Określa, jak będą rozwijane różne części gminy, w tym strefy mieszkaniowe, przemysłowe, usługowe, rolnicze czy rekreacyjne. **Zabezpieczenie ładu przestrzennego** pomoże uniknąć chaotycznej zabudowy chroniąc wartości estetyczne oraz funkcjonalne przestrzeni. Plan uwzględnia potrzeby dotyczące realizacji dróg, kanalizacji, wodociągów i innych obiektów publicznych. Podczas sporządzania projektu planu ogólnego, mieszkańcy mają wpływ na kształtowanie swojej okolicy i mogą liczyć na zachowanie określonych standardów życia.

Wyznaczone w planie ogólnym strefy planistyczne, uwzględniać będą dotychczasową politykę przestrzenną gminy Czechowice-Dziedzice, wskazane w obowiązujących mpzp i dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 13h ust. 1 i ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z projektem planu ogólnego sporządza się uzasadnienie składające się z części tekstowej i graficznej. Część tekstowa uzasadnienia planu ogólnego zawiera wyjaśnienia przyczyn wyznaczenia stref planistycznych w granicach określonych w planie ogólnym oraz sposobu uwzględnienia uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy. Część graficzna uzasadnienia, to graficzna prezentacja danych stanowiących uwarunkowania, w tym uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, infrastruktury technicznej, górnicze, uwzględniane w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego. Z części graficznej uzasadnienia, wynikać będzie, w jaki sposób te uwarunkowania wpłynęły na sformułowanie ustaleń planu ogólnego.

Sporządzenie planu ogólnego gminy Czechowice-Dziedzice ma na celu zrównoważony rozwój gminy, który uwzględnia potrzeby mieszkaniowe mieszkańców, jednocześnie dbając o zachowanie porządku przestrzennego i dbałość o zachowanie wartości środowiskowych oraz infrastrukturalnych. W projekcie planu ogólnego gminy Czechowice-Dziedzice wyznaczono tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, w sposób zrównoważony i zgodny z polityką przestrzenną gminy. Plan ma na celu nie tylko zaspokojenie zapotrzebowania na nowe powierzchnie mieszkalne, ale również przeciwdziałanie niekontrolowanemu rozproszeniu zabudowy, które mogłoby prowadzić do negatywnych konsekwencji w postaci chaotycznego rozrostu przestrzennego i problemów związanych z infrastrukturą.

Zgodnie z art. 13a ust. 4 u.p.z.p w planie ogólnym określa się strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne. Zgodnie z art. 13a ust. 5 u.p.z.p strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne uwzględnia się przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz stanowią podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenów.

Każda wyznaczona strefa planistyczna opisana jest poprzez unikalne oznaczenie zawierające liczbę naturalną, symbol literowy i nazwę strefy planistycznej, przy czym numeracja poszczególnych stref ustalona jest dla całego obszaru miasta w sposób ciągły w ramach danego rodzaju strefy.

Poszczególne strefy planistyczne zróżnicowane są pod względem profilu funkcjonalnego podstawowego i dodatkowego, jak również pod względem parametrów zabudowy i zagospodarowania terenu. W szczególności strefy planistyczne o tym samym profilu podstawowym różnią się pod względem rodzaju i ilości dopuszczeń w ramach dodatkowego profilu funkcjonalnego oraz różnic w ustalonych parametrach zabudowy i zagospodarowania terenu, takich jak: maksymalna wysokość zabudowy, maksymalna nadziemna intensywność zabudowy, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

Kluczowe znaczenie dotyczące wyznaczania stref planistycznych oznaczonych symbolem literowym SW, SJ i SZ ma art. 13d u.p.z.p. Zgodnie z w/w artykułem, wyznaczając strefy planistyczne oznaczone symbolem literowym SW, SJ i SZ, w pierwszej kolejności uwzględnia się obszary, dla których w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej, obszary uzupełnienia zabudowy oraz obszary z istniejącą zabudową o funkcji mieszkaniowej z wyłączeniem luk w tej zabudowie, biorąc pod uwagę uwarunkowania, o których mowa w art. 13b.

Jeżeli suma chłonności terenów niezabudowanych w ramach przeznaczeń umożliwiających realizację funkcji mieszkaniowej w obowiązujących planach miejscowych jest większa niż 130% wartości obliczonego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w gminie, to nie można wyznaczyć nowych w/w stref planistycznych.

W/w strefy planistyczne można wyznaczyć jedynie na obszarach, gdzie w obecnie obowiązujących planach miejscowych określono przeznaczenie umożliwiające realizację takich funkcji, na obszarach uzupełnienia zabudowy w ramach istniejącej zabudowy oraz w ramach obszarów z istniejącą zabudową o funkcji mieszkaniowej.

Szeroka gama kategorii terenów w ramach stref planistycznych nie pozwala na dokładne określenie lokalizacji przedsięwzięć najsilniej oddziałujących na środowisko. Takie rozróżnienie możliwe będzie dopiero po zrealizowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględniających ustalenia POG. Dla poszczególnych kategorii terenu projekt POG nakreśla podstawowe kierunki przeznaczenia (np. w strefie SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, przewiduje się funkcję mieszkaniową wielorodzinną, ale dopuszczalne jest również przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, usługi, infrastrukturę techniczną, ogródki działkowe czy zieleni urządzonej). Wobec powyższego dokładne przeznaczenie terenów nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, po rozeznaniu lokalnych uwarunkowań środowiska oraz potrzeb inwestycyjnych. Przyjęty w POG sposób kreślenia przyszłej przestrzeni gminy powoduje, że w wielu przypadkach oszacowanie wpływu na środowisko staje się niemożliwe, ponieważ o konkretnym przeznaczeniu (a co za tym idzie np. o zniszczeniu wartościowego siedliska czy stanowiska rośliny chronionej) przesądzała będzie określona lokalizacja na etapie mpzp. Dlatego w niniejszej prognozie przyjęto maksymalny zasięg i skalę oddziaływań. Przykładowo – jeżeli wyznaczono strefę mieszkaniową w projekcie POG, to przyjęto, że w miejscowym planie negatywne oddziaływania mogą zaistnieć na całym jego obszarze. W analizowanym dokumencie wprowadzono odpowiednie wskaźniki urbanistyczne, które nie pozwalają na całkowitą zabudowę terenów, jednakże na dzień dzisiejszy nie wiadomo, które z przestrzeni zostaną zajęte, zależne będzie to bowiem w dużej mierze od ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na podstawie POG zostaną sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a w nich zawarte zostaną, wybrane spośród katalogu zawartego w POG dla każdej ze stref planistycznych, przeznaczenia terenu. Trudno jest wskazać

jednoznacznie tereny na których zmieni się przeznaczenie, gdyż projekt POG nie wyznacza zdecydowanie nowych kierunków zagospodarowania. Większość nowych terenów to uzupełnienie istniejącej struktury zarówno już stanu istniejącego, jak i stanu planowanego, wynikającego z ustaleń obowiązującego suikzp i mpzp. Projekt POG nie wskazuje nowych terenów na których kształtowałyby się nowe centra rozwoju. Wizja rozwoju gminy oparta jest o istniejącą strukturę, która została już nakreślona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a następnie w uchwalanych tu mpzp.

Generalnie zaproponowane w projekcie POG kierunki rozwoju gminy opierają się na istniejącym zagospodarowaniu terenu oraz na ustaleniach obowiązujących dokumentów planistycznych. W niektórych przypadkach pojawiają się nowe rejony urbanizacji, jednak w zdecydowanej większości na terenach gruntów rolnych.

Za pozytywne należy jednak uznać, że projekt POG wskazuje również tereny, które będą stanowiły zasób przyrodniczy gminy. Są to tereny lasów, tereny o charakterze rolniczym oraz doliny cieków, w tym doliny Wisły, Białej, Łownicy, Wapienicy i Jasienicy oraz ich dopływów. W szczególności, w dużej mierze wolne od zabudowy zachowano tereny rezerwatu przyrody, użytku ekologicznego oraz najważniejszych stawów (tereny proponowane do objęcia ochroną, także chronione w ramach obszaru Natura 2000 „Dolina Górnej Wisły”). W projekcie POG uwzględniono również szereg uwarunkowań, m.in. występowanie złóż kopalin, obszarów i terenów górniczych, form ochrony przyrody, terenów cennych pod względem przyrodniczym proponowanych do objęcia ochroną, obiektów o charakterze zabytkowym, infrastruktury technicznej itp. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, a zwłaszcza na tereny cenne pod względem przyrodniczym oraz korytarze ekologiczne w sytuacji gdy na podstawie POG skonstruowane zostaną miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Opracowanie obejmuje teren gminy i miasta Czechowice-Dziedzice, które administracyjnie położone jest w południowej części województwa śląskiego, w powiecie bielskim. Teren gminy sąsiaduje od północy z gminą Goczałkowice-Zdrój, na niewielkim fragmencie z gminą Pszczyna, od wschodu z gminą Bestwina, od południowego wschodu z gminą Bielsko-Biała, od południa z gminą Jasienica, od zachodu z gminą Chybie. Liczba ludności gminy w 2024 r. wynosiła 44286 osób, natomiast liczba mieszkańców miasta wynosiła 34 622. W budowie geologicznej gminy Czechowice-Dziedzice biorą udział skały wszystkich poziomów stratygraficznych, jednak największe znaczenie dla rozwoju gminy, predyspozycji terenu do zagospodarowania i rozwoju zabudowy odgrywają osady czwartorzędowe oraz podłoże trzeciorzędowe. Niższy poziom dolinny budują piaski korytowe i mady powodziowe współczesnych rzek. W dolinie Wapienicy i Białej są to na ogół grube żwiry karpackie, przykryte madami. Osady te powstały w holocenie (ostatnie 10 tys lat), kiedy rzeki karpackie wzmożyły swoją działalność erozyjną. Na wielu terenach gminy powierzchniowa budowa geologiczna została przekształcona w stopniu znacznym, głównie w związku z powstaniem rozległych zakładów przemysłowych, zabudowy mieszkaniowej oraz sieci linii kolejowych i drogowych. Głównym ciekim gminy jest Wisła, duża jej część znajduje się

w szerokiej, rozległej dolinie tej rzeki. Należy mieć na uwadze, że przed regulacją rzeki i przed przybyciem człowieka na te tereny Wisła płynęła bardzo szeroką doliną, która ujawniała się zwłaszcza w okresach powodzi i roztopów, co obecnie widoczne jest już tylko w postaci pozostawionych osadów geologicznych. Wisła płynie meandrując w północnej części terenu objętego opracowaniem, granica gminy została ustalona właśnie na Wiśle, przy czym rzeka niejednokrotnie zmieniała swój bieg, np. po gwałtownych powodziach, co powoduje, że granica często obecnie biegnie nieco inaczej niż sama rzeka. Do Wisły dopływają cztery główne ciekі: Łownica, Wapienica, Jasienica i Biała, które płyną z południa na północ, przy czym bezpośrednio do Wisły dopływa Jasienica, do której nieco wcześniej dopływają Łownica i Wapienica oraz Biała (dopływ już na terenie gminy Bestwina). Do Łownicy dopływają: Borówka, Dopływ spod Rudzicy, Dopływ z Międzyrzecza Dolnego, Stare Rzeczyisko, Jasienica, z kolei do Wapienicy dopływa Dopływ z Czechowic i potok Mazankowicki. Z kolei do Białej uchodzi Świerkówka, a od Białej do Wisły prowadzi ciek Młynówka Komorowicka. Ze względu na położenie w rozległej dolinie Wisły i jej dopływów znajduje się tu szereg stawów, które skupiają się w większe kompleksy: stawy Hałcnowiec, stawy Sokoły oraz stawy w dolinie Białej, Dębina, Kopalniok, Bożkowiec, Marianki. Łącznie na terenie gminy znajduje się 229 różnego typu zbiorników wód powierzchniowych o łącznej powierzchni ok. 416 ha. Stawów o powierzchni powyżej 1 ha jest 74, a ich powierzchnia wynosi aż 385 ha, tak więc dominują na terenie gminy stawy duże, stanowiąc całe zespoły i kompleksy. Stawy Sokoły i Hałcnowiec położone są w dolinach Łownicy, Jasienicy i Wapienicy. Stawy Hałcnowiec składają się z 7 zbiorników o łącznej powierzchni ok. 64 ha, zaś stawy Sokoły z 21 zbiorników o łącznej powierzchni ok. 86 ha. Z pozostałych większych zespołów stawów na terenie gminy należy wymienić stawy na południe od ul. Bronowskiej w Ligocie (przy cieku Stare Rzeczyisko), stawy po obu stronach ul. ks. J. Kunza w Bronowie (na Łownicy) oraz stawy na południe od ul. A Czyża (na cieku bez nazwy) oraz stawy na południe od ul. Księża Grobel w Czechowicach-Dziedzicach (na Wapienicy). Na terenie miasta duże zespoły stawów znajdują się w części północno-wschodniej, są to stawy Dębina, Pław i Kopalniok (na południe od Wisły), stawy Bożkowiec (Błażkowiec) i Dworski, Stawy Marianki, stawy po obu stronach ul. Dębowa oraz stawy na południe od ul. Lipowskiej. Według Mapy hydrogeologicznej Polski w skali 1:50000 na zdecydowanej większości terenu gminy występują użytkowe czwartorzędowe poziomy wodonośne, jedynie w niewielkiej części południowo-zachodniej oraz w części południowo-wschodniej nie wydzielono użytkowego poziomu wodonośnego. Według Mapy wstępnej waloryzacji głównych zbiorników wód podziemnych (Skrzypczak [red], 2003) oraz materiałów dostępnych na stronie Państwowej Służby Hydrogeologicznej w południowo-wschodniej części gminy, w dolinie Białej, wydzielono Lokalny Zbiornik Wód Podziemnych nr 448 Dolina rzeki Biała.

Na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice występują tereny zagrożone ruchami masowymi o łącznej powierzchni ok. 21,14 ha oraz osuwiska o pow. ok. 5,72 ha. Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi i osuwiska były wskazywane głównie w obrębie wysoczyzn lessowych południowo-wschodniej części gminy głównie na stromych stokach dolin, głównie doliny Potoku Mazankowickiego. Osuwiska znajdują się poza terenami

zabudowanymi. Natomiast tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi miejscami zostały wydzielone w obrębie obszarów zabudowanych np. w rejonie ul. Wodnej i ul. Smoczej, pomiędzy ul. Chłopską, a ul. Hr. Kotulińskiego, ul. Kościelnej, ul. Zajęczej i ul. Wiewiórczej.

W podłożu gminy występują złoża węgla kamiennego, metanu pokładów węgla, wód leczniczych i torfów. Złoża torfów znajdują się na i w pobliżu rezerwatu „Rotuz”, w związku z czym nie są eksploatowane. Złoża węgla kamiennego „Kobiór-Pszczyna” i wód leczniczych „Goczałkowice-Zdrój I” zajmują tylko niewielki skrawek północnej części gminy. Złoże węgla kamiennego „Silesia” zajmuje północno-wschodnią część gminy, na północ od zurbanizowanej części miasta, w tej części znajduje się również teren Przedsiębiorstwa Górniczego „Silesia”. Złoże metanu pokładów węgla również obejmuje niewielki północno-wschodni fragment gminy.

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Czechowice-Dziedzice ustanowione zostały następujące formy ochrony przyrody:

- Rezerwat „Rotuz” wraz z otuliną,
- Obszar Natura 2000 Dolina Górna Wisły PLB240001,
- Obszar Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki PLH240039 (niewielkie fragmenty) ,
- Obszar chronionego krajobrazu „Podkęcie” (niewielkie fragmenty)
- Użytek ekologiczny „Czechowicka dolina Jaskrów”

Czterdzieści pięć pomników przyrody ustanowionych dwudziestoma ośmioma uchwałami.

Po przeprowadzonej analizie dokumentów gminnych (suikzp, waloryzacja przyrodnicza z 1998 r., wizja w terenie) należy wskazać na terenie gminy następujące cenne pod względem przyrodniczym obszary wymagające ochrony:

- Dolina Wisły wraz z kompleksem stawów Dębina i Kopalniok w rejonie kolonii Żebracz,
- Kompleksy stawów Sokoły i Hałcnowiec,
- Dolina Białej z kompleksami stawów Dworski, Bożkowiec i Marianki oraz w rejonie Zabiela,
- Dolina Dopływu z Czechowic,
- Remiza leśna „Bażaniec”,
- Dolina ciekłu pomiędzy ul. Cichy Kącik i ul. Pasieki,
- Dolina Świerkówki (Brożyska),
- Las Podraj,
- Dolina Mazanowickiego Potoku.

Podejście do przedmiotu ochrony może być różne tzn. różna może być forma ochrony przyrody (np. obszar chronionego krajobrazu, zespół przyrodniczo-krajobrazowy, użytek ekologiczny), najważniejszym zadaniem jest natomiast ochrona tych terenów przed zmianą zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego czy ich zdewastowaniem w inny sposób.

Na mocy Uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/16/16/2025 z 23 czerwca 2025 r. został przyjęty Audyt krajobrazu województwa śląskiego. W tym audycie na terenie gminy Czechowice-Dziedzice wskazano trzy krajobrazy priorytetowe, które jednak obejmują tylko niewielkie skrawki terenu, ich główne obszary znajdują się na terenie gmin sąsiednich.

Projekt POG zakłada uzupełnienie już istniejącej struktury osadniczej i nie wykracza w sposób znaczący poza jej obecne ramy. W wyniku urbanizacji nowych terenów może wystąpić wpływ na wody powierzchniowe i podziemne oraz na klimat. Gleby oraz rolnicza przestrzeń produkcyjna na terenach objętych zmianami zostaną przekształcone, a funkcja zmieniona na skutek urbanizacji. Na terenach planowanych pod zabudowę, przemysł, usługi istniejące środowisko ulegnie całkowitej degradacji. Nie przewiduje się wystąpienia szczególnych zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, gdyż planowane zmiany przeznaczenia dotyczą głównie gruntów ornych, w tym odłogowanych. Na terenach proponowanych do objęcia ochroną nie wprowadza się kolizyjnych przeznaczeń terenu, w związku z czym nie przewiduje się ich zagrożenia.

Za pozytywne należy uznać, że w projekcie POG ustalono szereg terenów, które stanowić będą przeciwwagę dla procesów urbanizacyjnych. Są to tereny lasów oraz tereny rolne, doliny cieków oraz tereny, które wskazywane były jako proponowane do objęcia ochroną. Reasumując nie przewiduje się znaczącego pogorszenia walorów przyrodniczych, w tym cennych siedlisk, gdyż w znacznej mierze znajdują się one w obrębie stref SO lub SN.

Wzrost stopnia urbanizacji wpłynie znacząco na jakość powietrza atmosferycznego na skutek niskiej emisji ze strony zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Nie przewiduje się znaczącego pogorszenia jakości klimatu akustycznego.

Projekt POG nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

Realizacja Planu Ogólnego Gminy Czechowice-Dziedzice wynika z generalnej zmiany, która zaszła w polskim ustawodawstwie, która polega na zastąpieniu dotychczas obowiązujących dokumentów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego właśnie planami ogólnymi. Wymóg realizacji POG dotyczy wszystkich gmin w Polsce, w przypadku jego braku po 1 września 2026 r. gmina nie będzie mogła opracować nowego lub też zmieniać istniejącego mpzp, ani wydawać decyzji o warunkach zabudowy. POG jest dokumentem specyficznym, o sprecyzowanej formie, w którym w ustawodawstwie nie przewidziano wskazywania rozwiązań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. Np. suikzp gminy było dokumentem dużo bardziej otwartym, w którym można było wprowadzać

najróżniejsze zapisy, natomiast w projekcie POG nie ma takiej możliwości, ani przewidzianego szczególnego miejsca na takie zapisy. Podstawowym więc działaniem zapobiegawczym i minimalizującym jest takie wskazanie stref, które umożliwi pozostawienie jak największych terenów wolnych od przekształceń i zabudowy, w tym najcenniejszych terenów pod względem przyrodniczym. W projekcie POG wskazano dość rozległą strefę SO – terenów otwartych, która obejmuje doliny Wisły, Białej, Łękawki oraz ich dopływów, a także tereny rolne i leśne, których na terenie gminy nie brakuje.

W stosunku do całego obszaru projekt POG wprowadza wskaźniki urbanistyczne. Określa min. minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, maksymalną nadziemną intensywność zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy oraz maksymalny udział powierzchni zabudowy. Ustalono w POG gminy Czechowice-Dziedzice właściwie strefy zapewniają wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych decyzjach o warunkach zabudowy rozwiązań, które nie będą powodowały znaczących negatywnych oddziaływań oraz zapewnią możliwość rozwoju gminy w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju i poszanowania przyrody.

W projekcie POG nie wprowadzono zapisów dotyczących kompensacji przyrodniczej. Zakres kompensacji przyrodniczej może zostać określony, zgodnie z art. 75 ust. 4 i 5 prawa ochrony środowiska w pozwoleniu na budowę lub w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Na terenie objętym POG, po przeprowadzonej analizie nie prognozuje się wystąpienia terenów, na których wprowadzenie urbanizacji powodowałyby konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej (brak stwierdzenia negatywnego wpływu na cenne siedliska przyrodnicze).

Na etapie oceny projektu POG nie wprowadzono konkretnych rozwiązań mających na celu analizę skutków realizacji oraz częstotliwości jej przeprowadzania, nie ustalono również prac kompensacyjnych, gdyż ustawodawca nie przewiduje wprowadzenia takich rozwiązań w projekcie Planu Ogólnego Gminy.

W projekcie planu ogólnego miasta i gminy Czechowice-Dziedzice nie wprowadza się form zagospodarowania, które mogłyby wpłynąć negatywnie na siedliska i gatunki chronione w obszarach Natura 2000, w związku z czym nie było potrzeby wprowadzenia jakichkolwiek rozwiązań alternatywnych. W związku z powyższym stwierdza się, że zapisy projektu mpzp nie wpłyną na:

- pogorszenie stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000;
- pogorszenie integralności obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

W związku z powyższym nie zaistniała potrzeba rozpatrywania rozwiązań alternatywnych.

11. LITERATURA

- Absalon D., Jankowski A.T., Leśniok M., Mapa Hydrograficzna Polski w skali 1: 50000, ark. Pszczyna i ark. Kęty, Gugik, Warszawa, 1995 r.;
- Absalon D. i inni: Mapa sozologiczna w skali 1:50 000. ark. Pszczyna i ark. Kęty, Przedsiębiorstwo Gugik, Warszawa, 1995 r.;
- Centralna Baza Danych Geologicznych – strona internetowa PIG, <http://baza.pgi.gov.pl/>;
- Chowaniec i in., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000 ark. Cieszyn, Wydawnictwo Geologiczne, Warszawa, 1984 r.;
- Chowaniec J., Witek K., Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Pszczyna, PIG, Warszawa, 2000 r.;
- Chmura A., Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Kęty, PIG, Warszawa, 2000 r.;
- Duś P. , Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Czechowice-Dziedzice, 2012 r.
- Gumiński R., Próba wydzielenia dzielnic rolniczo-klimatycznych w Polsce, Przegląd meteorologiczny i hydrologiczny, Warszawa, 1948 r.;
- Herczek A i in., Przewodnik przyrodniczy Czechowice-Dziedzice, ARW Lucrum, Bielsko-Biała, 1998 r.
- www.gus.pl - strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego;
- Kondracki J., 1998: Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa;
- Matuszkiewicz W. [red], Potencjalna roślinność naturalna Polski – Mapa przeglądowa 1:300000 ark. 11, PAN, Warszawa , 1995 r.;
- Mapa Geologiczna Polski 1 : 200 000, ark. Bielsko-Biała. Wydawnictwa Geologiczne, 1979 r.;
- Mapa Hydrogeologiczna Polski 1: 200000 ark. Bielsko-Biała, Wydawnictwa Geologiczne, 1983 r.;
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Czechowice-Dziedzice, Biuro Planowania Przestrzennego, Bielsko-Biała, maj 2010 r.
- Duś P., Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Czechowice-Dziedzice, 2012 r.
- Państwowa Służba Hydrogeologiczna – strona internetowa PIG, <http://www.psh.gov.pl>;
- Parusel. J. [red], Korytarze ekologiczne w województwie śląskim, CPDGŚ, Katowice, 2007 r.;
- Rózkowski A. [red.], 1997: Mapa warunków występowania, użytkowania, zagrożenia i ochrony zwykłych wód podziemnych Górnośląskiego Zagłębia Węglowego i jego obrzeżenia; 1 : 100 000. PIG, Warszawa;

Rytko W., Paul Z., Mapa Geologiczna Polski 1:200000, arkusz Cieszyn, PIG, Warszawa, 1994 r.;

Skrzypczyk L. [red], 2003: Mapa wstępnej waloryzacji Głównych Zbiorników Wód Podziemnych 1:800000, PIG, Warszawa;

Strzezińska K., Kriegier W., Mapa Geośrodowiskowa Polski ark. Kęty, PIG, Warszawa, 2002 r.;

Strzezińska K., Kriegier W., Mapa Geośrodowiskowa Polski ark. Pszczyna, PIG, Warszawa, 2002 r.;

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice, które zostało uchwalone uchwałą Nr XXXIV/379/17 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 30 maja 2017 r.;

Wójcik A., Nescieruk P., Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski ark. Pszczyna, PIG, Warszawa, 2014 r.;

